

[Ole Vig Jensen]

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig hermed at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af ophavsretsloven og fotografiloven. (Vederlagsordning for uindspillede bånd).

(Lovforslag nr. L 39).

Idet jeg henviser til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det, anbefaler jeg det til Tingets velvillige behandling.

Kirsten Jacobsen (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Ophævelse af forbudet mod midlertidig benyttelse af helårsboliger).

(Lovforslag nr. L 43).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Ole Vig Jensen (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om voksenuddannelsesstøtte.

(Lovforslag nr. L 44).

Det fremgår af lov om voksenuddannelsesstøtte, at denne skal til revision i folketingsåret 1991-92.

Af denne grund, men også fordi loven har vist sig at fungere godt fremsættes dette lovforslag. Det er hensigten med lovforslaget både at sikre lovens videreførelse og samtidig udvide dens virkefelt allerede fra 1992.

Nødvendigheden af at sætte ind med en forstærket indsats over for den store ledighed og at forsøge at gå nye veje i dette arbejde blev understreget meget stærkt i statsministerens åbningstale til Folketinget.

Hertil kommer, at den voksne del af befolkningen må have bedre muligheder for at udanne sig, så de kan honorere de krav om omstilling og fornyelse, som vil kendetegne 90'ernes samfund såvel på arbejdsmarkedet som i tilværelsen i øvrigt.

De hidtidige erfaringer med VUS, lov om voksenuddannelsesstøtte, peger på, at netop denne ordning – bedre end de fleste andre sammenlignelige ordninger – vil kunne frem-

me både uddannelsen af arbejdsstyrken og samtidig forbedre de lediges situation.

Lovforslaget bygger på de hidtidige principper for VUS, der til fulde har bevist sin bæredygtighed i praksis.

Derudover ønskes loven udvidet med en administrativt enkel form for uddannelses-/jobrotation, hvor længerevarende ledige træder i stedet for medarbejdere, som er under uddannelse. På denne måde forbedres mulighederne væsentligt for såvel de voksne ansatte med kort og/eller utilstrækkelig uddannelse som for længerevarende ledige, i begge tilfælde samfundsgrupper, der lever i en udsat situation som følge af de store og ofte hurtige forandringer, der sker og vil ske på arbejdsmarkedet.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det, anbefaler jeg det til Tingets velvillige behandling.

Jørgen Kvist Jensen (KRF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig hermed at fremsætte:

Forslag til lov om fisketegn m.v.

(Lovforslag nr. L 45).

Idet jeg henviser til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det, anbefaler jeg det til Tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 1:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke initiativer agter regeringen at tage til imødegåelse af den stærkt stigende arbejdsløshed?«

Af Svend Auken (S) og Holger K. Nielsen (SF).

(Forespørgslen anmeldt 1/10 91. Fremme af forespørgslen vedtaget 3/10 91).

Begrundelse**Svend Auken (S):**

Danmark har rundet et trist hjørne. Mere end 300.000 personer står uden arbejde. Det er nedslående i sig selv, og det er især nedslående på baggrund af, at vi nu har nydt godt af 8 års moderat internationalt opsving. Vi har Nord-europas laveste lønstigninger, og vi har haft et

[Svend Auken]

fald i arbejdsstyrken, i hvert fald i de seneste år.

Man spørger sig selv, hvorfor Danmark skal have en så stor arbejdsløshed, og hvorfor den skal være væsentlig større end i vore nabolande. Alle betingelser er til stede for at få flere i arbejde, men i stedet forsvinder der arbejdspladser hver eneste dag. Alene i de sidste 4 år er der forsvundet 80.000 arbejdspladser i den private sektor. 70.000 lønmodtagere og 10.000 selvstændige har mistet deres arbejde, som det jo også fremgår af regeringens økonomiske oversigt, der netop er fremkommet.

Desværre fortsætter tabet af arbejdspladser, og Teknologisk Institut har jo forudsagt, at der vil blive 75.000 færre i arbejde i løbet af de næste 3 år, hvis den nuværende politik fortsætter, og at tabet af arbejdspladser vil ramme alle brancher.

Den massive arbejdsløshed er et gigantisk menneskeligt og økonomisk spild. Den giver utryghed, den hindrer lønmodtagerne i at kræve deres ret, og den rammer ikke mindst de unge, de nye på arbejdsmarkedet.

Regeringens hidtidige politik har ikke hjulpet på arbejdsløsheden. Jeg tvivler sådan set ikke på, at regeringen ligesom vi andre er ked af den store arbejdsløshed, men jeg mener bestemt at måtte konstatere, at virkningen af regeringens politik er en stigende arbejdsløshed. Når man tvinger kommunerne til at nedlægge arbejdspladser, som vi sidst så det i tv-udsendelsen i søndags om plejehjemsmisere i København, bliver der større utryghed, ringere service og flere arbejdsløse. Når man siger nej til et utraditionelt samarbejde mellem den offentlige og den private sektor og skærer erhvervspolitikken ned, skader det beskæftigelsen. Når man ikke vil være med til at afvikle adgangsbegrænsningen og er kritisk over for værkstedsskoler til de lærlinge, der ikke kan få en praktikplads, ja, så går det ud over de unge, så får vi øget ungdomsarbejdsløshed. Og når man skærer ned på byggeriet, er man med til yderligere at skærpe krisen i byggefagene. Der kunne nævnes mange andre eksempler på en fejlslagen politik fra regeringens side, der er med til at skærpe arbejdsløshedsproblemet, men jeg vil dog glæde mig over, at Folketinget har mulighed for at ændre en fejlslagen politik, der fører til arbejdsløshed, ved at føre en anden politik. Derved kan vi få arbejdsløsheden bragt væsentligt ned.

Jeg vil dog ikke sige, at alt, hvad regeringen hidtil har foreslået, er forkert. Der er dele af det, der er lagt frem, f.eks. med hensyn til fremrykning af offentlige investeringer, som kan samle bred tilslutning i Folketinget, men vurderet i sin helhed fører den hidtidige politik, hvis den fortsættes, til flere og flere arbejdsløse.

Det mest ubehagelige ved regeringens politik er imidlertid forsøgene på at bortforklare arbejdsløsheden – man har sagt, at den i virkeligheden slet ikke er så stor, eller at den nærmest forsvinder af sig selv – og de forslag, der er lagt frem om at ramme ofrene for den arbejdsløshedsskabende politik, nemlig de arbejdsløse selv, som skal tåle en betydelig nedgang i deres levestandard, fordi arbejdsløshedsunderstøttelsen skæres ned.

Ikke hele arbejdsløsheden, men en væsentlig del af den skyldes en forkert politik, og derfor er det vores pligt at arbejde i fællesskab på at få ændret en politik, der fører til stigende arbejdsløshed.

Jeg afventer med spænding statsministerens svar på Socialistisk Folkepartis og Socialdemokratiets forespørgsel.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Schlüter):

Uanset hvilken definition man bruger, er arbejdsløsheden uden diskussion alt for høj. Omkring en fjerdedel af arbejdsstyrken er hvert år berørt af kortere eller længere arbejdsløshedsperioder, hvilket giver et årgennemsnit på knap 300.000 arbejdsløse. Man kan godt slå fast, at der er tale om et unødvendigt spild, ikke alene af menneskelige, men også af samfundsmæssige ressourcer.

Regeringens helt kontante udspil her ved folketingsårets begyndelse er 19 nye lovforslag, 13 ændringsforslag til finanslovsforslaget og en række nye bekendtgørelser og cirkulærer. Disse initiativer vil bidrage til at skabe vækst og reducere arbejdsløsheden, for regeringen er fuldt ud enig med alle, der mener, at arbejdsløsheden er det afgørende punkt på dagsordenen. Derfor er det også velkomment, at Folketinget i dag kan drøfte initiativer til imødegåelse af arbejdsløsheden under denne første store forespørgselsdebat i det nye folketingsår. Det giver os rig mulighed for at følge de overvejelser op, som regeringen har foreta-

[Statsministeren]

get under Folketingets hjemsendelse i sommerhalvåret.

Under afslutningsdebatten i foråret bebudede jeg, at regeringen ville tage initiativ til en bredt anlagt indsats imod arbejdsløsheden, når vi mødtes igen til efteråret. Det har regeringen gjort, og vi har inviteret til et bredt samarbejde og efterlyst og inddraget forslag fra andre partier, fra interesseorganisationer og fra arbejdsmarkedets parter. Vi har afholdt en konference for 4 uger siden om væksten og beskæftigelsen, også som et bidrag til at få de flest mulige brugbare ideer frem, og jeg synes, det har været glædeligt at konstatere, at der har været udvist stor ansvarsbevidsthed og åbenhed over for opgaven af alle parter. Man kan roligt sige, at det er en national opgave, vi står over for, en fælles opgave, der ikke kan løses af kunstige eller smarte snuptagsløsninger. Der er ingen trickløsninger, der er ingen trylleformularer, som med ét slag ville kunne skaffe beskæftigelse til alle. Sådan er realiteterne desværre, og det er i sig selv nyttigt at se realiteterne i øjnene som udgangspunkt.

Hvis Danmark skal have en permanent lave-re ledighed – og det skal vi jo kæmpe for – må der ikke mindst grundlæggende ændringer til på arbejdsmarkedet. Det kan være svært, og i hvert fald kræver det mod at erkende, at det næsten er umuligt at komme af med den høje arbejdsløshed uden at forandre i de velkendte systemer. Det er da også regeringens opfattelse, at tiden nu er moden til at tage fat, selvfølgelig sammen med alle interesserede parter, ikke kun regeringen og Folketingets partier, men i fællesskab med alle, som har et klart medansvar.

Det, der først og fremmest er behov for, er god vilje til at lave om på det, som har vist sig at være uegnet, det, der ikke duer: det alt for stive arbejdsmarked, forældede former for uddannelsesstilbud, der ikke rigtig giver noget eller fører til noget målrettet, og et utidssvarende dagpengesystem. Jeg siger det bare for at nævne nogle hovedproblemer. Der er utvivlsomt behov for strukturændringer på mange områder. Almindelig, traditionel efterspørgselsfremme kan jo ikke løse de grundlæggende problemer. I bedste fald kunne det tage den værste top af arbejdsløsheden, men det ville hurtigt føre til lønpres til skade for konkurrenceevnen. Det viser vore erfaringer fra 1986 og

1987, hvor en ledighed på 220.000 gav en betydelig, uheldig afsmitning på resten af økonomien. Det kan ikke være acceptabelt – her har vi virkelig et problem, vi må bearbejde – at vi skal støde ind i det, vi kalder flaskehalse, allerede når vi nærmer os et tal på ca. 220.000 ledige. Her er en alvorlig strukturel barriere, og den skal vi søge at nedbryde.

Kunstig efterspørgselsstimulering er ikke nogen ægte løsning. Det er aktivering og incitament, der er nøgleordene, ligesom smidighed og mobilitet. De passive penge, vi bruger i dag, skal bruges langt mere aktivt, og der skal være et incitament for både arbejdsgiver og lønmodtager til at skabe mere beskæftigelse. Det bør ikke være muligt at blive hængende i dagpengesystemet i en lang årrække uden at stå til fuld rådighed for arbejdsmarkedet. At dagpengeindtægten i nogle tilfælde overstiger minimallønnen, er også et oplagt problem. Når faggrænserne hindrer fleksibilitet eller den geografiske mobilitet er begrænset, er der et klart behov for at ændre i vore grundlæggende strukturer, og det er bl.a. alle disse forhold, vi skal tage fat i.

Regeringen har bestemt vilje til at tage fat på problemerne, og vi har ikke mindst mod til at gå i gang netop nu. Derfor lægger vi vore initiativer frem, og vi gør det med den erfaring, som følger af 9 års virke med at bringe den danske samfundsøkonomi op i international topklasse. Det er faktisk lykkedes på de fleste, men ikke alle områder, men det er netop ikke på grund af snuptagsløsninger. Det har været et langt og sejt træk, og det er der fortsat brug for. Det har jo vist sig i løbet af 1980'erne, at det lange, seje træk giver resultater. Betalingsbalancen viser nu et stabilt overskud, som hurtigt vil bidrage til en kraftig reduktion af statens udlandsgæld, eksporten er nu drivkraften i samfundsøkonomien, og Danmark har længe været et lavinflationsland.

Jeg kunne nævne, men jeg vil ikke, en lang række andre omstændigheder, bl.a. rentefoden, hvor vi nu er i en langt bedre situation end for år tilbage. Jeg vil bare slå fast, at vi på mange måder er et helt andet samfund i dag end for 10 år siden. Forvandlingen fra et gældsætningssamfund til et opsparingssamfund har sandelig taget sin tid, det var en svær overgang, men det har givet os de nye muligheder, som vi har nu. Vi har også oplevet, at i

[Statsministeren]

disse år har almindelige lønmodtagere hvert år stigninger i reallønnen på trods af – eller måske skulle man netop sige på grund af – de meget lave lønstigninger, som også har medført meget beskedne prisstigninger. Det betyder større købekraft for lønmodtagerne og bedre konkurrenceevne for virksomhederne. Det er det, vi har lært, og jeg mener, vi har fået vendt den negative cirkel med underskud på underskud til en positiv overskudsspiral. Man kan roligt sige, at vores overskud på handelen med udlandet nu er enestående stort, både i historisk perspektiv og sammenlignet med alle andre industrialiserede lande.

Samtidig har vi rent faktisk fået skabt op mod 190.000 nye lønmodtagerjob ude i samfundet siden 1982. Vi har også mistet mange, for der er arbejdsfunktioner, som var naturlige i gamle dage, men som er forsvundet som lønarbejde. Men der er ikke andre EF-lande, som har fået etableret så mange nye job ude i virksomhederne, og det er et godt tegn.

Så er det naturligvis rigtigt, at vi i de sidste 4-5 år har haft en vækstpause i den indenlandske efterspørgsel. Det var også nødvendigt, netop for at bryde den gamle inflations- og gældsætningsspiral. Det er ikke et traditionelt tilbageslag, vi har været igennem. Det har nemlig været et led i en historisk omstillingsproces, en omstilling til en mere sund og holdbar samfundsøkonomi, men det er også det, som giver os bedre muligheder nu end før. Regeringens og alle andres prognoser forudser en stærkere vækst i dansk økonomi i det næste par år. Det bliver ikke en buldrende høj vækst, som kunne rumme nye problemer, men det bliver formentlig en ganske pæn opgang, som drives – og det er det afgørende – af en fortsat eksportfremgang. Vi er på rette vej, nemlig vejen mod et gennembrud for væksten efter nogle år med den lidt triste, men altså nødvendige vækstpause.

Mulighederne for at skabe vækst og fremgang i 1990'ernes Danmark er jo blevet bedømt af mange, senest af den meget kompetente schweiziske lederskole IMD. Resultatet viser, at Danmark i Europa nu kun overgås af Tyskland i den samlede vurdering. IMD påpeger, at Danmark har en sjælden kombination af et veludviklet socialt system, en dynamisk økonomi og Europas mest liberale erhvervs-klima og samtidig besidder en lang række af de

gode kvaliteter, som må forudses at få topprioritet hos internationale investorer i de kommende år, bl.a. et højt uddannelsesniveau. Resultatet af denne analyse falder ganske godt i tråd med en række andre internationale vurderinger.

Men disse gode nye muligheder, som er opstået, efter at vi har fået grundlæggende sundhed i det meste af vores samfundshusholdning, vil jo ikke bestå i årevis, og man skal ikke sige: Nu studerer vi dem grundigt og længe og solidt og overvejer så på et senere tidspunkt, om vi vil gøre brug af dem. Det er nu, vi skal bruge dem. Det er derfor, regeringen indbyder til konstruktivt samarbejde om at skabe 100.000 nye arbejdspladser i den private sektor i de næste 5 år. Overskuddet på betalingsbalancen og lavinflationen giver større manøvrerum, og udfordringen er så at formulere en politik, der fastholder den lave inflation og overskuddet over for udlandet og samtidig sikrer den størst mulige fremgang i beskæftigelsen. Der skal ikke herske tvivl om, at efter regeringens opfattelse skal måltallet for udgifterne på finansloven for 1992 fastholdes; de nye initiativer må altså finansieres særskilt, f.eks. gennem omprioriteringer og privatiseringer.

En række af de nye lovforslag har allerede været omtalt og debatteret i forbindelse med åbningsdebatten. Jeg skal her fremdrage nogle mere principielle betragtninger, nogle af de overvejelser, der ligger bag regeringens initiativer. Først og fremmest skal produktion og beskæftigelse primært øges i den private, udlandskonkurrerende sektor. Det er her, det skal ske. Hvis vi forsøgte at afskaffe arbejdsløsheden ved at udvide den offentlige sektor, ville vi sætte overskuddet på betalingsbalancen over styr og på længere sigt skabe store statsfinansielle vanskeligheder. Det er jo noget, der er kendt. Når vi derimod formindsker ledigheden ved at fremme væksten i den private sektor, vil dagpengeudgifterne falde og skatteindtægterne stige, og det vil bidrage til at fjerne underskuddet på statsfinanserne. Men den virkning fik vi jo ikke, hvis vi nedbragte arbejdsløsheden ved at ansætte titusinder flere i den offentlige sektor. For det første er det ikke statsfinansielt neutralt, og selv om det nu var tilfældet, ville forøgelsen af beskæftigelsen ikke bidrage til at formindske underskuddet på statsfinanserne. Og når vi så skulle fjerne det –

[Statsministeren]

og det skulle vi jo – ville der kun være to triste muligheder tilbage: enten massive besparelser på andre områder eller forøgelse af skattetryk- ket. Ingen af delene er regeringens politik.

Men det er samtidig regeringens opfattelse, at der på visse områder kan være behov og mulighed for en øget offentlig indsats. Vi ønsker at prioritere de grupper, som har særlige behov; vi ønsker også aktivering frem for passive foranstaltninger. Som et eksempel på, hvordan disse hensyn godt kan kombineres, vil jeg pege på den nærliggende mulighed for at give f.eks. unge arbejdsløse et meningsfyldt job og samtidig lette tilværelsen for vore ældre medborgere. Det er regeringens hensigt at forbedre hjemmehjælpen, og derfor vil vi søge at få en aftale i stand med kommunerne og de relevante fagforbund, så ledige 21–24-årige kan assistere hjemmehjælperne. De ældre får den hjælp, de har brug for, de unge får nogen erfaring på arbejdsmarkedet, og regeringen finder, at sådanne midlertidige foranstaltninger kan være ganske fornuftige. Derimod vil regeringen ikke foreslå helt generelle udvidelser i den offentlige sektor. Det er det private erhvervsliv, som skal fremme væksten.

Det leder mig så frem til regeringens andet hovedprincip, nemlig at det drejer sig om at skabe de bedst mulige rammer for vort mangesidige og varierede erhvervsliv. Regeringen sætter i sine nye initiativer særlig fokus på at fremme de små og mellemstore virksomheders ekspansionsmuligheder, fordi det er disse virksomheder, som i disse år kan skabe de fleste arbejdspladser. Vore lovforslag om en erhvervsudviklingsfond og de erhvervsrettede skatteændringer vil derfor ikke mindst være til gavn for de små og mellemstore virksomheder.

Regeringens erhvervspolitik, som er skabt i samarbejde med Folketinget igennem de seneste år, har allerede skabt meget gunstige rammer for vort erhvervsliv. Der er således gennemført bruttolettelser i erhvervsbeskatningen på 10½ mia. kr. siden 1988. Måler vi det som nettolettelser, har det været ca. 4½ mia. kr., og så når der tages hensyn til en reduktion på 600 mio. kr. i visse erhvervsstøtteordninger.

Jeg tror, vi har lov til at sige, at vore store virksomheder egentlig klarer sig godt i den internationale konkurrence. Vi har oplevet et stort antal virksomhedsfusioner i de seneste år, og der er ingen tvivl om, at de har bidraget til

den styrkelse af konkurrenceevnen, som især giver de større virksomheder gode chancer for at udnytte de nye muligheder, der har åbnet sig lige uden for vore grænser, og som skal udnyttes. Regeringens forslag skal ikke mindst bidrage til, at de små og mellemstore virksomheder får samme muligheder for at deltage i eksporten som de større.

Så skal jeg nævne, at vore forslag bygger på et tredje hovedprincip, nemlig at der skal være fuld finansiering, og at forslagene har et strukturelt rigtigt sigte, så de virkelig styrker det, vi kan kalde varig vækst og beskæftigelse – altså ikke blot noget kunstigt, som lægger et røgslør over den reelle arbejdsløshed, skjuler den. Det er varig vækst, vi skal have. I min åbningsrede- gørelse og under debatten sidste torsdag om- talte jeg en række af regeringens nye vækst- fremmende initiativer og redegjorde for nogle af de muligheder, de ville indebære. Jeg skal gentage i dag, at forslagene er grupperet i tre hovedområder, som alle understøtter mulighe- derne for holdbar vækst. Det drejer sig om styrkelse af erhvervsudviklingen, fremrykning af investeringer og initiativer på arbejdsmarke- det.

Initiativer til fremme af erhvervsudviklingen drejer sig ikke mindst om styrkelse af uddan- nelsen og forskningsindsatsen, om ændringer i erhvervsbeskatningen, om at få øget effekt af erhvervsfremmeindsatsen, om etablering af en stor erhvervsudviklingsfond, om at gøre den offentlige sektor mere markedsorienteret, om at skabe bedre samarbejde mellem det offentlige og private virksomheder samt om f.eks. at omlægge ulandsbistanden til en større bilateral andel. Anden kategori er initiativer, der fremrykker samfundsøkonomisk rentable inve- steringer. Det kan både dreje sig om en hel række offentlige investeringer i infrastruktur og alt, som har med trafik at gøre, og om byfor- nyelse og boligforbedring. Og den tredje kate- gori er forslag til løsning af arbejdsmarkeds- strukturproblemer. Regeringen foreslår i dag, at vi tager fat på spørgsmål som kommunal ak- tiveringspligt, arbejdstilbudsloven og efterud- dannelsen samt overvejer muligheden af at præ- miere opsparing til efteruddannelse.

Ud over alle disse forslag vil regeringen også beskæftige sig med problemerne på arbejds- markedet. Jeg vil fremhæve, at nu tror vi altså, tiden er moden til, at vi beskæftiger os indgå-

[Statsministeren]

ende med strukturerne i dagpengesystemet og til en vis grad også lønstrukturerne. Regeringen vil gerne forhandle med alle ansvarlige, både Folketingets partier og arbejdsmarkedets parter. Regeringen vil derfor først invitere Folketingets partier til forhandlinger om principperne for en finansieringsreform af dagpengesystemet, og derefter er det regeringens hensigt at indbyde parterne på arbejdsmarkedet med henblik på udmøntninger i detaljeret lovgivning. Den samlede finansieringsreform skulle gerne være på plads i god tid, længe inden den 1. april 1993, hvor de nye overenskomster skal træde i kraft.

Hovedprincipperne for en reform er efter regeringens opfattelse, at arbejdsmarkedet i langt højere grad end nu skal bidrage til finansieringen af dagpengeudgifterne, og at statens andel bør falde tilsvarende. På den måde kan vi sikre, at parterne engagerer sig mere i problemerne med at reducere ledigheden, mens statens udgifter reduceres. Men de penge, det offentlige sparer ved dagpengeomlægningen, skal ikke anvendes til at øge andre offentlige udgifter. De skal komme borgerne og virksomhederne til gode – her er en direkte sammenhæng – som en målrettet erstatning for det bidrag, parterne skal overtage fra staten. Derfor skal besparelsen reserveres til lettelser af skatter og afgifter, så vi undgår, at virksomhederne får en forringelse af konkurrenceevnen, og at lønmodtagerne får en fordyrelse af deres leveomkostninger.

Vi er selvfølgelig helt på det rene med, at alt dette her drejer sig om særdeles følsomme emner, men vi sporer en erkendelse hos parterne af, at det er problemer, som vi nu – netop nu – i fællesskab må søge at finde en løsning på.

Som jeg nævnte, mener regeringen, at tiden er moden til at tage fat. Regeringens målsætning er at skabe 100.000 private job i løbet af de næste 5 år, så arbejdsløsheden kan reduceres. Det er realistiske mål, vi skal sætte os. Alt andet ville være at stikke befolkningen blå i øjnene. Vor samfundsøkonomi er nu på rette vej, væksten er nu klart på vej opad, og mange af de nødvendige systemændringer er gennemført. Nu inviterer jeg Folketinget og alle andre parter til at tage de næste skridt.

Svend Auken (S):

Tak for svaret! Jeg tror, der er mange i den danske befolkning, der vil nikke genkendende til løfterne om 100.000 flere arbejdspladser. Jeg tror, de fleste har det som jeg: De har hvert år hørt statsministeren eller finansministeren love, at nu skulle der nok komme gang i hjulene, nu skulle der nok komme gang i beskæftigelsen. Og jeg tror såmænd også, at disse forudsigelser har været velmente, at de har været udtryk for håb, for ønsketænkning, men desværre er de jo aldrig gået i opfyldelse.

Vi har, som jeg sagde det i min motivering – det forholdt statsministeren sig ikke til – mistet 80.000 arbejdspladser i den private sektor i de sidste 4 år, og alt tyder på, at vi mister endnu mange flere i den private sektor, hvis ikke politikken bliver lagt om.

Der er udsigt til yderligere forringelse af beskæftigelsen i byggefagene. Her bidrager jo regeringens finanslovsforslag direkte til, at byggeriets beskæftigelse bliver mindsket med knap 10.000 efter det, som byggefagene selv har oplyst.

Vi ved også, at industribeskæftigelsen er vigende. Alene i det sidste år har vi mistet knap 10.000 arbejdspladser inden for industrien.

Og vi ved, at den private tjenestesektor, hvor kreditinstitutterne, banker, sparekasser, forsikringsselskaber osv. tegner sig for en væsentlig del af beskæftigelsen, står over for meget store rationaliseringer i de kommende år. Også her vil der forsvinde arbejdspladser.

Inden for den offentlige sektor er det regeringens erklærede mål, at der skal være færre beskæftiget – af ideologiske grunde. Uanset om det arbejde, de offentligt ansatte udfører, er fornuftigt, skal der helst ske en reduktion med 10.000 om året. Jeg mener endda, at finanslovsforslaget, som det er lagt frem, betyder et tab af arbejdspladser på 15.000.

Hvad gør regeringen så for at stoppe den tendens til fald i beskæftigelsen, de 80.000 arbejdspladser, man har mistet, og de mange tusinde, der står foran at forsvinde? Ja, for det første har man en rigtig tanke om fremrykning af offentlige investeringer. Desværre er de områder, man peger på – bortset fra byfornyelse og vedligeholdelse – ikke noget med stort beskæftigelsesindhold i, men tanken er rigtig.

De andre forslag, man stiller, har derimod ingen positiv effekt. Lad mig nævne dem: Er-

Forhandling

[Svend Auken]

hvervsskattelettelse, hvis der er råd til det. Hvem kan have noget imod, at der sker lettelse i forhold til erhvervslivet? Men de mange hundrede millioner kroner for ikke at sige milliardbeløb, der her stilles erhvervslivet i udsigt – i det omfang erhvervslivet ikke selv skal betale for det – giver efter vor opfattelse meget ringe virkning på beskæftigelsen. I forvejen har Danmark et af Europas laveste erhvervsskatte-tryk, når man ser på, hvad der faktisk betales.

Og endelig er det sidste forslag, man har, om jeg må sige den gamle travet om dagpengesystemet. Nu har regeringen siddet i 9 år, og i 9 år har man givet dagpengesystemet skylden for alle ulykkerne på arbejdsmarkedet. Så er det jo overraskende, at man i de 9 år ikke har gjort noget effektivt for at få løst problemet. Sandheden er naturligvis, at ændringer på dagpengeområdet – og vi har ikke afvist at diskutere ændringer på dagpengeområdet: afbureaukratisering, menneskeliggørelse, mere smidigt system og alt det dér – ikke skaffer flere i arbejde. Det er ikke rigtigt, at det at lægge en større byrde over på arbejdsgivere og på lønmodtagere med finansiering af dagpengesystemet i sig selv fører til en forbedret konkurrenceevne.

Jeg vil gerne spørge statsministeren, om han ikke er enig i, at Danmark under det nuværende dagpengesystem har den laveste lønudvikling i hele Nordeuropa. Har man fantasi til at forestille sig, at man kunne komme endnu længere ned? Er tanken ikke den lidt forkvaklede, at det skal være lønmodtagerne, eksempelvis inden for en bestemt branche, der skal undgælde, hvis arbejdsløsheden stiger, uden at de selv har haft indflydelse på det? Hvis man f.eks. af ideologiske grunde nedbringer beskæftigelsen inden for den offentlige sektor og udgifterne til dagpenge derfor stiger, er det så rimeligt, at lønmodtagerne, som ingen indflydelse har på denne beslutning, skal betale i kraft af stigende kontingenter? Skal byggefagene have særlig høje kontingenter, fordi regeringen fører en politik, der fører til øget arbejdsløshed inden for byggefagene? Jeg synes det ikke.

Der er masser af ting, man kan tage fat på, hvis man vil. Lad mig nævne dem i overskriftsform. Man kan, uden at det koster ekstra penge for det offentlige – det kræver en omdisponering, men det kræver ikke ekstra midler for det offentlige – give de mere end 20.000 unge, der i sommer skulle være startet på deres ud-

dannelse efter at have taget studentereksamen, efter at have taget HF, efter at have taget HH, en plads i vores uddannelsessystem i stedet for at lade dem friste en usikker tilværelse uden kvalifikationer på det almindelige arbejdsmarked. Man kan hjælpe de mange tusinde unge, der forlader handelsskoler og tekniske skoler, og som ikke kan få praktikpladser i disse dage, ikke ved at trække tiden ud og chikanere dem – hvad undervisningsministeren desværre har gjort, synes vi, på en urimelig måde – men ved at lave moderne værkstedsskoler, som – tilpasset den tekniske udvikling, med mulighed for sprogundervisning osv. og inddragelse af delpraktikmuligheder – giver de unge en chance for at gennemføre deres erhvervmæssige uddannelse. Det kunne man gøre. Det ville være fornuftigt. Det ville være en investering i fremtiden. Det behøver ikke at koste de store beløb.

Det andet, man kan tage fat på, er erhvervs- politikken. Frem for at bruge penge på erhvervsskattelettelse var det klogere – som også påpeget af samtlige erhvervsorganisationer – ikke at skære ned på erhvervs politikken, men tværtimod at øge effektiviteten i erhvervs politikken. Friere mulighed for samarbejde mellem den offentlige og den private sektor er et godt eksempel. Oprettelse af en udviklingsfond for erhvervsdrivende er et andet godt eksempel. Oprettelse af en udenrigshandelsorganisation er et tredje godt eksempel. En virkelig fremsynet landbrugspolitik, hvor man på samme tid løser landbrugets miljø- og omstillingsproblemer, er et fjerde eksempel. Der er nok at tage fat på.

Det tredje, som man kan nævne, har at gøre med det, som jeg tror at statsministeren ville kalde kunstig beskæftigelse, nemlig at man bruger dem, der i dag er ledige, til at løse nogle af de problemer, vi gerne vil have løst i samfundet, f.eks. inden for det offentlige. Knap 50.000 unge familier mangler plads til at få passet deres børn. Der går i tusindvis af mennesker ledige, som gerne vil være med til at løse den opgave. Hvorfor kan vi ikke omlægge vore stive systemer, så de mennesker får mulighed for at passe børn?

Mange hundrede afskediges i disse måneder i forbindelse med kommunernes budgetlægning, fordi kommunerne er klemt økonomisk af regeringens økonomiske politik. Mange hundrede bliver afskediget, som i dag yder en

[Svend Auken]

fornuftig indsats som hjemmehjælper og ansatte på plejehjem osv. Mange af os så fjernsynsudsendelsen i søndags og var rystede over at se de virkninger, det har i forhold til de ældre, at man nu tvinger kommunerne til at skære ned på ældreforsorgsområdet. Frem for at skære ned var det så ikke klogt at indrette vort bloktilskudssystem sådan, at det tilskyndede til øget beskæftigelse på dette område? Vi mener naturligvis, at svaret herpå er bekræftende, og vi tror ikke en døjt på, at det er kunstig beskæftigelse. Vi tror ikke en døjt på, at det ødelægger den samfundsøkonomiske balance.

Vi mener, at det er fornuftigt at bruge ledige mennesker til opgaver, vi gerne vil have løst, navnlig hvis vi kan gøre det uden merudgifter for det offentlige eller uden nævneværdige merudgifter for det offentlige. Det er simpelt hen en fornuftig politik.

Må jeg også pege på, at ved nydefinering af arbejdsbegrebet og ved, at vi lægger de penge, vi i forvejen betaler til dagpenge og kontanthjælp, ud i lokalsamfundene og giver mulighed for utraditionelle job, spændende job, måske noget, der er fremtid i for udviklingen af det danske samfund, har vi mulighed for at skabe mange tusinde varige arbejdspladser. Jeg vil bare nævne områder som idræt, kultur, miljø, uddannelse. Jeg tror, at der er gode muligheder her.

Der er nok at tage fat på, hvis man vil. Vi indbyder regeringen og partierne i Folketinget til et samarbejde, men jeg må desværre konstatere, at selv om tonen i statsministerens indlæg var, synes jeg, behageligt fri for en række polemiske udfald osv. mod en aktiv beskæftigelsespolitik, så manglede der forslag, der bare i mindste måde kan sandsynliggøre, at vi er i færd med at løse vore arbejdsløshedsproblemer. Jeg tror derfor, at min konklusion på statsministerens indlæg er den, at det bliver nødvendigt at ændre den økonomiske politik på en række centrale områder. Det er nødvendigt at ændre synet på den offentlige sektor, synet på samarbejdet mellem den offentlige og den private sektor, synet på uddannelsespolitikken, synet på beskæftigelsen, synet på de offentlige investeringer på andre områder end dem, som statsministeren har nævnt. Jeg tror, at det er nødvendigt at ændre synet på disse centrale områder. Vi mener, at det kan gøres uden at belaste stabiliseringspolitikken.

Socialdemokratiet og regeringen har været enige om behovet for forbedring af konkurrenceevnen, for lavinflationen, og i al beskedenhed har vi, hver gang der har været mulighed for det, ydet vort bidrag, f.eks. ved vedtagelse af eksportpakken. Lønmodtagerne i fagbevægelsen har ydet deres væsentlige bidrag ved at holde den laveste lønudvikling i Europa, men hvad har de fået til gengæld? Hvor er investeringerne blevet af? Hvor er arbejdspladserne blevet af? Hvor er perspektivet blevet af?

Jeg tror ikke, det er rigtigt, at man prisgiver stabiliseringspolitikken, hvis man fører en aktiv investerings- og beskæftigelsespolitik. Jeg tror, der er den modsatte sammenhæng: at forudsætningen for at kunne bevare den folkelige tilslutning til stabiliseringspolitikken er, at lønmodtagerne kan se, at det nytter noget at holde igen, at de kan se, at der kommer flere i arbejde, at de kan se, at det hjælper på beskæftigelsen, at de kan se, at det hjælper på investeringerne i virksomhederne. Det er ud fra disse overordnede linjer, at Socialdemokratiet vil gå ind i arbejdet sammen med andre partier og sammen med kredse uden for Folketinget for at gøre noget effektivt for at nedbringe den alt for store arbejdsløshed. Men det kan ikke ske med de midler, som statsministeren har angivet. Langt de fleste af dem trækker desværre i den forkerte retning.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Jeg har med interesse lyttet til både statsministerens og hr. Svend Aukens indlæg, og det, der bringer mig på talerstolen, er hr. Svend Aukens oplysninger med hensyn til, at der ingen grænser er for, hvad der kan løses i dette land, hvis man opretter en lang række offentlige beskæftigelsesprojekter. Der blev nævnt en lang række eksempler, som jeg ikke skal gentage her.

Jeg må spørge hr. Svend Auken, om det er den måde, Socialdemokratiet vil løse Danmarks beskæftigelsesproblemer på. Hvorfor oplyste hr. Svend Auken intet præcist om, hvad han vil gøre for dansk erhvervsliv, således at 100.000 mennesker hurtigt kan komme i arbejde? Jeg synes, vi må kræve, at Socialdemokratiet, der har stået fadder til denne debat, også klart lægger frem, hvordan dette store parti vil løse Danmarks ledighedsproblemer.

[Poul Nødgaard]

Og det skal være med ganske konkrete, jordnære eksempler på, hvordan hr. Svend Auken vil skaffe Danmarks 300.000 ledige i arbejde. Det synes jeg Folketinget må kræve, så vi ikke får en debat i dag lig åbningsdebatten: »God-dag, mand – Økseskaft!«. Nu trænger vi til handling her i Folketinget, og det store parti må lægge ud og fortælle, hvad I egentlig vil.

Formanden:

Man tiltaler ikke partierne direkte. Jeg ved, at jeg gentager det meget ofte, men jeg bliver ved.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg tav under åbningsdebatten, men nu bliver jeg nødt til at sige: Jeg har hverken chikaneret nogen eller trukket noget som helst i langdrag, når det gælder om at leve op til den lære- og praktikpladsgaranti, vi har aftalt. Jeg har afleveret en tidsplan. Den har jeg fået godkendt. Så har jeg fra arbejdsmarkedets parter fået forslag til ændringer i tidsplanen. Dem har jeg accepteret, og dem har jeg også fået godkendt. Jeg lever nemlig op til de kompromiser, der indgås, inklusive de dele, jeg ikke selv bryder mig om.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Undervisningsministeren har været i samråd i Folketingets Uddannelsesudvalg, hvor vi netop har bedt ham om at fremlægge en plan for, hvordan han forestiller sig at han vil klare det kæmpemæssige værkstedsskoleundervisningsproblem, som han står over for. Der kom intet svar.

Det er ganske korrekt, at ministeren har fremlagt en tidsplan, men vi kan jo ikke nøjes med en tidsplan for en administrativ procedure. Vi er nødt til at få et klart svar fra regeringen om, hvordan man har tænkt sig geografisk at fordele og placere lære- og praktikpladserne og den værkstedskompenserende undervisning. Det er et problem, som undervisningsministeren må se i øjnene at han står foran. Hvis han ikke lægger en plan frem nu, er det ham og ham alene, der bærer ansvaret for det kaos, der vil opstå på værkstedsskolerne pr. 1. december, når eleverne skal møde.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Både under åbningsdebatten og her i dag har jeg nævnt de fire hovedområder, hvor jeg mener at der i høj grad kan gøres noget for at fremme beskæftigelsen: uddannelses- og erhvervsområdet, fremrykningen af offentlige investeringer, aktiv arbejdsmarkedspolitik og utraditionelle job. Jeg ved ikke, om hr. Poul Nødgaard allerede på det tidspunkt var udvandret fra åbningsdebatten, men han har mulighed for i Folketingstidende at overtyde sig om rigtigheden af det, jeg sagde. Jeg brugte faktisk megen tid på at beskrive nøjagtigt, hvor vi kan finde flere arbejdspladser.

Vi har også gjort det i programmet »Tyve gode Ideer« til at fremme beskæftigelsen. Det er nogle meget jordnære tanker, det er ikke indviklede tanker. Det er at give de unge en uddannelsesplads i stedet for at give dem kon-tanthjælp og dagpenge. Det er at give de unge, der kommer ud fra erhvervsskolerne, en praktikplads. Det er at hjælpe de virksomheder, der ikke selv har mulighed for at forske, ved at give dem mulighed for støtte til deres forsknings- og udviklingsarbejde. Det er et spørgsmål om at fremrykke offentlige investeringer. Nu er hr. Poul Nødgaard jo selv kommunalmand, så han ved eksempelvis, hvor stort behov der er for miljøinvesteringer inden for kommunerne, hvis der er de tilstrækkelige finansieringsordninger for det. Alle disse eksempler vil fremme beskæftigelsen i den private sektor.

Men derudover skal jeg ikke skjule, at der er enkelte områder inden for det offentlige, hvor vi er tilhængere af ikke at skære ned, men at øge beskæftigelsen. Det gælder på børneområdet, det gælder for omsorgen i forhold til de ældre, og det gælder i forhold til vore syge. Det kan ikke være rigtigt, at man afskediger hjemmehjælpere, afskediger folk, der tager sig af de syge og de gamle, i stedet for at sætte dem i arbejde.

Og så vil jeg til undervisningsministeren sige, at det ikke var os, der forhindrede ham i at tage ordet under åbningsdebatten. Jeg vil da altid gerne diskutere med undervisningsministeren. Jeg opfattede det, der skete sidste år, og som også er sket i år, som chikane i forhold til de unge mennesker, og jeg vil godt nævne, hvad jeg mener med det:

[Svend Auken]

For det første rejste undervisningsministeren land og rige rundt og bagtalte de skoler, der skulle oprettes til den praktikpladskom-penserende undervisning, kaldte den sekun-daundervisning osv. For det andet gjorde man, hvad man kunne, for at melde ud så sent som muligt i forhold til de unge. For det tredje gjorde man alt, hvad man kunne, for at sortere de unge. Og endelig lagde undervisningsministe-ren forslag frem, der stillede dem økonomisk ringere end andre praktikelever. I virkelighe-den er ordet chikane et venligt udtryk i den forbindelse.

Formanden:

Forhandlingen er åbnet, og derfor har for-manden efter forretningsordenen mulighed for at give korte bemærkninger, men jeg vil under-strege, at jeg ikke agter at lade denne debat udspille sig på korte bemærkninger straks fra starten. Derfor begrænser vi de korte bemærk-ninger meget stærkt; det er formandens ret.

Dette er ikke rettet mod nogen af dem, jeg har givet korte bemærkninger, men for at rede-gøre for min strategi.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Hvis hr. Svend Auken har sine oplysninger fra fru Helle Degn, kan man måske undskylde det afsnit, han havde med i sin første tale her fra talerstolen. Man kunne jo høre på fru Helle Degn, at der ikke var kød på det, og det kan jeg også bekræfte. Der er ikke antydning af kød på det.

Det, der skulle afleveres, er afleveret. Og undskyld, at jeg nævnte tidsplanen, men den er jo ret vigtig. Den har Socialdemokratiet nemlig været meget optaget af, og derfor har jeg afleveret en tidsplan. Den aftale, der er ind-gået, vil vi leve op til i enhver henseende. Det gjorde jeg også sidste år.

Jeg har ikke bagtalt de skoler eller de elever, som nu får skolepraktik. Jeg har tværtimod rost de skoler, der på trods af, at det er en me-get vanskelig opgave, har gjort det så godt, som det kan gøres. Men man har da lov til at påpege, at den løsning, som hr. Svend Auken er så stolt over, koster 2-3 gange så meget som en almindelig lærlingeløn, og det bør vel have lov til at indgå i den løbende debat. Det har jeg tilladt mig at nævne, og det skal jeg også nok blive ved med at nævne.

Jeg synes også, det er relevant for debatten i dag, at vi har mange eksempler på, at vi har valgt meget dyrere løsninger, og at man måske kunne gøre mere for de unge for de samme penge. Sådan et synspunkt har man lov til at have, også som undervisningsminister, uden at man skal beskyldes for chikane og for at træk-ke ting i langdrag.

Formanden:

Så håber jeg, at vi kan nøjes med to korte bemærkninger yderligere.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Det, der får mig på talerstolen, er hr. Svend Aukens ros omkring lære- og praktikpladsfor-liget. Det er fantastisk, når man ser tilbage i historien. Det forlig, der blev indgået, var jo et forlig, der blev jasket igennem her i folketingssalen, og så kunne vi se lappeløsninger bagef-ter, hvor man pressede erhvervslivet til at tage flere lærlinge- og praktikelever. Der sker ikke en naturlig adgangsbe-grænsning inden for det område længere. Jeg synes, det er ganske uan-stændigt, at man gang på gang fra Socialdemo-kratiets side påstår, at man går ind for at af-skaffe arbejdsløsheden, og så samtidig presser arbejdsgiverne til at tage flere lærlinge- og praktikelever. Ikke desto mindre kommer der jo ikke flere arbejdspladser ud af det i den enkelte virksomhed. Ergo kommer der flere ar-bejdsløse ud af det i den anden ende, flere af de uddannede. Det er det, Socialdemokratiet står for: Jeg har været klar over det i mange år, men det er altså bekræftet nu.

Formanden:

Hr. Svend Auken får den sidste korte be-mærkning i denne runde.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Vi opfordrer de unge til at tage en erhvervs-uddannelse. Vi opfordrer dem til at melde sig på tekniske skoler og på handelsskoler. Vi gør det, fordi vi tror, det er godt for de unge, vi gør det, fordi vi tror, virksomhederne har brug for uddannet arbejdskraft, og vi gør det, fordi vi er overbeviste om, at det er til fordel for det dan-ske samfund.

[Svend Auken]

Efter det første års uddannelse indgår der en praktikperiode. Det vil sige, at de unge har mulighed for at komme ud og selv opleve arbejdslivet og, om jeg så må sige, en vekselvirkning med de kundskaber, de har indhøstet på skolerne, udvikle sig menneskeligt og fagligt. Det er det, vi kalder en erhvervmæssig grunduddannelse.

Det, der har været problemet, er, at det ikke var muligt at få praktikpladser nok. Desværre var noget af det første, undervisningsministeren gjorde, da han blev undervisningsminister, at afvikle en række af de økonomiske ordninger, der gjorde det attraktivt for arbejdsgiverne at tage lærlinge ind, med det resultat, at antallet af praktikpladser – man må ikke hænge mig op på det nøjagtige tal – blev cirka halveret i undervisningsministerens tid. Han sparede sine penge, men det var på bekostning af de unge, at det skete.

Derefter indgik vi en aftale, der skulle sikre, at de unge ikke blev ladt i stikken, at de i det mindste så fik en praktikpladskompenenserende undervisning i form af værkstedsskoler. Det er denne sidste løsning, som jeg ikke mener at undervisningsministeren har bakket særlig loyalt op. Jeg tvivler såmænd ikke på, at han har overholdt alle de tidsfrister, han selv har stillet op, men det er jo ikke det, spørgsmålet går på. Men han har bestemt ikke fået de unge til at føle, at det var en ligeværdig løsning for dem, selv om den trods alt i en nødsituation var bedre end ingenting. Og det er det, min kritik i forhold til undervisningsministeren går på.

At Fremskridtspartiet ikke er interesseret i, at man i en situation med mange unge og behov for uddannelse til de unge stiller krav til erhvervslivet, ligesom man må stille krav til det offentlige, kan ikke komme bag på mig, men vi kommer altså ikke igennem med de store arbejdsløsheds- og uddannelsesproblemer, hvis ikke alle, både erhvervslivet, det offentlige og de unge selv, er indstillet på at yde en indsats.

Lykketoft (S):

Jeg tror ikke, det kan understreges for tit, at der for Socialdemokratiet ikke er nogen modsætning mellem på den ene side den meget værdifulde stabiliseringspolitik – som vi endda overordentlig aktivt har medvirket til ved gennemførelse af skattereform og ved gennemførelse af arbejdsmarkedsbidragenes omlæg-

ning, og som fagbevægelsen meget aktivt har medvirket til, så vi har fået inflationen ned – og på den anden side en meget mere aktiv indsats for at hugge ind på den store arbejdsløshed.

Man taler så meget fra regeringens side om nødvendigheden af at holde de offentlige udgifter i ro. Det er vi ét hundrede procent enige i, men ingen kan jo påstå, at der er nogen anden væsentlig enkeltårsag til de stigende offentlige udgifter end netop den stigende arbejdsløshed. Vi får ikke has på de offentlige udgifters vækst, vi får ikke has på det store underskud, og vi når ikke frem dertil, hvor vi kan forfølge en fælles målsætning om at sænke skattetrykket, medmindre vi skaber de afgørende forudsætninger for vækst i beskæftigelsen. Det er her, vi skal koncentrere vore kræfter, og hr. Svend Auken har i sit indlæg peget på de 4 hovedpunkter, hvor Socialdemokratiet har fremlagt konkrete ideer også i denne efter-sommer.

Jeg vil godt gøre en enkelt bemærkning omkring dette med, at man skal passe på ikke at udvide, ikke engang på meget begrænsede områder, hvor der er en klar mangel på service i den offentlige sektor, f.eks. pasning af børn og gamle, fordi erhvervslivet nok får brug for arbejdskraften. Desværre har vi jo en meget stor arbejdskraftreserve – også større end den, vi noterer som arbejdsløse. Tilbagestrækningsmønsteret i de senere år har klart været påvirket af de dårlige konjunkturer og vil ændre sig, hvis konjunkturerne forbedres. På tilsvarende måde må man nok forvente, hvis erhvervslivet virkelig begyndte meget massivt at efterspørge arbejdskraft i løbet af 1990'erne, at også mange kvinder, som i dag er på deltid, ville melde sig. Det er altså ikke noget arbejdskraftrekrutteringsproblem, hvis vi sørger for, at der er ordentlige efteruddannelsesmuligheder for folk.

Men det er klart, at hovedvæksten skal ske i de private, konkurrenceudsatte erhverv, og dér er vores hovedproblem – det har regeringen jo talt meget om, og det taler regeringen meget om, men den har gjort meget lidt ved det. Vi hørte igen i går fra finansministeren og fik gentaget af statsministeren her i dag i besvarelsen af forespørgslen, at nu skal der skabes 100.000 nye arbejdspladser i de private erhverv frem til 1996, og det er jo dejligt, det vil vi meget gerne være med til at skabe de rigtige forudsætninger for. Vi tror bare ikke, at den politik, der er lagt

[Lykketofi]

til rette, den politik, der nu annonceres, er nær tilstrækkelig til at skabe disse forudsætninger, og vi har sådan en af erfaringen grundlagt, dybt rodfæstet mistillid til regeringens sangvinske budskaber om beskæftigelsen.

Jeg fandt i anledning af debatten med finansministeren i går frem til, hvad arbejdsminister Henning Dyremose og finansminister Palle Simonsen sagde op til valget i september 1987. Da sagde repræsentanterne for den samme borgerlige fløj, at nu ville man skabe 150.000 arbejdspladser i de private erhverv i løbet af de næste 4 år. 150.000 arbejdspladser, det var, hvad man lovede i 1987.

Der blev skabt minus 70.000-80.000. Den daværende arbejdsminister, nuværende finansminister, skylder 220.000 private arbejdspladser i forhold til de løfter, han gav befolkningen i valgkampen i 1987. Det er den mand, vi nu skulle fæste lid til er i stand til i de næste 4 år at indfri bare halvdelen af det, han skylder. Det er det, vi tvivler på.

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg blev lidt overrasket over at høre, at statsministeren i sin redegørelse brugte ganske megen tid på at diskutere dagpengesystemet. Jeg havde fået den opfattelse, at hovedformålet med debatten i dag var at diskutere, hvordan vi får tilvejebragt flere nye arbejdspladser. Jeg skal ikke foregribe debatten lidt senere på dagen om regeringens dagpengeforslag, men alligevel lige opholde mig ved bare to ræsonnementer, som får lov til at køre, synes jeg, for længe, uden at man rigtig kommer til bunds i dem.

For det første: Hvis det er sådan, at lønudviklingen i Danmark er påvirket af det dagpengedækningsniveau, vi har, skulle det også være sådan, at man fandt den tilsvarende sammenhæng i andre lande, men det forholder sig i virkeligheden omvendt, når man i andre lande sammenligner både lønstigningstakten og lønniveausystemerne med dagpengesystemerne. Man kan ikke påvise en direkte sammenhæng mellem lønudviklingen og konkurrenceevnen på den ene side og dagpengesystemerne på den anden side. Det er lige før, at det er sådan, at jo ringere dagpengesystemer man har, jo stærkere lønudvikling har man.

For det andet hører jeg den argumentation, at årsagen til, at vi har en særskilt høj ledighed

blandt de lavestlønnede grupper på vort arbejdsmarked, også er den høje dagpengedækning. Så skulle det også være sådan, at de lande, der havde et dårligt dagpengesystem, havde en væsentlig lavere arbejdsløshed blandt de lavtlønnede. Det forholder sig omvendt; man kan faktisk ikke påvise de sammenhænge. Det forholder sig i virkeligheden omvendt af det, regeringen bruger som grundlag for sine argumenter.

Når jeg dertil lægger den lige så uomtvistelige kendsgerning, at ledigheden blandt de ikke-faglærte i alle vore vesteuropæiske samfund er nøjagtig – plus måske lidt mere i nogle af dem – dobbelt så stor som ledigheden blandt de faglærte og uddannede, er det vel mere end noget andet en dokumentation af, at det, der skal til dels for at skabe grundlag for flere job, dels for at undgå flaskehalsproblemer, ikke er massive forringelser af vort dagpengesystem, men først og fremmest en indsats på vores efteruddannelsesområde. Derfor synes jeg, at vi i dag skulle prøve at nå til klarhed og få afdækket de statistiske kendsgerninger, jeg her har prøvet at redegøre for, og derfor spiller det forslag om en forstærket efteruddannelsesindsats, som hr. Svend Auken også var inde på i sit indlæg, en ganske stor rolle i hele vores forsøg på at løfte beskæftigelses- og erhvervsudviklingen i Danmark. Tænk bare på følgende regneeksempel:

Hvis vi forestillede os, at virksomhederne i den private sektor i Danmark gradvis kunne komme op på, at op imod 5 pct. af deres medarbejdere løbende var på efteruddannelse, samtidig med at vi tog ledige ind som led i en dynamisk opgradering af virksomhedernes kvalifikationer, ville det faktisk, når vi var nået op på fulde omdrejninger, give anledning til, at op til 80.000-85.000 mennesker kunne komme i arbejde som led i denne løbende efteruddannelses- og kvalificeringsproces. Tænk, hvis vi i Folketinget kunne blive enige om – og det vil vi af al kraft prøve – at den offentlige og den private sektor kunne samarbejde bedre om systemeksport og erhvervsudvikling, og tænk, hvis vi bare var i stand til forholds-mæssigt at eksportere halvt så meget, som de kan i den private servicesektor! Så ville det give anledning til 25.000 nye arbejdspladser i løbet af ganske få år. Hvis vi massivt kunne træffe beslutning om at fremrykke en række offentlige investeringer – ordentligt finansieret vel at

[Nyrup Rasmussen]

mærke – kunne det give anledning til ganske mange arbejdspladser, som hr. Svend Auken også var inde på det. Men jeg vil blive bekymret, hvis regeringen insisterer på, at offentlige investeringers fremrykning skal finansieres via privatiseringer. For det første er det ikke nogen særlig god idé, og for det andet er det finanspolitisk yderst betænkeligt; finansministeren ved det godt.

De løbende driftsudgifter, finansministeren har finansieret via privatisering, kommer tilbage til ham igen som et problem både for finansministeren og for dette Folketing. Det at finansiere løbende driftsudgifter eller udgifter til anlægsinvesteringer via engangsindtægter er ikke nogen god idé, hr. finansminister, og derudover er der ikke særskilte argumenter for at kaste sig ind i nye omfattende privatiseringer.

Jeg tror, vi må karakterisere statsministerens indlæg her i dag som for ukonkret, som for meget optaget af nye dagpengenedskæringer, der hviler på et forkert ræsonnement, ligesom det for lidt argumenterede for de ønskede beskæftigelsesmål, således som også hr. Lykketoft var inde på.

Jeg skal derfor på vegne af Socialdemokratiet og SF fremsætte et dagsordensforslag, som jeg håber kan finde et flertal i Folketinget, og jeg vil gerne understrege, at det, som det vil fremgå, når jeg læser det op, vil indeholde de overskrifter, som man finder både hos regeringspartierne, i SF's oplæg og i Socialdemokratiets »Tyve gode Ideer« til styrkelse af beskæftigelses- og erhvervsudviklingen, og jeg synes da i øvrigt også, at debatten i samfundet bekræfter, at det er de områder, jeg skal samle mig om her.

Jeg skal således foreslå, at Folketinget vedtager følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget konstaterer, at arbejdsløsheden trods lav lønudvikling og mindre arbejdsstyrke er høj og stigende. En væsentlig del af ledigheden skyldes en forkert politik.

Det er derfor nødvendigt i forbindelse med de kommende økonomiske forhandlinger at arbejde for

- uddannelsespladser til de unge gennem afvikling af adgangsbeholdninger og oprettelse af værkstedsskoler for lærlinge,
- flere midler i 1992 til efteruddannelse, forskning og erhvervsudvikling end i år,

- forlængelse af barselorlov og påbegyndelse af reform om uddannelsesorlov,
- omlægning af bloktilskuddene til kommunerne, så der kan ske en forøgelse af beskæftigelsen til omsorg for de ældre, pasning af børn og behandling af syge,
- større tilskyndelse til nybyggeri og byfornyelse og
- fremrykning af offentlige investeringer med hensyn til miljø og kollektiv trafik.

Herefter går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 2).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i den videre debat.

Flemming Hansen (KF):

Jeg vil takke for den mulighed, der med denne forespørgsel er givet for at diskutere de mange initiativer, regeringen har fremlagt til nedbringelse af arbejdsløsheden, initiativer, som statsministeren har givet udtryk for i sin tale.

Der skal ikke herske tvivl om, at for den konservative folketingsgruppe er arbejdsløsheden det største menneskelige og samfundsøkonomiske problem. Arbejdsløsheden er for høj og får førsteprioritet, hvilket også blev bekræftet under åbningsdebatten i sidste uge i Folketinget, og hvilket også er bekræftet af det brede udvalgsarbejde, vi i Det Konservative Folkeparti har gennemført i sommerens løb om dette emne.

Dansk økonomi er i dag i vækst. Med et betalingsbalanceoverskud i 10 mia.-kr.s-klassen har vi skabt det manøvrerum, som er nødvendigt for en massiv indsats for en varigt øget beskæftigelse. Mulighederne for at løse arbejdsløshedsproblemerne er heldigvis til stede. Alle grundlæggende forhold i dansk økonomi bekræfter det.

Lad mig tage tre eksempler fra de sidste dage omtale i dagspressen, der bekræfter det, jeg her siger:

1. Finansministerens oplæg fra i går, hvoraf det tydeligt fremgik, hvor realistisk det under en række forudsætninger var at få 100.000 flere mennesker i arbejde i løbet af 4-5 år i kraft af netop det oplæg, regeringen har lagt frem.

[Flemming Hansen]

2. I Berlingske Tidende havde Frank Dahlgaard i søndags en uhyre interessant artikel, der bekræftede, at succesen med Danmarks overskud på betalingsbalancen er langt større, end det hidtil har været fremme i den offentlige debat. Frank Dahlgaard bekræftede, at vort eksportoverskud i 1990 var på 45 mia. kr., svarende til 5,5 pct. af BNP, tæt på en verdensrekord i eksportoverskud.

3. Disse kendsgerninger blev fulgt op i går i Jyllands-Posten, hvor en meget spændende Sonar-analyse viste, at der i dag inden for næsten alle eksporterhverv er en yderst positiv tendens til fortsat vækst i eksporten. Det er en meget glædelig bekræftelse, da den taler om fremtiden.

Endelig er der med dannelsen af den nye borgerlige regering i Sverige forhåbentlig skabt mulighed for øget vækst også i dette land med deraf følgende muligheder for dansk eksport til Sverige, der som bekendt har været faldende på grund af den dårlige svenske økonomi i de senere år. Sverige har tidligere været vores største eksportmarked og kan måske blive væsentlig større igen.

Alle disse henvisninger bekræfter, at det er det lange, seje træk, der nu viser sin rigtighed. Der er ikke brug for de hovsæløsninger, som kendetegnede den socialdemokratiske politik i 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne. Kun gennem det lange, seje træk når vi en varig og mærkbar forøgelse af beskæftigelsen.

I den konservative folketingsgruppe føler vi os sikre på, at det især er i de mindre og mellemstore virksomheder, at denne fornyede vækst skal skabes. I 1980'erne har de store virksomheder øget beskæftigelsen med 2 pct., medens de mindre virksomheder har øget beskæftigelsen med hele 10 pct. Kun ved at skabe bedre konkurrence- og arbejdsvilkår for de mindre og mellemstore virksomheder, bl.a. gennem mindre bureaukrati og bedre økonomiske muligheder, retter vi for alvor op på beskæftigelsessituationen i Danmark.

Desværre tillader tiden ikke, at jeg kommer med en række eksempler på de initiativer, som den konservative folketingsgruppe vil fremsætte forslag om i løbet af kort tid – i næste runde bliver der lejlighed til det – jeg vil blot sige, at nogle af initiativerne på dette område også indgår i regeringens lovpakke til forbedring af arbejdsløshedssituationen, og vi vil fra den

konservative folketingsgruppes side føje mange forslag til den række af initiativer, som regeringen allerede har lagt frem.

Pia Christmas-Møller (KF):

Man behøver ikke statistisk hjælp for at blive overbevist om, at Danmark har et reelt og alt for stort arbejdsløshedspøblem; det er helt tilstrækkeligt at åbne øjne og øren. Vi skal fra konservativ side være de første til at beklage, at arbejdsløsheden nu igen er kommet op på det niveau, vi overtog efter Socialdemokraterne i 1982.

Den afgørende forskel på nu og dengang er imidlertid, at vi ikke alene har omkring 150.000 flere i arbejde, men også har nået det afgørende mål, nemlig at få skabt overskud på betalingsbalancen, og den situation skal udnyttes til fordel for en beskæftigelsesindsats. Hverken regeringen, ministrene eller folketingsmedlemmerne kan skabe de manglende job, det kan kun virksomhederne; men vi andre ikke alene kan, men skal skabe de bedst tænkelige rammer for holdbar vækst i det private erhvervsliv både på kort og på lang sigt, og der er behov for en række initiativer også på arbejdsmarkedspolitikkens område.

Vi må sikre den størst mulige sammenhæng mellem arbejdskraftens kvalifikationer og de behov, virksomhederne har og får. Det må ikke én gang til ske, at flaskehalsproblemer spænder ben for en positiv vækstudvikling, sådan som vi så det i midten af 1980'erne. Vi må derfor tage fat på de fundamentale strukturproblemer. Vi må have en finansieringsreform af dagpengesystemet og fri adgang til uddannelsessystemet, men der er også behov for at gå det samlede offentlige ydelsessystem efter med henblik på at sikre, at den økonomiske motivation peger i samme beskæftigelses- og aktivitetsfremmende retning. Det samme skulle arbejdsmarkedets parter gøre i forhold til faggrænser og lønsystemer, for systemer, der leder folk i passivitet, er dårlige systemer for mennesker.

Det kan ikke være rigtigt, at vi i Danmark ikke kan få arbejdsløsheden længere ned end til 220.000, uden at det begynder at gå ud over konkurrenceevnen. Noget er helt galt, og noget skal gøres, og vi ved faktisk godt, hvad der skal til. Forskere, vismænd og OECD-eksperter har fortalt os det; nu er det kun op til viljen hos et

[Pia Christmas-Møller]

flertal i Folketinget. Glædeligt er det derfor i de seneste uger at konstatere, hvordan flere partier har demonstreret vilje til at bevæge sig fra de ellers så fastlåste positioner. Jeg tænker på De Radikales og Fremskridtspartiets sene- ste meget konstruktive åbninger i spørgsmålet om en dagpengereform. Desværre har Social- demokratiet trods mange indlæg endnu ikke helt haft tid til at give næring til det håb, jeg har om, at vi også i dag vil finde vilje fra et bredt udsnit af Folketingets partier til at tage konkret fat.

Fra konservativ side hilser vi statsministe- rens køreplan velkommen. Tiden er inde til konkrete handlinger, for evner vi at løse op for de u hensigtsmæssige stivheder på dagpenge-, uddannelses- og lønområdet, og evner vi at ud- bygge aktiveringsindsatsen over for de unge og de længerevarende ledige, og gør vi det i kom- bination med gennemførelsen af en vækstfrem- mende erhvervspolitik, har vi muligheden for at etablere mere end 100.000 nye job i løbet af de nærmeste år, og herefter vil målet, fuld be- skæftigelse inden udgangen af dette årti, være inden for rækkevidde.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Politik er forunderligt, for vi kan, fru Pia Christmas-Møller, bruge meget tid på at stå heroppe og tale om, hvordan det var dengang i 1982, og hvordan det er i dag.

Må jeg ikke lidt stilfærdigt spørge fru Pia Christmas-Møller, om hun ikke er enig i, at ar- bejdsløsheden i august måned 1982 var på 256.000, og at den nu er på 306.000. Må jeg ikke spørge fru Pia Christmas-Møller, om hun ikke er enig i, at tilgangen til arbejdsmarkedet voksede massivt dengang, og at den i dag fal- der, og er fru Pia Christmas-Møller ikke enig i, at væksten dengang internationalt var negativ eller neutral – nul – og at vi nu har vi haft en vækstperiode internationalt set, som er helt unik siden 1960'ernes vækstperiode?

Oprigtigt talt, skal vi ikke lade være med at dynte hinanden til med tal, der ikke kan doku- menteres, og påstande, der er løsrevet fra den internationale sammenhæng i økonomi, og som kun giver grundlag for, at vi skal bruge tid på at tilbagevise den slags lettere kavaleri i dansk politik?

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Jeg har hverken nogen indvending imod hr. Flemming Hansens holdning eller hans indlæg i debatten, men jeg har et spørgsmål til ham.

Når han gav den oplysning, at der i 1980'erne blev skabt 2 pct. flere arbejdspladser i de store virksomheder og 10 pct. flere i de små, uden at han angav, hvor forskellen mel- lem store og små egentlig går, mangler der, for at man overhovedet kan få noget ud af den op- lysning, en besked om, hvor mange der så er ansat i de såkaldt store virksomheder, og hvor mange i de små. 2 pct. kan godt være et stort tal rent numerisk, selv om det ikke er det i pro- center, som sådan set er ligegyldige i den sam- menhæng; den enkelte arbejdsløse er ligeglad med procenterne, men han er interesseret i selv at have arbejde. Hvor mange flere arbejds- pladser er der skabt i de store og hvor mange flere i de små erhvervsvirksomheder?

Jeg siger det både for at vise, hvor svært em- net er, hvor svær omgangen med statistik er, og også – skønt jeg holder lige så meget som hr. Flemming Hansen af små virksomheders ud- foldelse – fordi vi nu skal passe på ikke at håne de store virksomheder; de er nu i mange sam- menhænge, også beskæftigelsesmæssige, gan- ske væsentlige lokomotiver. Derfor altså an- modningen om en uddybning.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Fru Pia Christmas-Møller brugte ordene »aktiv indsats«. Statsministeren brugte igen i dag ordene »at sætte aktivt ind over for dem, der trænger«; bl.a. nævnte statsministeren ind- satsen over for de ældre.

Regeringen vil sætte aktivt ind og omtalte de unge 21–24-årige, der kan indgå som assisten- ter for hjemmehjælperne til gavn for de ældre. Betyder denne melding fra statsministeren, at disse unge kan se frem til en social- og sund- hedsuddannelse, og vil det betyde, at regerin- gen er villig til at udvide antallet af elevpladser i årene fremover?

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg forsøgte faktisk at give udtryk for, at vi i Det Konservative Folkeparti betragter ledig-

[Pia Christmas-Møller]

heden som et ganske alvorligt problem, og at vi må bruge alle kræfter for at få en ordentlig og gedigen løsning på det, men hvis hr. Nyrup Rasmussen gerne vil ud i en lille taleksercits, kan vi da godt tage den; det skal ikke være det, det kommer an på.

Ledigheden i 1982 lå på 9,8 pct., i 1990 lå den på 9,6 pct., tallet for 1983 var 10,5 pct., og i 1991 ser det ud til at blive 10,5 pct. Kan vi ikke, hr. Nyrup Rasmussen, blive enige om, at det er nogenlunde samme niveau? Det synes jeg godt vi kunne.

Med hensyn til udviklingen i den private sektor og beskæftigelsessituationen i 1982 og i årene forud og med hensyn til den øjeblikkelige er det altså et faktum, at i perioden 1979-1982 blev den private beskæftigelse reduceret med 124.000 arbejdspladser, dvs. årligt med 31.000. I perioden 1983-1990 har vi fået 128.000 flere arbejdspladser i den private sektor, og det svarer til et gennemsnit på omkring 16.000 årligt.

Det er måske meget befordrende for debatten, at vi har disse tal for øje. Vi underkender ikke de seneste udviklingstendenser og deres alvor, men jeg vil godt over for fru Grete Schødt's understrege virkningen af en aktive-ende indsats. Vi har fået tallene for effekten af vores ungdomsydelsesordning, og det viser sig, at ledigheden blandt ikkeforsikrede unge i alderen 16-20 år er faldet med 38 pct. som følge af ungdomsydelsesordningen. Jeg mener, at det taler for sig selv. Det er den vej, vi skal videre ad.

(Kort bemærkning).

Flemming Hansen (KF):

Jeg er helt enig med hr. Arne Melchior i, at den megen diskussion om forskellige talstørrelser måske ikke er det, vi behøver at bruge mest tid på, men jeg skal naturligvis svare på spørgsmålet.

Antallet af arbejdspladser er i tiåret fra 1980 til 1990 vokset med omkring 150.000 i den private sektor. Vi plejer at dele større og mindre virksomheder op således, at vi siger, at de store virksomheder er dem med over 500 ansatte, og de har altså øget beskæftigelsen med 2 pct. i den periode, hvorimod virksomhederne med under 500 ansatte, altså de mindre og mellemstore, har øget deres beskæftigelse med 10 pct.

I øvrigt er jeg også enig med hr. Arne Melchior i – og jeg håber da ikke, at jeg nogen sinde er kommet til at give udtryk for det modsatte – at vi selvfølgelig skal være meget opmærksomme på ikke at håne de store virksomheder; det kunne vi under ingen omstændigheder drømme om. Vi er da enige i, at det er dem, der trækker det tunge læs, og dem, der har kapacitet til at gå ud på de nye, spændende markeder, men det er altså en kendsgerning, jeg tror vi kan være enige om, at meget af dynamikken, fornyelsen, skabelsen af nye ting ligger i de mindre og mellemstore virksomheder, hvor kreativiteten måske har større mulighed for at blomstre, og det synes jeg er et sundhedstegn for dansk økonomi.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Fru Pia Christmas-Møller! Det, der kaldte mig herop første gang, var tendensen til, også i den tale, der blev holdt af fru Pia Christmas-Møller, altid at sammenligne med situationer, der ligger 10 år tilbage, og bygge en politisk argumentation op gående på, at vi så nok er bedre end dem, der var dengang. Det fører ingen steder hen, for sammenhængen er vidt forskellig.

Tag nu f.eks. den taldokumentation, der lige blev leveret. Hvorfor skal vi plages af tal for, hvad udviklingen har medført af beskæftigelse fra 1983 til 1990, fru Pia Christmas-Møller, når det mere rimelige billede ville være at dele det op efter konjunktursvingningerne, så fru Pia Christmas-Møller kunne fortælle os – og det er det, der er det centrale – hvordan udviklingen var fra 1983 til 1986, hvor det gik fremad, og fra 1986 til 1990, hvor vi har tabt i tusindvis af arbejdspladser? Gennemsnitstal giver ikke et ordentligt billede, og de er i øvrigt ikke noget særlig godt grundlag for politikere til at træffe beslutninger på, fru Pia Christmas-Møller.

Jeg synes også, det er trist, at man her leverer de procenttal fra 1982 til 1990, som passer bedst i ens kram. Nu fik vi serveret nogle årsgennemsnitstal, som tilsyneladende skulle dokumentere, at det var værre dengang end nu, men sandheden er, at procenttallet for de ledige i august 1982 var på 9,4 og i september 1991 på 10,8.

Fru Pia Christmas-Møller! Jeg vil ikke konkludere, at den nuværende regering nødven-

[Nyrup Rasmussen]

digvis er dårligere af den grund. Jeg vil bare sige, at det ligner en tendens til at være meget dårligere, for de internationale konjunkturer var så fundamentalt forskellige i de to år, og derfor er det, vi siger, at det har været dybt ulykkeligt, at vi har haft en vækstpause i 4-5 år, som har indebåret de massive tab af arbejdspladser, der nu slår igennem på vore overførselsindkomster og har indebåret massive tab af indtægter til det offentlige, som, når vi sætter niveauet til 75-80 mia. kr. i indtægtstab, mere end svarer til det, vi udbetaler i folkepension om året.

Det er de sammenhænge, jeg synes vi skal holde os til, når vi skal træffe beslutninger om en bedre beskæftigelsespolitik.

Formanden:

Jeg erkender, hvor svært det er. Men min udholdenhed er stor, så jeg gentager forretningsordenens § 26 om, at medlemmerne ikke må tiltales direkte.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg ved ikke, om Socialdemokratiet har grund til at være overfølsomt. Hvad var det egentlig, jeg sagde i mit indlæg? Jeg sagde: Vi skal fra konservativ side være de første til at beklage, at arbejdsløsheden nu igen er oppe på det niveau, vi overtog i 1982. Jeg synes, at det er en meget voldsom taleksercits, hr. Nyrup Rasmussen kaster sig ud i på baggrund af en sådan melding fra Det Konservative Folkeparti. Vi anerkender problemet. Vi erkender, at vi skal gøre en aktiv indsats for at få det løst, og vi noterer, at vi har de bedst tænkelige forudsætninger. I modsætning til i 1982 står vi i dag med et overskud på betalingsbalancen, lav rente, lav inflation osv.; det skal udnyttes, og det er budskabet fra den konservative gruppe i dag. Det er klart, at bag de økonomiske resultater, vi i dag har at råde over, ligger en bevidst politik, og den politik skal vi fastholde, så vi ikke ødelægger det gode økonomiske afsæt, vi har for en varig bekæmpelse af ledighedsproblemet.

Alligevel kan man måske forstå, at Socialdemokratiet er en lille smule ømt i denne sag, for der har ikke altid helt været enighed mellem Socialdemokratiet og den borgerlige regering om, hvilke virkemidler der skulle til for at nå

de mål, der ligger for enden af det lange, seje træk.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Fru Pia Christmas-Møller har fuldstændig ret, der har ikke været enighed mellem den borgerlige regering og Socialdemokratiet om, hvad der skulle til, og jeg vil gerne sige, at regeringen desværre fik uret, for det var dens politik, der blev gennemført, og til trods for, at vi har færre, der skal skaffes i arbejde, til trods for en forbedret konkurrenceevne i kraft af lønmodtagernes løntilbageholdenhed og til trods for en lang økonomisk vækstperiode har vi mistet, og mister vi, arbejdspladser. Det er den triste kendsgerning, når man kommer ud i landet.

Jeg var for nylig til et møde i en vigtig bestyrelse – der var også en fra Det Konservative Folkeparti med til mødet – og dér var der en borgerlig økonom, der i lighed med statsministeren i dag udfoldede sig meget optimistisk om dansk økonomi. I bestyrelsen sad der en meget fremtrædende erhvervsmand, der sagde, at han ikke forstod, hvordan disse økonomer kunne komme frem med deres meget optimistiske udsagn, for de brancher, han kendte til – og det er en af dansk erhvervslivs mest fremtrædende repræsentanter – fra alle de bestyrelser, han sad i – det var maskinbygning, elektronik osv. – havde meget store problemer med faldende beskæftigelse og vanskeligheder ved at klare sig i den tekniske omstilling og med konkurrencen.

Jeg tror, man gør klogt i at tage som sit udgangspunkt, at dansk erhvervsliv trods gode vilkår og gode betingelser står over for en kæmpeudfordring, og at man i øjeblikket faktisk taber arbejdspladser i stedet for at skabe arbejdspladser, og at det er det, der bør være udgangspunktet, og ikke, at vi stort set har løst alle problemer; nu mangler vi bare lige at klare arbejdsløshedsproblemet.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg noterer ikke uden tilfredshed, at Socialdemokratiets formand helt kvit og frit giver de konservativt ledede regeringer i 1980'erne hele æren for overskuddet på betalingsbalancen,

[Pia Christmas-Møller]

men er det nu ikke for meget? En smule må vel gives til de partier, der har hjulpet os med at skaffe flertal, og en smule må vel også levnes til de stærke kræfter, der har båret et stort læs i eksporten og på arbejdsmarkedsområdet.

Så jeg noterer og kvitterer, men synes måske, det er for meget.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg forstod ikke helt fru Pia Christmas-Møllers indlæg her. Jeg forstår det slet ikke, fordi det, der er den fatale grundlæggende balancefejl i den økonomiske politik i Danmark gennem de sidste 4 år, er, at vi netop ikke har fundet balancen mellem en bestandig forbedring af betalingsbalancens stilling i forhold til udlandet og en bestandig fremdrift i økonomien.

Som en klog gammel, desværre nu afdød departementschef i Finansministeriet engang sagde: Kunsten er ikke – jeg skal ikke forklejn resultatet – men kunsten er ikke at opnå overskud på sin betalingsbalance, kunsten er at gøre det på så højt et aktivitetsniveau og så højt et beskæftigelsesniveau som overhovedet muligt. Deri består den reelle afgørende økonomisk-politiske udfordring, og det er altså ikke løst, fru Pia Christmas Møller. Det er ikke heller bragt ind på en vækstvej, som er tilstrækkelig troværdig til, at vi kan tro på, at vi kan få tilvejebragt disse 100.000 arbejdspladser på en holdbar måde, sådan som det er blevet sagt.

Jeg synes stadig væk, der mangler sammenhæng mellem en vedvarende betalingsbalanceudvikling og samtidig et højt væksth niveau. Det er den afgørende udfordring, vi skal skrue midlerne sammen til, og det synes jeg vi mangler en argumentation for.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

I 1982 var samtlige områder inden for dansk økonomi i ubalance. Beskæftigelsen var i ubalance, det samme var betalingsbalancen. Det er i dag lykkedes at få overskud på betalingsbalancen, uden at arbejdsløshedsproblemet er vokset tilsvarende. Det er dog noget.

I 1982 havde vi både underskud på betalingsbalancen og en lige så høj forholdsmæssig ledighed, som vi har i dag. Det er en afgørende

forskel, fordi et overskud på betalingsbalancen er en forudsætning for, at vi kan løse beskæftigelsesproblemerne.

Men vi erkender, at vi stadig væk mangler at få løst beskæftigelsesproblemet. Det er det, vi håber denne debat kan medvirke til. Og jeg håber, Socialdemokratiet på et eller andet tidspunkt vil komme med nogle åbninger, give os nogle bud på, hvad Socialdemokratiet er parat til at komme med i forbindelse med de kommende forhandlinger. Jeg savner klare meldinger fra Socialdemokratiet.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Hr. Nyrup Rasmussen har ordet for en kort bemærkning, og så nærmer vi os nok afslutningen på de korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg vil råde fru Pia Christmas-Møller til at læse den stillede dagsorden, som jeg har læst op her fra talerstolen for ikke så længe siden. Deri er angivet, hvordan man forøger beskæftigelsen på en holdbar måde, og jeg kan love fru Pia Christmas-Møller, at der også bag denne dagsorden er fremlagt finansieringsforslag, der er holdbare og seriøse, og som får samfundsøkonomien til at hænge sammen.

Jeg har udbygget et af forslagene omkring jobrotation og efteruddannelse, og et andet forslag har været omtalt omhyggeligt, nemlig fremrykning af offentlige investeringer og miljøinvesteringer.

Oprigtig talt, forholder det sig i virkeligheden ikke omvendt ligesom i dagpengediskussionen, fru Pia Christmas-Møller? Hvornår får vi en tilstrækkelig gennemarbejdet dokumentation for, at der er fremlagt holdbare midler til at forøge beskæftigelsen så meget, som jeg forstår er regeringens ambitionsniveau? Det er nok dér, vi mangler konkrete udspil endnu.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Fru Pia Christmas-Møller har ordet, og det er for den sidste korte bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

[Pia Christmas-Møller]

Jeg forsøgte hele dagen i går at komme i kontakt med en eller anden i Socialdemokratiet, som kunne fortælle mig, hvilket forslag om motiveret dagsorden man eventuelt arbejdede med, hvilke ideer man havde, og hvor man ville hen med debatten i dag. Det var ikke muligt at komme i kontakt med nogen.

Socialdemokratiet forsøgte ikke at kontakte mig eller andre i Det Konservative Folkeparti med henblik på at nå til en enighed om resultatet af debatten i dag. Det fortæller en lille smule om seriositeten bag den dagsorden, som hr. Nyrup Rasmussen nu gør til oraklet i Delfi eller i hvert fald til det samlede bud på, hvad Socialdemokratiet vil gøre ved beskæftigelsen.

Jeg er ked af, hvis det skal tages som udtryk for Socialdemokratiets indstilling til det kommende folketingsår. Jeg er ked af, hvis denne debat ikke skal bruges til at åbne de fastlåste positioner, åbne for de initiativer, vi er nødt til at tage os sammen til at komme med herindefra.

Jeg håber stadig væk, at Socialdemokratiet vil komme med et lille vink om, hvorvidt man er parat til at gå i seriøse forhandlinger om en dagpengereform, hvilke punkter man er parat til at give sig på, bare et lille vink, et lille hjørne, som kan give håb for det videre forløb.

Helge Sander (V):

Arbejdsløsheden har et ganske uacceptabelt omfang. Herom kan der næppe være nogen som helst diskussion. Arbejdsløshed er en ulykke for de personer, der rammes, og for alle dem, som er angste for at blive ramt.

Samtidig er arbejdsløsheden samfundsøkonomisk en meget kostbar affære. Alene til dagpenge har vi en udgift i år på næsten 30 mia. kr. Derfor er der alle tænkelige grunde til, at vi fra politisk hold skal gøre alt, hvad vi kan, for at bidrage til at sænke ledigheden. Men det vil være ganske uansvarligt at foregøgle befolkningen, at Folketinget kan vedtage en lov om at afskaffe arbejdsløsheden.

Som statsministeren så ganske rigtigt sagde i sin besvarelse: Der er ingen trickløsninger, der er ingen trylleformularer, men derimod er der en lang række opgaver, som skal løses, hvis vi skal nå frem til målet.

Det betyder på den anden side ikke, at Folketinget slet ikke kan gøre noget for at nedbringe ledigheden, men det er vigtigt at fastslå,

at indsatsen gennem lovgivningen må koncentrerer om at forbedre de betingelser, hvorunder de økonomiske aktiviteter foregår, snarere end ved at staten forsøger at bestemme over de økonomiske aktiviteter.

Som Venstre ser det, er der overordnet to veje at gå. Den første mulighed er alle disse kunstige ordninger, som vi har mødt i lange baner gennem de seneste år, hurtige muligheder, der kan etableres, men ganske u hensigtsmæssige. Når vi taler om jobtilbud, løntilskud, uddannelse for uddannelsens skyld osv., så har det jo vist sig, at det ikke fører til de ønskede resultater. De jobtilbud, vi har fået etableret i kommunerne, har ikke givet varig beskæftigelse, og det er det, det i sidste ende handler om.

Vi vil fra vor side meget hellere fokusere på den anden mulighed, den anden vej, der er at gå, nemlig at skabe en større vækst, der medfører flere rigtige job. Det tager nok lidt længere tid, men det er til gengæld mere holdbart.

Der er skabt mange job, uanset hvordan man kører frem og tilbage med tallene, som vi lige har oplevet det, men vi skulle gerne have endnu flere. Det er det, der skal få kernen i det hele bragt på plads, nemlig at styrke den overordnede økonomi. Flere folk i arbejde, færre dagpengeudgifter og et større skattegrundlag.

Først og fremmest skal erhvervslivets generelle forhold være så gode som muligt. Her er vi kommet langt gennem lettelser af erhvervsbeskatningen i de senere år. Vi lægger vægt på, at det er bedre at lette erhvervslivets vilkår gennem nedsættelse af de generelle omkostninger end ved at uddele selektive erhvervstilskud fra de offentlige kasser.

Jeg synes, at det er væsentligt endnu en gang at påpege det tal, som også var i statsministerens svar, nemlig at de nettolettelser, der har været til erhvervslivet bare siden 1988, lyder på 4,5 mia. kr.

Når vi taler om forskellige tiltag og herunder især det, som jeg med en fællesbenævnelse kalder kunstige ordninger, vil jeg godt nævne et eksempel som iværksætterydelsen. Principielt en udmærket idé, det synes vi også i Venstre, og vi var med til at indføre den, men vi må erkende, at som tiden er gået, er den blevet så konkurrenceforvridende, at det er et af de områder, som vi bliver nødt til at fokusere på. Vi er mange, der føler, at vi nok bør fjerne den. Hvis ikke vi gør det, bliver vi i hvert fald nødt

[Helge Sander]

til at stille nogle ganske andre krav, for at man kan få iværksættedydelse, for at det ikke skal være helt urimeligt over for det erhvervsliv, som fungerer udmærket, og som af gode grunde ikke kan tåle den konkurrence. Her taler vi selvfølgelig om de små og mellemstore virksomheder. Jeg tror ikke, at iværksættedydelsen er den store konkurrence til de store foretagender.

Erhvervslivet og lønmodtagere har selv bidraget til en bedre konkurrenceevne gennem meget fornuftige overenskomster, herom er der ikke tvivl, og det bør vi absolut kvittere for, men det ændrer ikke ved, at vi stadig væk har problemer på lønområdet.

Indslusningsløn vil vi gerne nævne endnu en gang, fordi vi føler, at det er vigtigt. Vi har i Danmark en lønspredning, der er alt for lille. Det indebærer, at det er vanskeligt for den del af arbejdsstyrken, som har de ringeste kvalifikationer, at fastholde beskæftigelsen, fordi den overenskomstmæssige løn er for høj i forhold til det, de pågældende mennesker kan producere. Vi håber, at det er noget, man ikke alene fra offentlig side, men også fra arbejdsmarkedets parter side vil se nærmere på.

Et andet vigtigt element, hvis vi skal nå frem til målet, er, at der bliver mere positivitet omkring deltid og i det hele taget fleksibilitet. Der er afgjort flere job til stede i det øjeblik, hvor der er en mere positiv indstilling til, at man vil acceptere deltidsjob.

Også mobiliteten såvel fagligt som geografisk er ganske afgørende, og alle disse ting synes jeg også er væsentlige at sige ikke blot i relation til den stigende ledighed, men også fordi jeg tror, at de forhold kunne være med til at skabe en forbedring f.eks. for de børnefamilier, som vi så tit taler om. Her kunne man lave en bedre kombination mellem arbejde og det at være hjemme.

Det offentlige kan gøre meget lidt for at stimulere beskæftigelsen gennem en forøgelse af den samlede efterspørgsel. Vi kan ikke bare ansætte ledige i den offentlige sektor. Det fører til øget skattetryk og modvirker den ønskede strukturændring i samfundsøkonomien fra offentlig til privat sektor. I øvrigt har vi ikke større tiltro til, at det vil kunne lade sig gøre at nedskære antallet af offentligt ansatte igen, når behovet for arbejdskraft i den private sektor igen stiger kraftigt.

I Venstre er vi ikke uimodtagelige for forslag, som vi under normale omstændigheder ikke føler vil være særlig relevante. Jeg tænker her på det eksempel, vi også har hørt i dag, nemlig at man kunne lave en ordning, hvor hjemmehjælperne fik assistance af unge ledige, der som »føl« kunne ledsage dem, som det er blevet nævnt i visse dagblade. Sådanne midlertidige foranstaltninger, som vi kan se et formål med her og nu, vil vi være positive over for.

Vi afviser heller ikke, at det kan være en god idé i den nuværende situation at fremrykke offentlige anlægsinvesteringer, så nogle af de projekter, der alligevel skal gennemføres, kan udføres, medens ressourcerne er til rådighed.

Forbedringer af infrastrukturen i bred forstand er blandt de bedste bidrag, den offentlige sektor overhovedet kan give til effektiviteten i den private sektor. Jeg kommer fra et område, hvor man taler meget om veje, og hvor man mærker, hvor stor betydning det har. Dette sammen med andre infrastrukturopgaver, jernbaner, telekommunikation osv., føler vi er ting, som vi må se positivt på, når det har dette overordnede mål.

I det hele taget vil jeg gerne sige, nu hvor vi igen berører disse offentlige anlægsinvesteringer, at jeg synes, det er områder, som vi i denne kreds har forsømt, nemlig ved at vi hvert eneste år har anvendt færre og færre midler til disse fremtidsrettede opgaver. Flere og flere penge bruges til overførselsindkomster, færre og færre til anlægsinvesteringer. I de sidste 10 år er de blevet reduceret fra 7 pct. til 5,3 pct. af bruttonationalproduktet.

Man kommer ikke uden om, at arbejdsmarkedets parter selv må påtage sig en væsentlig del af ansvaret for nedbringelsen af ledigheden. Mest ambitiøst ville det så afgjort være at gennemføre en total dagpengereform ved at privatisere arbejdsløshedsforsikringen. I Venstre lægger vi ikke skjul på, at vi synes, det mest naturlige ville være en 100 pct.s forsikringsordning, en ordning, hvor det er parterne selv, der både har ansvaret og styrer økonomien. Den ordning, som vi har i dag, hvor det er part 1 og 2, der laver aftalen, og part 3, der betaler den største del af gildet, føler vi ikke er særlig hensigtsmæssig.

Derfor ser vi meget gerne, hvis vi kunne få gennemført en gennemgribende reform på

[Helge Sander]

dagpengeområdet. Jeg nævner det til sidst i mit indlæg, men det er absolut ikke udtryk for, at det kan stå nederst på dagsordenen. Faktisk er det lige akkurat det modsatte, der er tilfældet.

Til slut vil jeg gerne kommentere det forslag til motiveret dagsorden, som blev fremsat af hr. Nyrup Rasmussen. Det er jo en flot menu, en masse flotte tilbud, som jeg også meget gerne ville leve op til. Bedre miljø, kollektiv trafik, forlængelse af barselorlov, efteruddannelsesreform, betalt frihed til uddannelse, de ældre, de syge osv. Her oplever vi for anden gang inden for en uge, at Socialdemokratiet formår at lave en dagsorden, som ikke kan efterlade megen respekt. Hr. Nyrup Rasmussen, hvad koster gildet? En dagsorden, som, så vidt jeg kan se, ikke har et eneste job i sig i relation til produktionen. Jeg erkender, der kan være enkelte job omkring byfornyelse osv., men i det store og hele kører man videre ad det samme spor, som man har gjort hidtil. I modsætning til Venstre ønsker Socialdemokratiet, og her åbenbart assisteret af SF, det, jeg kaldte model 1, nemlig alle disse kunstige ordninger, som ikke fører os frem til målet.

Endelig må jeg sige i forlængelse af det, der har været sagt med hensyn til pind 1, hvor man taler om oprettelse af værkstedsskoler for lærlinge, at det er vel noget, der allerede er etableret, så altså blot en meningsløs pind til de mange, der allerede er nævnt i forvejen.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

En gang imellem er det ikke helt let at skulle kommentere et indlæg i én kort bemærkning, når det kunne give anledning til adskillige korte bemærkninger.

Hr. Helge Sander stillede et spørgsmål til mig om finansieringen af vores forslag. Og hr. Helge Sander bekræftede jo selv, at første pind er selvfinansierende. Når den er nævnt, skyldes det, at den ikke fungerer i praksis, som det også blev dokumenteret af hr. Svend Auken tidligere i debatten.

Når det gælder summen af de øvrige konkrete beskæftigelses- og uddannelsesfremmende forslag, der er nævnt i dagsordenen, så er de finansieret via en tilbageførsel af provenuet fra CO₂-afgiften, som også Det Radikale Venstre nævnte under åbningsdebatten, afskaffelse af

udlandslempelsen på 700 mio. kr., ændringer i varelager nedskrivningerne og en række andre ændringer på skatteprovenusiden, først og fremmest med henblik på at sikre det offentlige større indtægter.

Derudover er der jo ikke tvivl om, at eksempler som stærkere efteruddannelse, en reform med henblik på en efteruddannelsesorlov og beskæftigelse inden for pleje- og omsorgssektoren vil skaffe os klart lavere dagpengeudgifter og dermed en bedre selvfinansiering på en række af de her områder. Men det centrale er, at der naturligvis for hvert enkelt punkt af disse forslag ligger en klart dokumenteret finansiering, først og fremmest via de kilder, jeg her har nævnt.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Jeg må tilstå, det var næsten unødvendigt, at jeg stillede spørgsmålet, for jeg fik det ventede svar. Det er primært erhvervslivet, der skal betale. Hr. Nyrup Rasmussen nævnte selv CO₂ endnu en gang. Betalt frihed til uddannelse er vi jo stødt på mange gange tidligere, og det er klart, at pengene kommer ikke ud af den blå luft.

Derfor må jeg sige generelt, og det er jo det, der gennemsyrrer denne dagsorden – som jeg i parentes bemærket vil sige at vi ikke stemmer for, men det fremgik måske indirekte af mine bemærkninger – at det jo er gennemgående for alle tre ordførere, som Socialdemokratiet har sat på i dag, at man forsøger at finde midlerne, men det er i hvert fald ikke til fremme for det erhvervsliv, som er altafgørende, hvis vi skal have nogle job, der giver varig beskæftigelse, og som er med til at fremme den overordnede økonomi.

Uanset hvilke svinkeærinder og hvilke forklaringer der kommer her fra talerstolen, så er det det, det i sidste ende handler om, og det ved hr. Nyrup Rasmussen også godt.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Hr. Helge Sander bekymrer mig lidt en gang imellem, fordi man måske får det indtryk, at hukommelsen herinde er for kort. Jeg ved ikke, om hr. Helge Sander kan huske, at den regering, hr. Helge Sander bl.a. repræsenterer,

[Nyrup Rasmussen]

fremstillede forslag om afskaffelse af udlandslempelsen på 700 mio.kr. for godt og vel et års tid siden. Samme regering fremsatte nogenlunde samtidig forslag om afskaffelse af varelager- og nedskrivningerne. Men det kan være, at det er en anden dag, vi har i dag, og det kan være, at det så ikke dengang for et år siden havde de virkninger for erhvervslivet, som hr. Helge Sander nu er bekymret for.

Det centrale er, at det, vi prøver, er at omdigere de midler, vi har til rådighed i vort samfund, således at vi gennem en aktiv investerings- og erhvervsfremme opnår langt, langt stærkere effekter af den samlede indsats. Det er det, der er den grundlæggende idé, også i det, der er fremlagt fra Socialdemokratiets side under debatten her i dag.

Så vil jeg blot afslutningsvis sige, at jeg synes, det er rigtigt, at vi også, når det gælder en række andre investeringer end de kollektive trafikinvesteringer, selvfølgelig er positivt indstillet på fornuftige forhandlinger. Det skal der ikke være tvivl om.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Jeg ved, at hr. Nyrup Rasmussen er en meget opmærksom lytter, og derfor er jeg ked af, at hr. Nyrup Rasmussen ikke helt forstod det, som statsministeren sagde i sit svar, nemlig at også i dette år har industriministeren færre midler til rådighed end tidligere år.

Men når alt kommer til alt: det, der virkelig batter, er, når de generelle omkostninger kommer ned. Hvis jeg husker statsministerens bemærkninger rigtigt, var det altså en forbedring på 4,5 mia.kr. blot inden for de sidste tre finansår. Hvor er de socialdemokratiske besparelser til erhvervslivet, samtidig med at man pålægger dem byrder? Dem synes jeg ikke vi møder så tit. I stedet kører vi i den samme skure, og det vil jeg have lov til at understrege endnu en gang, når jeg kigger på denne dagsorden, som vi ikke kan stemme for.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Lad os nu samle vores bestræbelser på at få tilvejebragt de flere arbejdspladser, vi skal have tilvejebragt, og lad os dog prøve at drage konklusioner af den lidt fejlagtige analyse, hr.

Helge Sander her gør sig skyldig i. En ting er at stå her og sige, at det er godt, at vi gennem skattelettelser har tilført erhvervslivet provenulettelser på godt og vel 4 mia.kr. Men vi ved, hr. Helge Sander, at det ikke har givet den nettoforøgelse i beskæftigelsen, vi alle sammen er gået efter, men det modsatte. Jeg ved godt, det har givet noget i eksportsektoren, som statsministeren og vi selv har været inde på. Enig. Men når vi ser på nettoresultatet i den private sektor, står vi med et stort minus på 70.000 arbejdspladser gennem de sidste 4 år og et stort plus på skattelettelserne. Derfor spørger vi, om vi så ikke skulle diskutere, hvad der mere skal til. Hvad skal vi leve af i dette land? Hvad er det for en erhvervspolitik, vi skal have? Og dér er det så, vi tilfældigt siger, at det er et meget dårligt svar, at man skærer ned i Industriministeriet, at tilsagnsrammerne på erhvervsfremmeområdet fra i år til næste år har et stort minus på 37 pct.

Det er det modsatte, vi skal gøre. Det er den positive beskæftigelses- og erhvervsfremmevej, vi skal gå. Det er det, der er et forsøg på at nå frem til konklusionen, ikke en diskussion om tal og den slags, men mere: Hvad gør vi herfra?

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Det er yderst beklageligt med de beskæftigelsesproblemer, vi har, det er vi alle enige om. Men det er ikke det, der er problemet. Det, jeg forsøger at fokusere på nu, er, at hr. Nyrup Rasmussen, og jeg tror også det meste af Socialdemokratiet, er klar over, hvad der skal til, og forsøger gang på gang at tale om, at nu skal vi skabe bedre vilkår for erhvervslivet. Og hr. Nyrup Rasmussen bekymrer sig som sædvanlig meget om industriministerens budget.

Men altså lad os prøve at koncentrere os om det, det drejer sig om. Det er ikke de 400 mio.kr. og de 600 mio.kr. Hvis vi skal fokusere på de vilkår, der er, så må vi se overordnet på det. Det, der er vigtigt for os helt overordnet, er, at der bliver nogle generelle lempelser, nogle generelt bedre vilkår for erhvervslivet, i stedet for at der skal komme nogle selektive udvælgelser og tilskud, for det mener vi ikke er en god og sund orden. Jeg er meget overrasket over, at hr. Nyrup Rasmussen mener det, når jeg hører, hvad han ellers siger om erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er altid interessant at prøve at leve sig ind i andres tankegang, og jeg vil gerne for at forstå hr. Helge Sander bedre stille ham det spørgsmål, om han aldrig har undret sig over, hvordan det kan være, at der forsvinder job i erhvervslivet, når vilkårene er så gode, som hr. Helge Sander beskriver dem som værende.

Hvordan kan det være, at dansk erhvervsliv har mistet 80.000 arbejdspladser, som det jo også fremgår af regeringens egen økonomiske oversigt, der lige er kommet, når omkostningerne er de laveste i Nordeuropa, når der er gennemført lettelser på 4,5 mia. kr., når der er opsving i landene omkring os, først og fremmest i Tyskland i kraft af genforeningen?

Har hr. Helge Sander aldrig spurgt sig selv om hvorfor? Når nu alt det, hr. Helge Sander har ønsket sig på vegne af erhvervslivet, er gået i opfyldelse, og meget af det er jeg såmænd enig med ham i, hvad er det så, der mangler? Hvor forsvinder arbejdspladserne så hen?

Mon ikke det, der mangler i ligningen, er det, som hr. Nyrup Rasmussen har peget på, og som også er indeholdt i den socialdemokratiske dagsorden, og som også er understreget af samtlige erhvervsorganisationer i Danmark, nemlig en egentlig aktiv erhvervspolitik med sigte på forskning, udvikling, støtte til eksport osv.? Er det ikke det, der mangler? Er det ikke en kendsgerning, at de generelle lempelser ikke har virket? At de ikke kan stå alene? At man er nødt til at gøre noget aktivt, hvis man mener det med beskæftigelsen alvorligt?

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Jo, hr. Svend Auken, jeg og mange andre spekulerer tit på, hvad vi kan gøre for ikke at miste job. Men det er jo ikke så akademisk vanskeligt at svare på, som det lykkedes hr. Svend Auken at stille spørgsmålet. Det er jo ganske enkelt, fordi hjulene på et tidspunkt kørte så hurtigt, at vi blev nødt til at reducere mulighederne på hjemmemarkedet. Det er helt klart, at det er en del af forklaringen.

Skal vi ikke til at gå ind på den manduktion, som fru Pia Christmas-Møller forsøgte over for hr. Nyrup Rasmussen omkring den udvikling, der har været i de mellemliggende år, hvor der

har været en kolossal tilgang til arbejdsmarkedet, hvor man ikke kan drage nogen sammenligning med andre lande.

Derfor er det altså relevant, når vi diskuterer dette spørgsmål, at tage to faktorer, nemlig det at vi i dag har betydelig flere på arbejdsmarkedet, end vi havde, og vi behøver ikke engang at gå 10 år tilbage, men som vi havde for år tilbage – stadig væk betydelig flere, selv om vi har problemer med ledigheden.

Og med hensyn til erhvervslivet er det, som jeg har forsøgt at sige, nødvendigt, at vi ser på, hvad der er facit, og at vi ikke går ind på de der 100 mio. og 300 mio. osv., nej, at vi i stedet for siger, at vi har skabt de forbedringer, som batter noget, og som gerne skulle være med til, at erhvervslivet kan få hjulene endnu mere i sving.

Jeg synes for øvrigt, at man ganske dygtigt har formået at gøre det med hensyn til eksporten, og jeg er sikker på, at det opsving, som lurer, også vil give den balance, der skal til med hensyn til hjemmemarkedet og eksporterhvervene og en beskæftigelse over ganske få år, som vil være tilfredsstillende.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det var hr. Svend Aukens ord om job, der forsvinder, der fik mig til at bede om ordet for at give en konkret oplysning.

For en halv time siden blev jeg beskyldt for, at jeg skulle have halveret antallet af pladser for lærlinge og elever i det private erhvervsliv. Jeg kan oplyse, at der i 1982 var 37.000, nu er der 34.000. Det er ikke nogen halvering, og vi skal nok komme op på niveauet fra den tid, hr. Svend Auken var arbejdsminister.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Med hensyn til praktikpladser vil jeg meget gerne have lejlighed til at studere de tal, som undervisningsministeren her har lagt frem. Det er dog ellers et fast tilbagevendende tema i samtlige redegørelser for problemet, inklusive dem, vi hidtil har fået fra undervisningsministeren, at der faktisk har været et fald i indgåede lærekontrakter på arbejdsmarkedet, og det udviser tallene jo også, men jeg tror, faldet er større end det, undervisningsministeren her nævner, men lad os studere tallene. Det er fair

[Svend Auken]

nok, det får vi også mulighed for at gøre ved en anden lejlighed.

Grunden til, at jeg tager ordet, er, at jeg synes ikke, hr. Helge Sander overhovedet gjorde et forsøg på at svare på, hvorfor det ikke er lykkedes. Hvorfor forsvinder arbejdspladserne, når alt det, hr. Helge Sander har stillet op som forudsætninger, er gået i opfyldelse? Er det ikke, fordi der mangler en aktiv politik?

Lad mig nævne et eksempel: En af de ting, som er gået godt i Danmark, har været vores turisme. Har ikke en af forklaringerne på, at turisterhvervet har haft en opblomstring, været, at et flertal uden om regeringspartierne har fået gennemtrumfet bevillinger til et aktivt turistfremmearbejde? Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at det har haft en effekt.

Jeg tror også, det betyder meget for erhvervslivet, når vi investerer i uddannelse, når vi investerer i forskning, når vi investerer i infrastruktur. Jeg mener i virkeligheden, at det er en gold diskussion denne her med offentlig og privat sektor.

En lang række ting, der sker inden for den private sektor, er til stor fordel for aktiviteterne inden for den offentlige sektor, og der er også problemer i den private sektor, der skaber problemer i den offentlige sektor. Omvendt sker der masser af ting i den offentlige sektor, som er til klar, entydig fordel for erhvervslivet. I den hotelskole-, eller var det virksomhedslederskolerapport, som statsministeren citerede indledningsvis, er det jo netop en af pointerne i gennemgangen af det danske erhvervslivs konkurrenceevne, at vi i sammenligning med andre lande har en meget velfungerende offentlig sektor.

Det er derfor forkert, når hr. Helge Sander i polemik med hr. Nyrup Rasmussen bebrejder Socialdemokratiet, at man for at gavne erhvervslivet også er parat til at investere inden for den offentlige sektor. Det kan i allerhøjeste grad hænge sammen som forudsætninger i forhold til hinanden.

(Kort bemærkning).

Flemming Hansen (KF):

Jeg sidder nede på min plads og hører hr. Svend Auken tale om straksafskrivninger på højteknologi og diverse ændringer, hr. Svend Auken ønsker på hele erhvervsområdet. Jeg må spørge: Er hr. Svend Auken ikke opmærk-

som på den Budgetoversigt 4, der er kommet fra Finansministeriet, hvor der på side 21 netop står alle disse initiativer, regeringen agter at tage?

Så vidt jeg kan høre – min hørelse kan selvfølgelig fejle noget – så er det nøjagtig de ting, hr. Svend Auken efterlyser, der står her. Det står på side 21 i afsnittet om erhvervsskatter, og totalpakken for erhvervsudvikling står på side 41 i den bog, hr. Svend Auken.

Der er da ingen grund til at tale sig fra hinanden, hvis det bare er, fordi hr. Svend Auken ikke har sat sig ind i det.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Skal jeg forstå hr. Flemming Hansen således, at der i det, der her bliver sagt, ligger, at man ikke længere insisterer på, at tilsagnsrammerne for erhvervsfremme i Industri- og Handelsstyrelsen fra 1991 til 1992 skal skæres ned med 37 pct., og at der i konsekvens af det, hr. Flemming Hansen her siger, nu vil ske en forhandling ud fra en forståelse for det udspil, S og SF er kommet med, således at vi kan komme ud af den modsætning, der er mellem det, der står i den pågældende budgetredegørelse, og det, der rent faktisk sker som konsekvens af bl.a. finanslovsforslaget for 1992, men også tidligere beslutninger om nedtrækning på erhvervsfremmeområdet?

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg synes, der er meget hykleri i den diskussion, vi har her i dag.

Vi hører fra alle sider, at åh, hvor er det slemt med arbejdsløsheden, og nu skal vi gøre noget. Men når det kommer til stykket, så viser det sig jo, at de ting, vi hører fra regeringspartierne, er gamle ting. Det er en generel erhvervsledelsespolitik, og man skylder os bestemt at forklare nærmere, hvordan man kan tro på, at den kan få den virkning, som man håber på.

Jeg synes, at statsministerens tale var, om jeg så må sige, svag. Vi fik en historisk gennemgang af, hvordan det var gået i 1980'erne; og igen fik vi statsministerens redegørelse for, at nu går det så godt, så godt. Statsministeren henviste endda til denne schweiziske lederskole, IMD, som jeg ikke kender, men som formentlig er en meget klog skole – men der er jo så mange kloge folk rundt omkring i verden.

[Holger K. Nielsen]

Ærlig talt, er det ikke for galt med alt det praleri, vi altid skal høre, når vi skal snakke om arbejdsløshed og problemerne her i samfundet? Jeg synes, det ville have klædt statsministeren, hvis han mere klart havde erkendt, at der her er et langt alvorligere problem, end regeringen vil være ved, og at regeringen som følge heraf havde erkendt, at der skal en langt mere målrettet indsats til end det, vi præsenteres for her.

Vi hører gang på gang, at der skal være tale om rigtige job. Man er imod såkaldte kunstige job, og man forstår her, at det betyder, at der ikke må være offentlig støtte i de pågældende job. Det var jo hr. Helge Sanders store budskab. Men må man så spørge hr. Helge Sander: Mener hr. Helge Sander ikke, at job i landbrugssektoren er rigtige job? Hvis landbruget ikke fik støtte fra det offentlige, ville landbruget jo ikke være nogen steder. Er det ikke sådan, at en masse af de rigtige job, som man kalder det, i høj grad er afhængige af støtte fra det offentlige? Ikke mindst landbrugssektoren er jo afhængig af en meget kraftig offentlig sektor.

Det er vigtigt, at vi erkender problemet, og det er vigtigt, at vi har en mere ambitiøs målsætning end den, regeringen lægger op til.

Regeringen hævder, at man kan skaffe 100.000 job på 5 år. I virkeligheden er der jo tale om et skud ud i tågen. I maj 1990 skønnede regeringen, at der ville være 255.000 arbejdsløse i 1991. Det er 17 måneder siden. Det reelle tal er ca. 40.000 mere. Når man på 17 måneder – og det er der tale om – kan skønne så forkert, hvor forkert kan man så ikke skønne i forhold til 5 år? Det viser sig jo også, at de kommentarer, man i pressen i dag har fået fra erhvervslivet, viser, at der ikke er den tillid til, at der med den politik, der er lagt op til, kan skaffes de mange job, som regeringen påstår.

For der er jo, som jeg sagde før, tale om en alt for generel politik, hvor man håber på, at lettelser til erhvervslivet vil skaffe flere arbejdspladser, mens sandheden jo er, at når der er mistet så mange job de sidste 4 år – og det er jo tilfældet – så har det ikke noget at gøre med en større arbejdsstyrke. Det er simpelt hen job, der er mistet i erhvervslivet, og det har primært noget at gøre med den teknologiske udvikling, vi oplever i disse år. Det er godt nok med ny

teknologi og en god produktivitet, men udgangspunktet må så også være, at den ny teknologi bliver til gavn for de mange almindelige mennesker og til gavn for, at der kan komme flere i arbejde.

Det er vigtigt med nytænkning, og det er rigtigt nok, at der ingen patentløsninger er, men vi skal også passe på, at vi ikke blokerer for alle former for nye ideer. Da vismand Blomgren-Hansen var ude med sit såkaldte columbusæg, blev han nærmest frosset ud, grinet ud. Det var ikke alt, vi var enige i, men der var da tale om et forsøg på at nytænke i forhold til de forpligtelser i forhold til arbejdsløshedsproblemet, der burde være i erhvervslivet.

Vi tror ikke på, at man kan løse dette problem eller formindske arbejdsløsheden, uden at man er nødt til at gennemtænke forpligtende ordninger i forhold til erhvervslivet. I det hele taget må man sige, at erhvervslivet i alt for lille udstrækning bliver forpligtet i forhold til arbejdsløsheden.

Regeringen er meget optaget af, at dagpengesystemet blokerer for en bekæmpelse af arbejdsløsheden. Vi afviser ikke at diskutere ændringer af dagpengesystemet – det har vi en debat om senere i dag, og der er ting, der kan ændres – men vi afviser fuldstændig, at der er denne sammenhæng mellem arbejdsløshed og dagpengeforhold. Problemet omkring arbejdsløsheden er mangelen på job, og ligegyldigt hvor meget man pisker de arbejdsløse, hvor meget man såkaldt tilskynder dem, hvor meget man skærer ned på dem, så får man ikke flere job af den grund. Det er ikke her, problemet ligger.

Problemet ligger i en mangelfuld erhvervs politik og mangel på job, og i den sammenhæng har de såkaldte strukturproblemer ikke sammenhæng med, at dagpengesystemet er for såkaldt stift. De har langt mere sammenhæng med en mangelfuld uddannelsesindsats, og det er derfor, det er erhvervsuddannelse og efteruddannelse, der er løsningen på de såkaldte strukturproblemer og det problem med flaskehalse, omkring 220.000, som regeringen løbende er så optaget af.

Vi mener generelt, at regeringens oplæg er for uambitiøst. Vi vil godt have et måltal for beskæftigelsen allerede i 1992. Når man taler om måltal, synes vi, det er vigtigere at tale om måltal for nedbringelse af arbejdsløsheden

[Holger K. Nielsen]

frem for at tale om måltal omkring de offentlige udgifter, og vi har konkret haft som udgangspunkt, at der skal ske en nedbringelse på mindst 50.000 i 1992.

Vi vil ikke have alle disse fugle på taget, som regeringen til stadighed lover os; vi vil have noget konkret på bordet nu, og det tror jeg også at de arbejdsløse ønsker. Derfor er regeringens udgangspunkt for uambitiøst.

Vi er enige i, at der skal fremrykkes offentlige investeringer, men vil godt påpege, at vi også i den sammenhæng skal samtænke beskæftigelsespolitik og miljøpolitik. Der er en tendens til, at miljøpolitik og grøn politik bliver meget isoleret, når man diskuterer det her i Folketinget. Det er også vigtigt at samtænke miljø- og beskæftigelsespolitik i forbindelse med, hvilke offentlige investeringer man vil have fremrykket. Vi er ikke interesseret i at fremrykke investeringer i motorveje. Derfor er vi også meget tilfredse med, at det i det dagsordensforslag, der er fremsat, præciseres, at der skal ske en fremrykning af offentlige investeringer i kollektiv trafik.

Vi er ikke enige i, at man skal sammenblende ulandshjælp med beskæftigelsespolitik. Det lægger regeringen op til. Vi mener, der er så mange problemer i forhold til ulandene, at vi ikke vil acceptere den sammenhæng. Det er muligt, at der bliver nogle beskæftigelsesvirkninger i Danmark af ulandshjælpen, men det skal ikke være udgangspunktet, at ulandshjælp skal være dansk beskæftigelsespolitik. Det skal være ulandshjælp.

SF har fremlagt en række ideer til, hvordan vi ønsker arbejdsløsheden bekæmpet, og da min tid er knap, skal jeg fremhæve et par ting i dem:

Vi mener faktisk, at arbejdsgiverne skal forpligtes i forhold til de langtidsløse, og derfor foreslår vi konkret en kvoteordning, således at arbejdsgivere skal forpligtes til at antage så og så mange langtidsløse i forhold til, hvor mange ansatte de har. Det er uacceptabelt, at det kun er det offentlige, der hænger på forpligtelsen med de langtidsløse; vi skal også forpligte den private sektor til det, og det har vi konkret foreslået en kvoteordning for.

Vi synes, at man i langt højere grad også burde diskutere fordelingen af det eksisterende arbejde. Det er en diskussion, der næsten er forsvundet i beskæftigelsesdebatten. Men i for-

bindelse med den teknologiske udvikling og den måde, det hele ændrer sig på i samfundet i disse år, kommer vi ikke uden om at diskutere, hvordan vi fordeler det eksisterende arbejde bedre, og vi kommer heller ikke uden om at diskutere et nyt arbejdsbegreb.

I går var filosofen Ole Thyssen i TV 2 med, synes jeg, nogle interessante betragtninger om, hvordan den nye teknologi, informationssamfundet, indebærer, at vi er nødt til at nytænke arbejdsbegrebet på en ganske radikal måde. Men vi skal også have arbejdsfordelingen ind i højere grad. Det er uacceptabelt, at der er mennesker, der arbejder alt for meget i forhold til deres behov, mens andre intet arbejde har, børnefamilier eksempelvis. Børnefamilierne ville godt have mere fritid, de efterspørger fritid for at kunne være sammen med deres børn; hvorfor ikke give dem en længere barselorlov imod, at der kommer folk, der er arbejdsløse, ind på arbejdsmarkedet?

Vi har foreslået en sabbatordning, således at mennesker, der har lyst til at tage fri et års tid, får mulighed for det på dagpenge, imod at der kommer en arbejdsløs ind i stedet for. Jamen hvorfor kan vi ikke i højere grad diskutere sådanne ordninger, hvor man får det hele til at fungere mere fornuftigt? Der er mennesker, der godt vil arbejde mindre; andre mennesker vil arbejde noget mere – det er de arbejdsløse – og det er vores ønske, at vi i langt højere grad kan få den slags ting ind i debatten om arbejdsløsheden.

Den dagsorden, der er foreslået, synes vi er tilfredsstillende og i hvert fald et udtryk for, at det er Socialdemokratiet og SF, der tager disse problemer alvorligt både i den debat, der er her i dag, og i det, vi fremlægger for Folketinget i dag.

Poul Nødgaard (FP):

Ledigheden i Danmark er for høj. Det er urimeligt, at regeringens politik har medført så voldsom en ledighed.

Desværre har regeringen bidraget til en del forvirring i spørgsmålet om ledigheden. Luften har jo været fyldt med alle mulige ledighedstal; de forskellige tal har desværre ikke medvirket til at skabe klarhed om, hvilke ledighedskategorier regeringen ønsker at hjælpe.

Der er ingen tvivl om, at ledigheden er det største og klareste symptom på, at vores øko-

[Poul Nødgaard]

nomi lider af nogle alvorlige problemer. Der er mange problemer i vores økonomi, der skal kureres, før ledigheden kan reduceres. Man kan sammenligne ledigheden med den feber, der ledsager en alvorlig sygdom: feberen er ubehagelig, men det er ikke feberen, der skal behandles. Det nytter ikke bare at slå feberen ned med codeimagnyler; sygdommen er der jo stadig. For at få feberen til at forsvinde er det sygdommen, der skal behandles, og ikke feberen.

Debatten om ledigheden har været præget af det syn, at bekæmpelse af ledighed skal foregå fra centralt politisk hold. Tanken om at hjælpe de ledige gennem politiske tiltag virker naturligvis tillokkende, men sagligt set må det erkendes, at tiden er løbet fra de centrale politiske løsninger. Politik skaber ofte langt flere problemer, end det løser. Ledighedsproblemet kan i virkeligheden ikke løses fra politisk hold. Den eneste institution, der kan løse ledighedsproblemet, er det frie marked. Den store arbejdsløshed er den måde, hvorpå markedet udtrykker, at arbejdskraften er blevet for dyr for arbejdsgiverne.

De vestlige industrilandes økonomiske samarbejdsorganisation, OECD, publicerede i 1989-90 en rapport om den danske økonomi. Denne rapport pegede på, at det høje niveau for mindstelønningerne har bragt lavindkomstgrupperne i den ubehagelige situation, at det kun meget dårligt kan betale sig at efterspørge dem, idet lønforskellen til højere uddannede indkomstgrupper ikke er særlig stor.

Dette syn blev støttet af økonomen Nina Smith fra Århus Universitet. Hun påpegede i januar 1989 i en rapport, at garantilønssystemet, der blev indført i 1977 for at sikre en undergrænse for de lavestlønnede, også betød en højere ledighed for de lavestlønnede.

Ifølge OECD er arbejdsløshedsydelse i Danmark så store, at indkomstforskellen mellem et lønnet job og arbejdsløshedsydelse er for beskeden til, at tilskyndelsen til at tage arbejde er særlig stor.

Skal man sætte en etiket på den høje arbejdsløshed, må man sige, at den er udtryk for politiske indgreb på arbejdsmarkedet, de store omkostninger, som vores ekstremt høje skattniveau har påført arbejdsmarkedet, og som virksomhederne dagligt må slås med, og desuden det generelt for høje lønniveau, som ar-

bejdsløshedsdagpengesystemet og velfærdspolitikken har påført arbejdsmarkedet.

Det er altså de mange politiske indgreb bl.a. på arbejdsmarkedet, der oprindeligt har skabt ledigheden, og ikke det frie marked. Langt størstedelen af den reelle del af den registrerede ledighed kan direkte henføres til politiske indgreb.

Svaret på den høje ledighed er, at arbejdsmarkedet skal have mulighed for at fungere langt mere fleksibelt og markedsøkonomisk, end hvad tilfældet er i dag. Den politik, der skal til for at løse ledighedsproblemet, er altså en politik, der kan give det frie marked mulighed for atter at fungere.

At der på grund af det høje beskatningsniveau er sket en forkert fordeling af mange økonomiske ressourcer, herunder arbejdskraften, fremgår bl.a. af forskeren Gunnar Viby Mogensens rapport »Sort arbejde i Danmark« fra 1985. Rapporten konkluderede, at størrelsen af det sorte arbejde i Danmark svarer til 110.000 fuldtidsstillinger. Denne konklusion er et klart eksempel på, at vores høje beskatning virker ødelæggende på arbejdsmarkedet. Man kan altså sige, at skatten bl.a. presser arbejdskraften væk fra det legale arbejdsmarked, og det er så sandelig kedeligt.

Når man taler om ledighed, er det selvfølgelig ikke til at komme uden om vort dagpengesystem. Det er Fremskridtspartiets opfattelse, at dagpengesystemet i sig selv er med til at fremkalde ledighed. Derfor skal dagpengesystemet privatiseres; herved vil ledigheden ganske automatisk blive reduceret. Hvis finansieringen af dagpengesystemet overdrages til parterne gennem et forsikringssystem, vil personer, der modtager arbejdsløshedsdagpenge, uden at de reelt er arbejdssøgende, blive udskilt fra a-kassesystemet. Alene af den grund vil arbejdsledigheden falde. Lønpres og andre krav, der betyder en større risiko for ledighed, vil reduceres ved en privatisering af a-kassesystemet, da parterne selv skal betale omkostningerne ved øget ledighed.

Dagpengesystemet har i mange år medført, at vi i Danmark reelt har politisk fastsatte minimumslønninger for de laveste indkomstgrupper, idet dagpengesatsernes størrelse i vid udstrækning er bestemmende for de laveste indkomstgruppers lønniveau. Derfor har de laveste indkomstgrupper også haft den største

[Poul Nødgaard]

ledighedsrisiko og været udsat for den største ledighed.

Beskæftigelsespolitikken i Danmark virker mildest talt besynderlig. Danske kommuner tilbyder i nogle tilfælde private virksomheder ganske gratis arbejdskraft. Med andre ord foregår der følgende: Lønmodtagerne beskattes. Dette medfører større lønkrav. De større lønkrav ødelægger konkurrenceevnen, hvilket igen fører til ledighed. Den større ledighed søges derefter nedbragt ved, at de skattemidler, der oprindeligt var årsagen til den ødelagte konkurrenceevne og den stigende ledighed, deles ud til beskæftigelsesprojekter. På 10 år har man således brugt næsten 70 mia. kr. til jobskabelse og uddannelses tilbud, og disse penge er mere eller mindre smidt ud ad vinduet.

I en debat om ledighed kan man ikke undgå at nævne den specielle danske fagforeningsstruktur, der virker meget hæmmende for den fri løndannelse og dermed ødelæggende for beskæftigelsen. Fagforeningerne i Danmark er i mange tilfælde med til at fastholde et lønniveau, der gør det for dyrt for arbejdsgiverne at efterspørge arbejdskraften. Hvis løndannelsen kan foregå frit, vil det forbedre beskæftigelsen. Man kan faktisk sige, at fagforeningerne i stor udstrækning monopoliserer udbudet af arbejdskraft. Det kender vi fantastisk mange eksempler på. Lad mig nævne det seneste eksempel, der kun er en uge gammelt:

Jyllands-Posten, det store, anerkendte blad, var af forskellige grunde nødt til at reducere sine omkostninger, hvorfor de ansatte fik valget mellem en reel lønnedgang eller et vist antal afskedigelser. De ansatte var fornuftige, og de var indstillet på en lønnedgang på nogle få procent for at bidrage til, at virksomheden fortsat kunne drives økonomisk fornuftigt.

Imidlertid var de ansattes fagforeninger komplet ubøjelige i spørgsmålet, hvorfor Jyllands-Posten af hensyn til den fortsatte drift af virksomheden var nødt til at foretage afskedigelse af et stort antal medarbejdere. Disse uhensigtsmæssige organisationsforhold bevirker, at der på én og samme tid er både ledighed og mangel på arbejdskraft inden for samme faglige organisationsområde.

Arbejdsløshedsproblemet kan reelt løses ved, at indkomstskatten gøres markant mindre. En kraftigt reduceret indkomstskat vil give

mulighed for, at der kan udbetales lavere bruttolønninger, uden at reallønnen i øvrigt påvirkes. Der er mange udenlandske erfaringer, der fortæller, at lettelser i indkomstskatten medfører større beskæftigelse. Det er den vej, vi skal gå, og ikke en vej med større offentligt engagement, som alle i Østeuropa i øvrigt har forladt.

Lad mig slutte med at nævne, hvor bedrøveligt det er, at skatteministeren stiller sig på bagbenene og har koblet finansloven sammen med mulighederne for at få indflydelse på den bebudede dagpengereform; det er i hvert fald, hvad der er udtalt til en lang række førende dagblade.

Finansloven har allerede fra starten et underskud på 30 mia. kr. Dette underskud skal alt andet lige finansieres gennem øgede skatter. Disse øgede skatter vil uomtvisteligt virke ødelæggende for beskæftigelsen, hvorfor kravet om deltagelse i et finanslovforlig virker besynderligt. Man kan altså konkludere, at skatteministerens fascination af den såkaldte udbudsøkonomi kun gør sig gældende på det teoretiske plan.

Fremskridtspartiets konklusion er lysende klar: Der skal ikke skabes lige gyldige offentlige beskæftigelsesprojekter, men der skal siges nej til en lovgivning, der fordyrer vort erhvervslivs omkostninger. Med andre ord: Der er behov for en lovgivning, der fjerner og letter de omkostninger og problemer for erhvervslivet, som er politisk skabte.

Lovgivning, der fordyrer erhvervslivets omkostninger, kender vi desværre alt for godt. Det var f.eks. tilfældet, da man indførte arbejdsgiverbidragene. Nu vil man indføre en CO₂-afgift, men det påhit giver tilsyneladende ikke flertallet her i Folketinget sjælekvaler. Jeg forstår det faktisk ikke.

I tilknytning til det, jeg her har fremført, vil jeg på mit partis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget konstaterer, at arbejdsløsheden bedst kan reduceres, hvis dansk erhvervsliv opnår konkurrencebetingelser, der mindst svarer til vilkårene i det øvrige Europa.

Folketinget pålægger derfor regeringen at virke for, at indkomstskatterne nedsættes, så det danske skattniveau falder mærkbart.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

[Poul Nødgaard]

(Dagsordensforslag nr. D 3).

Den skulle alle jo kunne stemme for, så der er ikke nogen problemer i den.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette dagsordensforslag indgår i de videre forhandlinger.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg talte med en bekendt i går, der havde sendt endnu en jobansøgning. Jeg kan nævne, at det efterhånden er over 500, han har sendt; jeg skal ikke nævne tallet, for så vil alle på forhånd afskrive min historie som utroværdig, men den er rigtig.

Han er 31 år, han er uddannet bibliotekar, og da han havde været ledig i 3 måneder, blev han kaldt til en 3-måneders-samtale på arbejdsformidlingen, hvor han fik stillet i udsigt, at han som allerede uddannet godt kunne få noget undervisning, men at det, det drejede sig om, var et kursus i dansk, engelsk og samtidsorientering på 8.-9. klasses niveau.

Det næste, der skete, var så, at han opnåede et jobtilbud, hvor han blev ansat på et AMU-center. Han skulle dér opbygge et bibliotekssystem på edb, og kisteglad var han selvfølgelig, for det var jo hans fagområde. Glæden varede da også til den sidste dag, han var der, for da fik han besked på, at nu kunne han for øvrigt godt slette 7 måneders arbejde, for det skulle jo ikke bruges til noget. Jeg synes, vi udstyrer vores folk godt!

Nu skal der så gå 1½ år. Det skal ikke springes over, at han har fået tilbudt et selvtilidskabende kursus, hvor man bl.a. tilbyder papirclip og stoftryk, og at han nu for at kvalificere sig til sit 2. jobtilbud skal modtage et uddannelsesstilbud. Det, han har fået tilbudt nu, er den udvidede afgangsprøve fra folkeskolen. Man kan godt le ad det, men selvfølgelig har han sagt ja, for det var det uddannelsesstilbud, han kunne få, og hvis han ikke siger ja, så er det ud af systemet, og så er der ikke noget jobtilbud.

Historierne flourer om de ledige HK'ere, som man kun kunne tilbyde et kursus i dansk for indvandrere, for det var, hvad der lokalt var at tilbyde. Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke fortæller disse historier for at gøre grin

med folk, der sidder i arbejdsformidlingen. De ryster selv på hovedet, når de skal sidde og tilbyde en veluddannet bibliotekar en afgangsprøve fra folkeskolen. Men det viser noget om, hvad vi bruger tiden til, og hvad vi bruger pengene på.

Jeg sagde allerede under åbningsdebatten, at jeg ikke tror på, at 46 mia. kr. er smidt ud ad vinduet, men jeg er dybt bekymret over, hvordan vi bruger disse penge, og hvordan det er, vi udstyrer de mennesker, som spilder deres tid på den måde. Jeg kan godt forstå, hvis min 31-årige bekendt er sur på samfundet. Jeg forstår ham godt.

Vi brugte sidste år – så vidt jeg har set det i en opgørelse fra en af ministrene – 9½ mia. kr. på alle disse offentlige beskæftigelses- og jobinitiativer. Jeg vil sige med det samme, at CD meget gerne deltager i de drøftelser, som nu forhåbentlig snart kan komme i gang om ikke en dagpengereform, men det, jeg vil kalde en arbejdsmarkedspolitisk reform, for der hører flere ingredienser med, og dette område er i hvert fald et af de områder, som absolut må med i denne nyvurdering af det, vi gør. Vi kan jo have mange og mange forskellige synspunkter på, hvordan arbejdsmarkedet bør indrettes, men anstændigvis må vi i hvert fald være klar til selv at gøre en indsats med hensyn til de love, som vi selv har vedtaget herinde. For jeg kan ikke tro, at nogen vil forsvare dette system; dertil hører vi for mange historier om, hvordan det fungerer. Det vil være CD's bud på de drøftelser, der skal i gang. Andre har andre bud.

Der er allerede i dag talt meget om spørgsmålet om finansieringen af dagpengesystemet. Vi vil ikke afvise at drøfte en anden finansiering; der er bare flere problemer i det.

For det første kan jeg blankt afvise, at vi vil ud og lave differentierede bidrag fra forskellige faggrupper. Der må naturligvis være en solidaritet imellem faggrupperne.

For det andet hænger det selvfølgelig sammen med konteksten, som dette arbejdsmarkedsforsikringssystem skal virke i. Hvordan er relationerne over til det sociale system? Hvad omgiver denne forsikringsordning, hvis det er det, vi skal have?

Endelig er det altså et problem for mig, at jeg simpelt hen endnu ikke har hørt overbevisende begrundelser for, at det er så vigtigt at

[Mlml Jakobsen]

lave det om. Men jeg understreger stadig, at CD gerne vil drøfte det. Vi vil gerne støtte det, hvis vi undervejs kan blive overbevist om, at det er den helt rigtige måde at finansiere dagpengeforsikringsordninger på i fremtiden. Men vi håber, at der ligger flere og måske også bedre begrundelser end dem, vi har hørt.

Andre har ment, at det er vigtigt, at vi alle bidrager til dagpengesystemet via a-kasser. Heller ikke det vil vi afvise, hvis vi vel at mærke taler om de erhvervsaktive – det kan være svært at se fornuften i, at f. eks. folkepensionister skal bidrage til det; så kunne man i hvert fald lige så godt udskrive det i skat, og det kunne man selvfølgelig også vælge at gøre – men der kan da ligge noget rigtigt i, at vi, der er på arbejdsmarkedet og ønsker at være der, betaler et bidrag til en sådan forsikringsordning. Det vil vi i hvert fald ikke afvise.

Men igen har vi meget svært ved at gå ind for det på grund af de begrundelser for det, vi har hørt, for de er jo gået ud på, at vi generelt set selv er ansvarlige for, om vi bliver fyret eller ej. Det kan man måske nok sige om politikere, men det gælder jo da ikke alle steder. Vi køber ikke rigtig den begrundelse. Men lad os drøfte, om det af solidaritetsmæssige grunde kunne være rimeligt, at vi, der er så heldige at have en beskæftigelse, er med til at bidrage til en ordning. Man ved jo heller aldrig, hvornår det går galt.

Hvad kan vi så gøre? Ja, hvis debatter i Folketinget kunne løse ledigheden, så var det jo gjort. Men jeg synes, der er nogen grund til at tro, at vi har visse muligheder, og dér læner jeg mig selvfølgelig op ad – hvad andre også har gjort – at vi nu faktisk har en situation med et overskud på betalingsbalancen, der giver visse om end ikke ubegrænsede manøvremligheder.

Eksporindustrien skønner, at de i de kommende år kan beskæftige 20.000 mere. Det er i hvert fald ét skøn, jeg har set. Regeringen mener, det er 100.000 – jeg ville ikke turde fremkomme med et sådant tal – men det, det drejer sig om, er vel, at vi forsigtigt og målrettet giver mulighed for lidt mere blus på lamperne, at man åbner for en begrænset udvidelse af aktiviteten. Jeg forstår også, at der er almindelig enighed om, selv om vi ikke helt er klar over endnu, hvad det egentlig er, vi er enige om, i hvert fald at fremrykke nogle offentlige inve-

steringer og finde ud af, hvordan man får dem finansieret. Sådan nogle ting kan man gøre, og det medvirker CD selv sagt meget gerne til. Vi har et vist råderum og kan give den en vis ekstra omdrejning, og lad os gøre det.

Men der ligger mange andre muligheder, og der er mange andre ting, der skal gøres op med. CD mener ikke, at man for at afskaffe ledigheden skal ansætte folk i den offentlige sektor. Det skal såmænd nok blive fremstillet sådan i morgen i pressen, og derfor siger jeg nu udtrykkeligt, at det ikke er det, vi mener. Vi mener, at man på målrettede og skarpt afgrænsede områder kan finde det, som flere borgerlige ordførere i dag har efterlyst, nemlig det, der hedder varig beskæftigelse. Man kan jo diskutere, hvor varig en beskæftigelse er i noget som helst job, men at passe ældre mennesker i Danmark i fremtiden er i hvert fald fast arbejde, for det bliver der brug for. Det kunne være unge ledige, der kom ud og gav en hånd med, men det kunne selvfølgelig også være interessant at kigge på nogle af de uddannede mennesker, som rent faktisk går ledige på disse områder, og sige: Jamen hvilke konsekvenser ville det have for det offentlige budget og for betalingsbalancen, om man nu lod disse 5.000 ledige hjemmehjælpere eller husassistenter gå i gang? Jeg tror, det ville være til at overse.

Et andet problem er desværre, at der er job nok – og det er det, der gør det så kreperligt – men en lang række job kan ikke honoreres med 70 kr. i timen. Der er masser af funktioner i samfundet, som vi alle sammen går og ærgrer os over i det daglige at der ikke er nogen mennesker til at bestride. Det er i servicesektoren: det kan være, man mangler nogen at få oplysninger af på banegårde, rundt omkring kan man ikke få bragt varer ud, det kan være det job at gå og rydde lidt op og feje gulvet ude i virksomheden, det kan være i landbruget, hvor der var nogle, som man i gamle dage vist kaldte alternativt begavede, der gik ud og gav en hånd med.

Men det er der ikke råd til i dag. I stedet har vi forsøgt at opbygge kunstige ordninger: beskyttede værksteder, sat dem hen til nogle aktiviteter lidt fjernt i en krog. Jeg ved godt, der eksisterer noget, der hedder løntilskudsordning, men jeg spørger mig selv, om netop ikke mængden af disse ordninger gør, at de ikke bliver brugt godt nok, og at vi ikke i nær tilstræk-

[Mimi Jakobsen]

keligt omfang får givet tilskud til, at de job, som ikke på normal vis kan betales, kan blive betalt og kan blive udført til glæde for alle os andre, der har så forfærdelig travlt.

På grund af den korte tid, man har her, skal jeg nøjes med at sige, at der er mange andre elementer, vi ønsker drøftet i forbindelse med en arbejdsmarkedspolitisk reform: fleksibel arbejdstid – ikke mindst for børnefamilier – indslusningsløn, faggrænser. Vi vil også gerne diskutere varigheden af dagpengene, men det afhænger fuldstændig af, hvad vi lægger ind i de forløb, og hvilke muligheder vi giver folk for at komme ud af dem igen.

Dagpengene er efter CD's opfattelse ikke skurken ved den høje ledighed; det er langt mere omfattende problemer, vi står over for. Kunne vi inden finanslovens vedtagelse få etableret enighed her i Tinget om kommissoriet for et udvalg, som på ganske kort tid – gerne som fuldtidsarbejde – fik fremlagt nogle forslag på et halvt års tid, så så vi meget gerne den løsning.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er klart, at vi er ikke enige om alt, men jeg vil alligevel kvittere for den analyse, som fru Mimi Jakobsen lagde frem her, og som sagde, at det, der er brug for at se på, ikke er dagpengesystemet i snæver forstand, men er en bredere arbejdsmarkedspolitisk drøftelse. Som en af dem, der i mange år har arbejdet med disse problemer, vil jeg medgive fru Mimi Jakobsen, at vi i hvert fald i en række i øvrigt velmente ordninger har nået et bristepunkt og der er elementer af noget absurd i det, vi gør ved folk i samfundet. Man kan desværre nævne mange flere eksempler end dem, som fru Mimi Jakobsen gav. Lad mig bare nævne de unge, der ikke kan få en uddannelsesplads, fordi vi ikke har uddannelsespladser nok. De skal aktiveres i kommunerne, og et af de aktiveringstilbud, de får ude i kommunerne, er et kursus, der skal motivere dem til at gå i gang med en uddannelse. Det er selvfølgelig fuldstændig absurd.

Derfor er der grund til at prøve at give sig tid til at vurdere, hvordan et kommissorium for en sådan arbejdsmarkedspolitisk reform kunne se ud. Der skal indgå mange forskellige interesser, erfaringer og synspunkter i dette arbejde,

og jeg tror, fru Mimi Jakobsen har ret i, at vi skal have mindst et halvt år til at arbejde tingene grundigt igennem. Hvis det i øvrigt er en opfattelse, som også andre partier kan tilslutte sig, er vi ude over det problem, som ellers har domineret den offentlige debat så meget, nemlig at det alene er ændringer i dagpengesystemet, der er problemet på det danske arbejdsmarked. Så kan vi skubbe de problemer, der måske stadig er på dagpengeområdet, så langt tilbage i baggrunden, som de hører hjemme efter det, fru Mimi Jakobsen med rette har sagt herfra.

(Kort bemærkning)

Holger K. Nielsen (SF):

Fru Mimi Jakobsen gjorde meget ud af, at der er job nok, og at det, det drejer sig om, er at få nogle lavere lønninger, så de pågældende job kan blive besat. Men hun nævnte i samme åndedrag, at der faktisk er tilskudsordninger for langtidsledige, og derfor synes jeg måske nok, det var værd at foretage en nærmere analyse af, hvad der så er grunden til, at den private sektor i så lille omfang bruger disse ordninger, og at det er den offentlige sektor, der hænger på det problem. Jeg er sikker på, at det er så enkelt at sige, at der er job nok og det kan klares, hvis bare lønnen bliver lav nok.

Men ellers synes jeg, der var adskillige interessante betragtninger i fru Mimi Jakobsens ordførertale. Jeg savnede bare en melding om, hvad CD vil stemme til vores dagsordensforslag. Ud fra det, jeg hørte fra fru Mimi Jakobsen, kan jeg ikke se, der skulle være noget i vejen for, at man kunne stemme for den. Der er ikke noget i vores dagsordensforslag, der er imod det, som fru Mimi Jakobsen sagde i sin ordførertale.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil for det første sige til hr. Svend Auken, at CD selvfølgelig vedkender sig og har stemt for alle de ordninger – jeg har ikke slået det efter, men det har vi garanteret gjort hele vejen igennem. Og det har vi gjort næsten alle sammen, for det lød jo godt, at når man nu gjorde sådan, måtte vi have et ekstra jobtilbud. Så blev det til at indskyde uddannelsesstilbud osv., og vi har været velmenende, og vi har ment det

[Mimi Jakobsen]

godt. Jeg er også glad for udtrykket om, at bristepunktet er nået, og ønsket om, at man revurderer det hele. Jeg siger ikke, at der næste år kun skal bruges 2 mia. kr., eller at det er de 9,5, der er noget galt med, men jeg kan ikke lide den måde, det bliver brugt på.

Det andet, jeg vil sige til hr. Svend Auken, er, at jeg også opfattede statsministerens tale i dag som en erkendelse af, at der er andre punkter end dagpengene, der drøftes. Statsministeren nævnte faktisk uddannelses- og beskæftigelsesaktiviteterne her, og det mener jeg er vigtigt at få slået fast.

Det sidste, jeg vil sige, er selvfølgelig et svar til hr. Holger K. Nielsen. Vi vil slet ikke stemme for nogen dagsordener i dag. Jeg kan dog sige, at der faktisk er punkter i den, jeg ikke bryder mig om – bl.a. går jeg ikke ind for en udvidet barselorlov – men grunden til, at vi ikke vil, er en anden. Jeg kan godt forstå, at S og SF rejser en forespørgsel, det er en mærkesag, og de vil gerne tage lidt patent på det – al ære og respekt for det – men vi mener ikke, man skal låse sig fast i dagsordener, hvor den ene part siger noget og den anden part så skal stille nogle andre punkter op.

Vi har brug for i de drøftelser, der forhåbentlig skal i gang faktisk mellem alle partier her, at få flettet de ting ind, som vi hver især er interesseret i at få undersøgt og få vurderet, inden vi tager stilling til, hvad en arbejdsmarkedspolitisk reform kan gå ud på. Jeg hilser det velkommen, hvis andre partier har nogle tanker, som jeg måske ikke umiddelbart går ind for. Lad os få dem ind i den sammenhæng, men lad os lade være med at lukke døre i dag. Det er der ingen der kan bruge til noget som helst. Derfor vil vi undlade at stemme til dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg står her med teksten til statsministerens svar i dag, og desværre siges det her – statsministeren er her selv, så han kan rette misforståelser – at man alene inviterer Folketingets partier til forhandlinger om principperne i en finansieringsreform af dagpengesystemet. Det er det, der lægges op til, og det synes jeg naturligvis er helt utilfredsstillende.

Det var på den baggrund, jeg kvitterede for den invitation, der var til en arbejdsmarkedsre-

form, hvor også spørgsmålet om dagpengesystemet kunne indgå, men hvor det blev skubbet til den plads, jeg synes det skal have. Hvis det var så let at ændre dagpengesystemet, havde man vel gjort det i de ni år, man har siddet med regeringsansvaret.

Må jeg minde om, at vi så sent som i foråret forhandlede dagpengesystemet igennem og var vældig godt tilfredse med det resultat, der kom ud af det – i hvert fald nogle af os. Men næppe var blækket tørt på papiret, før vi igen talte om dagpengereform. Kunne vi nu ikke samle os om, at det, der er problemet i Danmark, er, at der er for få gode job i forhold til de mange mennesker, der gerne vil bestille noget?

Det fører mig frem til min sidste betragtning: Selv verdens bedste uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik kan ikke erstatte en aktiv industri-, erhvervs- og beskæftigelsespolitik. Hvis ikke der er job i erhvervslivet, hvis ikke virksomhederne trives og går godt, og hvis ikke det offentlige har mulighed for at løse sine opgaver – og det vil sige økonomi til at ansætte folk – kan vi tage folk på alle de kurser, give al den uddannelse, de overhovedet vil, uden at det hjælper, for det er ikke den rigtige måde at gøre det på. Derfor hører den aktive erhvervs- politik, den aktive beskæftigelsesindsats med alle de aspekter, der nu indgår i det, og arbejdsmarkedspolitikken uløseligt sammen.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Det, der inspirerede mig til en kort bemærkning, var ordvekslingen mellem fru Mimi Jakobsen og hr. Holger K. Nielsen om vores mange forskellige tilbudssystemer og løntilskudsordningen, for den overvejelse, i hvert fald vi har gjort os, også i de tyve ideer, vi fremlagde i august måned, er, at det er helt utilfredsstillende, som hr. Holger K. Nielsen også var inde på, at det private erhvervsliv i så ringe grad er tilskyndet til at tage de langtidslidende ind. Der er jo ingen tvivl om, hvad årsagen er: Årsagen er præcis den, at de er langtidslidende, at man kommer alt for sent ind med at give de arbejdsløse muligheden for med løntilskud at få en eller anden tilknytning til det private erhvervsliv, der kan føre frem til en varig beskæftigelse.

[Lykketoft]

Derfor er der grund til, når man nu vil snakke arbejdsmarkedetsstruktur, at tage hele strukturen også i dette tilbudssystem op til en diskussion. I første omgang kunne man måske sådan mere på det eksperimentelle plan, som vi har været inde på det, give de ledige selv den mulighed, at de væsentlig tidligere end dér, hvor de lovmæssigt er udstyret med et tilbud, der som regel ender i kommunen, selv kunne gå ud og prøve at skaffe sig en beskæftigelse i det private erhvervsliv med et løntilskud på ryggen. Jeg tror nemlig, det er dér, man kunne have mulighed for at bryde den barriere, der åbenbart er for at få de ledige tilbage i det private erhvervsliv, selv med løntilskud.

(Kort bemærkning).

Peter Brixtofte (V):

Hvad angår det at finde job i private virksomheder til de langtidsledige, er det sådan i dag, at det er arbejdsformidlingen, der står for opgaven, og de får oplysningerne fra a-kasserne, hvorefter kommunen skal aflønne dem, man ikke finder job til i private virksomheder. Imidlertid forholder det sig sådan, at hvis kommunerne tidligt kan få de oplysninger og selv gå aktivt ind i arbejdsformidling, er det muligt at finde langt flere job i private virksomheder i forhold til i dag.

For landet som helhed i gennemsnit er det sådan, at 15 pct. af de langtidsledige får job i private virksomheder, men i de kommuner, hvor man går meget aktivt ind, har kontakt med de private virksomheder og laver opsøgende arbejde, taler med virksomhederne, er man oppe på over 50 pct., som får job i private virksomheder. Og det er en fordel, at det er job i private virksomheder, for dér er der en chance for, at man bliver hængende bagefter i modsætning til, når det er i kommunen, hvor man blot bliver opbevaret for en periode.

Derfor er det vigtigt, at man i langt højere grad kommunaliserer arbejdsformidlingen, så den bliver effektiv.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg er enig med hr. Lykketoft. Det at være langtidsledig har en meget dårlig klang hos en arbejdsgiver. Stort set kan det siges, at i dag får man et job, hvis man sidder i et job, og jo læn-

gere man er væk fra det job, jo sværere bliver det. Derfor er jeg ganske enig i, at vi – selvfølgelig inden for realistiske økonomiske rammer – må prøve at få givet de mennesker det tilbud og få løntilskudsordningen til at fungere på et langt tidligere tidspunkt.

I den forbindelse er jeg også enig med hr. Peter Brixtofte i, at jeg tror, der vil være en vældig god opgave for kommunerne sammen med arbejdsformidlingen, den lokale handelsstandsforening, industriforening, eller hvad man nu har på stedet af erhvervsvirksomheder, Økonomisk Forvaltning og Socialforvaltningen at sætte sig ned og prøve at målrette arbejdet, sige til virksomhederne: Har I brug for en svejser om 3 måneder? Vi giver Hansen det kursus, tager I så Hansen? Ja! Så er Hansen ude af billedet. Videre til den næste.

Det kan selvfølgelig bedst lade sig gøre i små samfund, det erkender jeg, men dem er der også mange af, og ledigheden er høj dér. Jeg er ganske enig i, at det er gennem et samarbejde mellem disse systemer – hvad man heldigvis også praktiserer rundt omkring, men ikke nok – man kan få noget til at hænge sammen og få målrettet indsatsen over for den enkelte, så det ikke bliver afgangseksamen fra folkeskolen for syvende gang.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Det er virkelig en af de mere spændende passager i debatten her i dag, som fru Mimi Jakobsen her har taget fat på. Tidsmæssigt i de overvejelser om et kommissorium og en ramme for de videre drøftelser, der her nævnes, passer det jo meget fint med, at vi står foran en revision af arbejdstilbudsloven pr. 1. januar 1993. Der er al mulig grund til allerede på nuværende tidspunkt at igangsætte indhentningen af de erfaringer, vi jo allerede har så rigeligt erfaringsmateriale om, som fru Mimi Jakobsen også nævnte det.

Jeg vil blot til de eksempler, der er blevet nævnt, føje et ekstra positivt erfaringsseksempel, som jeg tror er uhyre vigtigt. Det er jo rigtigt, at den rapport, vi i dag har om de langtidslediges effekt, viser, at i gennemsnit ca. 11 pct. bliver genbeskæftiget i den private sektor. Men vi ved også fra enkelte egne, bl.a. en lille midt-vestjysk by ved navn Herring, at erfaringen dér er, at genbeskæftigelsesprocenten er 50, og

[Nyrup Rasmussen]

det er den, fordi arbejdsformidlingen har sørget for, før man udvalgte de uddannelsesstilbud, de langtidsledige skulle have, at forhandle med virksomhederne og spørge dem, hvad de har brug for af uddannelsesstilbud, for at vi kan beskæftige de langtidsledige – og dernæst, når jobbene er der, at gå hen til uddannelsesstederne og få koblet uddannelsesstilbud og jobtilbud i den rigtige rækkefølge.

Jeg tror derfor, at vi bør prøve at bygge disse kombinationer på de gode eksempler ind i et mere velfungerende system end det, vi hidtil har set.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg synes også, at der på mange måder er ved at komme gang i en spændende diskussion, bl. a. foranlediget af hr. Peter Brixtoftes betragtninger. Jeg er fuldstændig enig i, at det er vigtigt, at man kommer væk fra det synspunkt, at det er det offentlige, der udelukkende skal bære denne forpligtelse, og at man skal have et større samspil, hvor kommunerne kan gå mere direkte ind. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at en af de kommuner, hvor man har haft succes med det, er Herlev Kommune. Der har man indført den ordning, at når kommunen laver aftaler med private virksomheder, forpligtes de pågældende virksomheder også til at ansætte nogle langtidsledige.

Jeg tror ikke, man virkelig kommer i gang med dette her uden at være villig til også at diskutere en form for frivillig tvang, eller hvad man nu kan kalde det. Jeg tror ikke på, at det løses ad frivillighedens vej. Jeg tror, at Folketinget er nødt til at erkende, at man ikke kommer uden om i højere grad at diskutere tvangsforanstaltninger, hvis man vil opnå, at de private virksomheder går mere aktivt ind i det – og det skal de.

Lone Dybkjær (RV):

Også jeg synes, det er en spændende dialog, der foregår. Formålet med debatten i dag var jo netop at skabe en dialog om, hvordan vi kommer videre, og det synes jeg er ved at lykkes, bl.a. ved fru Mimi Jakobsens indlæg.

Derfor vil jeg også med det samme affærdige dagsordenen; jeg synes ikke, den er egnet til dialog, den er konfliktorienteret i sin opbygning. Man har ikke ønsket bredde i den, og derfor vil vi heller ikke medvirke til den.

I øvrigt vil jeg gerne tage udgangspunkt i de sidste par indlæg og også statsministerens indlæg, som sagde, at vi har fået et helt andet samfund gennem den borgerlige regering. Det er jo sådan set rigtigt, for der er sket nogle ændringer i gælden, i opsparingen og i forskellige andre ting.

Det helt afgørende, vi står over for, er imidlertid langt større ændringer end det, som statsministeren var inde på i sit indlæg, nemlig at det samfund, vi i dag har, er et helt andet samfund end det samfund, vi havde, da vi opbyggede vores velfærdsmodel, og der er navnlig tre afgørende ting, der er forskellige fra dengang.

Det første er, at vi har en internationalisering, et samspil med udlandet, vi overhovedet ikke havde, dengang vi grundlagde vores velfærdsmodel. Det andet er, at vi har kvinderne på arbejdsmarkedet på en måde, som vi overhovedet ikke havde, da vi grundlagde vores velfærdsmodel. Og det tredje er, at vi har en sektorisering og en specialisering af samfundet, som vi heller ikke havde, da vi lavede vores velfærdsmodel.

Derfor er det nogle andre udfordringer, vi har i dag. Nogle af dem er jo rigtige, f. eks. opsparingen og alt det dér, men der er helt grundlæggende andre udfordringer til vores arbejdsmarked, som dette her handler om, og til hele vores velfærdsmodel, end der var, dengang vi byggede det op.

Derfor ved vi også som udgangspunkt for denne debat, at der vil ske en fortsat effektivisering og der vil være en fortsat konkurrence, alene i kraft af at vi bevæger os i det internationale marked. Det er helt uundgåeligt, vi kan blot tage som eksempel den finansielle sektor. Det er en enorm effektivisering, som den finansielle sektor skal igennem, og det vil utvivlsomt også give – forhåbentlig kun periodisk, men i hvert fald periodisk – arbejdsløshed. Det tror jeg er helt umuligt at undgå.

Det andet, vi ved med vores velfærdsmodel, er, at der vil være et øget behov for, at vi løser en række af vores omsorgsopgaver i offentligt eller privat regi, men i hvert fald for en meget stor dels vedkommende finansieret af det offentlige, og det vil i hvert fald gælde, så længe – og det skal være min eneste polemiske bemærkning i dag – mændene ikke deltager i højere grad i disse opgaver, end de hidtil har ønsket at deltage i dem.

[Lone Dybkjær]

I øvrigt ved vi også i kraft af netop internationalisering, i kraft af specialisering, at der er mange, der simpelt hen ikke er i stand til at få nogen af de såkaldt mere almindelige job, som simpelt hen mangler forudsætningerne af den ene, den anden eller den tredje grund for at bestride disse job. Derfor kan vi f.eks., vil jeg blot sige på uddannelsesområdet for de unge, ikke nøjes med at have nogle tilbud, der hedder gymnasieuddannelse og efg-uddannelse. Vi er nødt til at gå ud med en tredje type af tilbud, som er mere alment orienteret, og som er rettet mod mennesker, som ikke er udpræget bogligt orienterede. Det er nyt; før i tiden kunne man sige, at disse mennesker i højere grad kunne finde beskæftigelse direkte på arbejdsmarkedet. Det tror jeg vi må erkende at de ikke kan i dag.

Dernæst er det et spørgsmål, om vi kan forvente, at der vil være et almindeligt træk på arbejdsmarkedet, sådan at vi kan mindske ledigheden. Regeringen er optimist, det anerkender jeg, og jeg synes nok, der er andre udsagn, som er mindre optimistiske. Under alle omstændigheder synes jeg, vi kan konstatere, at der faktisk er en sjælden grad af uenighed blandt de såkaldte eksperter om, hvordan det vil gå. Det er jo vidt forskellige udsagn, de såkaldte eksperter inden for dette område kommer med med hensyn til ledigheden og med hensyn til, hvad der mere eller mindre automatisk kan ske.

Vores udgangspunkt er, at selvfølgelig skal vi være optimister med hensyn til at løse opgaverne, men jeg tror, vi skal være realister med hensyn til tiltagene og erkende, at det er en lang række store og små, kortsigtede og langsigtede tiltag, der skal til, for at vi kan løse problemerne.

Hr. Svend Auken sagde i sit indlæg noget, der altid bekymrer os, når han siger det, nemlig når hr. Svend Auken siger »uden merudgifter« og så tilføjer »uden nævneværdige merudgifter«. Jeg bliver nødt til at sige – og jeg vil gerne sige det helt stiltfærdigt – at vi bliver lidt allergiske, når vi hører udtrykkene »uden merudgifter eller i hvert fald uden nævneværdige merudgifter«. Vi kender alle sammen en eller anden privatøkonomisk situation, hvor det jo ikke er ligegyldigt, om vi bruger 102 kr. eller vi bruger 98 kr., når vi tjener 100 kr. Man kan godt sige, at disse 102 kr. jo ikke er nogen sær-

lig nævneværdig merudgift, men den er bare afgørende for, i hvilken retning det går.

Det er sådan set derfor, vi Radikale bliver lidt beklemte, når Socialdemokratiet, i dette tilfælde ved hr. Svend Auken – hr. Svend Auken skal endelig ikke opfatte det personligt – nævner denne type ting. Vi synes ikke, det er ligegyldigt, om man bruger 102 kr. eller man bruger 98 kr., hvis man tjener 100 kr. Det kan man så kalde et eller andet borgerligt flip, men så har vi et eller andet borgerligt flip på dette felt.

Det andet, jeg gerne vil tage fat på i hr. Svend Aukens indlæg – og igen er det som en af de tre talsmænd for Socialdemokratiet – er hr. Svend Aukens påstand om, at vi har 300.000 arbejdsløse. Ja, vi har 300.000 arbejdsløse i gennemsnit eller vel oven i købet 305.000 eller 306.000 – det svinger lidt fra dag til dag, men lad os bare sige 306.000 arbejdsløse. Det siger hr. Svend Auken, økonomiministeren siger 70.000, arbejdsministeren nævner nogle andre tal med jævne mellemrum, og hr. Rold Andersen, den tidligere socialminister og socialdemokrat, siger, at vi har 200.000 ledige.

Sandheden er imidlertid, at vi i den konkrete politik ikke kan tage udgangspunkt i gennemsnit. Vi er nødt til at tage udgangspunkt i mennesker og menneskers situation, og vi må spørge os selv, hvad den er. Vi har jo i forskellige sammenhænge, når det drejer sig om ledigheden, fået en række oplysninger, som viser, at vi ikke kan bruge disse 300.000 gennemsnitsmennesker til noget som helst, for vi er jo ikke gennemsnitsmennesker – himlen være lovet da. At der så er nogle, der nærmer sig gennemsnittet mere end andre, er en anden snak.

Hvis vi skal løse nogle konkrete opgaver, er vi nødt til at tage udgangspunkt i de forskellige ledighedstyper, og de forskellige ledighedstyper er jo, at nogle er tilknyttet en virksomhed, andre ikke er tilknyttet en virksomhed. Nogle modtager supplerende dagpenge, nogle er på arbejdsfordeling, og andre er ikke. Nogle er sæsonledige, nogle er på AF-ferie, nogle er på jobskift, og endelig er der faktisk omkring 100.000, som er langtidsledige.

Det vil sige, at vi må vælge i vores tiltag at tage udgangspunkt det ene eller det andet eller det tredje sted; vi kan ikke bruge de 300.000 til så forfærdelig meget.

[Lone Dybkjær]

Et af de udgangspunkter, vi kunne tage, er, hvad vi helt konkret skal stille op med de langtidsledige, og med de langtidsledige mener jeg de helt præcis 83,4 pct., som er mellem 25 og 59 år, og som har været ledige op til et år. Hvordan griber vi tingene an over for dem?

Jeg tror under alle omstændigheder, at det er nødvendigt, at vi har både nogle kortsigtede, nogle mellemlange og nogle langsigtede tiltag over for ledigheden, og det er selvfølgelig nogle af de kortsigtede, der er nævnt i dagsordenen. Der er da ingen tvivl om, at vi kortsigtet – det er der også bred enighed om – skal fremrykke de offentlige investeringer. Der er heller ikke tvivl om, at vi må diskutere nogle forskellige løntilskudsordninger, gerne anderledes end dem, vi har i dag.

Men jeg tror også, at vi f.eks. er nødt til at diskutere på kort sigt, om vi kan skabe et alternativt arbejdsmarked for nogle af de grupper, som vi ikke kan hjælpe med arbejdstilbud eller uddannelsestilbud. Vi kan jo lige så godt erkende, at der bliver nogle tilbage, som vi ikke kan hjælpe gennem disse ordninger. Hr. Nystrup Rasmussen var inde på, at det var 11 pct., andre siger 50 pct. Hvad skal vi gøre ved dem?

På den mellemlange sigt er der selvfølgelig ingen tvivl om, at vi skal ind i øget uddannelse. Her skal jeg blot nævne f.eks. det radikale forslag om VUS-ordningen, hvor det er dem, der er på arbejdsmarkedet, der får nogle uddannelsestilbud, hvorefter nogle ledige kan gå ind og erstatte dem.

Så kan vi endelig diskutere, hvad det er for et arbejdsmarked, vi får på lang sigt. Fru Mimi Jakobsen sagde, at der er job nok. Jeg vil sige, at der er opgaver nok. Der er jo ingen tvivl om, at der er opgaver nok. Spørgsmålet er bare, hvilke opgaver der er velegnet til lønarbejde, og hvilke der ikke er velegnet til lønarbejde; det bliver vi også nødt til at begynde at diskutere.

Hvis jeg skal konkludere, vil jeg sige, at det er vigtigt for os, at vi i denne sammenhæng også tager en diskussion om en finansieringsreform inden for dagpengesystemet, men det får vi jo lejlighed til at diskutere senere i dag, når vi skal behandle regeringens forslag. Vi bliver nødt til at diskutere: Hvad skal og hvad kan arbejdsmarkedet tage sig af, og hvad skal det sociale system tage sig af?

Det er ærgerligt med den diskussion, vi havde for nogle år tilbage, hvor det sociale system blev lagt for had på en sådan måde, at det nærmest var, som om man var tabt for evigt, hvis man var i det sociale system. Jeg tror, det er en forkert betragtning. Vi har brug for det sociale system, og under alle omstændigheder har vi brug for det, fordi det, vi skal, er at prøve på at få skabt et samfund, som består af os alle sammen, og hvor vi også alle sammen kan være med.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Fru Lone Dybkjær gik ind i taldiskussionen om, hvor mange arbejdsløse der er, og mente, at disse gennemsnitstal kunne man ikke bruge til særlig meget.

Det centrale er jo også, at tallene er stigende. Det er rigtigt, at der kan være diskussion om, hvor mange det drejer sig om. Men det centrale er, at arbejdsløsheden stiger, til trods for at man har en vældig vækst i produktivitet og produktion; det er den problemstilling, det er så vigtigt at forholde sig mere konkret til.

Og så forstår jeg simpelt hen ikke Det Radikale Venstre, når man siger, at denne dagsorden er en konfliktdagsorden. Hvordan kan en radikal ordfører kalde det en konfliktdagsorden? Der er tale om efteruddannelse, om uddannelsesorlov, om barselorlov, om miljø og kollektiv trafik. Det er jo en række punkter, som ligger tæt op ad Det Radikale Venstres ønsker, og jeg ved, at der er enighed mellem SF og Det Radikale Venstre om at få sådanne ting med. Derfor er det helt uforståeligt for mig, at Det Radikale Venstre kan benævne sådanne punkter som konfliktpunkter. Der er ikke tale om nogen konfliktdagsorden. Der er tale om et konstruktivt bidrag til, at Folketinget markerer, at der skal gøres noget mere ved arbejdsløsheden.

(Kort bemærkning).

Lykketoft (S):

Jeg fangede kun én sådan lidt polemisk bemærkning fra fru Lone Dybkjær til Socialdemokratiet. Det var den dér betragtning om, at det næsten ikke kostede penge, det, vi foreslog, og at det jo ikke kunne koste flere penge.

[Lykketoft]

Jeg tror egentlig, at de allerfleste danskere, når vi når ned til at tale om, hvad dette her konkret handler om i forhold til omsorgen for børn og omsorgen for gamle, mere og mere sidder og river sig i håret ude foran fjernsynsskærmene og undrer sig over, at man i et land med så stor arbejdsløshed uden udsigt til, at vi i de første mange år får udnyttet alle kræfterne på traditionel vis, alligevel bliver ved med at betale 300.000 mennesker noget, der ligner en normal løn, med den udtrykkelige forpligtelse, at de ikke må bestille noget, samtidig med at man kan konstatere, at der på helt åbenbare, højt prioriterede omsorgsområder er kommuner, der ikke kan få kassen til at stemme og må skære aktiviteter ned i forhold til børn og gamle.

Og jeg tror egentlig også, at danskerne mener – stort set uafhængigt af, om vi skulle være så heldige, at vi nærmede os en fuld beskæftigelse, eller om vi skal køre videre med den uhyggeligt høje arbejdsløshed – at det efterhånden bør være lige så indlysende en borgerret, at man kan få sine børn passet, når man vender tilbage fra barselorloven, som at man kan få sine børn i skole, når de når den skolepligtige alder, og at det bør være en borgerret, at ældre mennesker kan få en ordentlig pleje. Derfor er det selvfølgelig opgaver, som skal løses under alle omstændigheder, og som vi under alle omstændigheder skal betale i den sidste ende. Men pointen er immervæk, at når det ulykkeligvis er sådan, at vi i forvejen betaler så mange mennesker i en usikker lang fremtid for ikke at lave noget, kan ingen sundt tænkende mennesker forstå, at vi ikke kan sætte bare en lille del af dem til at lave noget absolut nyttigt.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Til gengæld fangede jeg flere polemiske bemærkninger fra hr. Lykketoft, men det vil jeg lade være med at svare tilsvarende polemisk på.

Til hr. Holger K. Nielsen vil jeg sige, at jeg jo netop selv sagde, at man kunne diskutere, hvilken vej tallene vil gå. Jeg er også bekymret for stigningen. Jeg siger, at det bedste, man kan sige, er, at eksperterne er uenige om, hvorvidt det vil gå i den ene eller den anden retning. Ja, nogle mener faktisk, at det vil gå i den anden retning.

Men lad nu det være, det er ligegyldigt, for vi har et kæmpeproblem, og tallene går i hvert fald i den forkerte retning i øjeblikket. Om de vil gå i den ene eller den anden retning i de kommende år, er der forskellige påstande om, og man kan så vælge den ekspert, man helst vil.

Når jeg sagde, det var en konflikt dagsorden, er det selvfølgelig, fordi vi jo kender forhandlingsforløbet. I det øjeblik der står – bare for at tage et enkelt eksempel – at »ledigheden skyldes en forkert politik«, mener jeg, at det er en konflikt dagsorden. Hvis man har lyst til at udtrykke en konflikt i relation til regeringen, skal man bare skrive sådan. Vi mener ikke, det er det, der er behov for lige nu, og alene af den grund – ud over at der er ting, vi er uenige i i dagsordenen – er vi imod den.

Til hr. Lykketoft vil jeg gerne sige: Der blev sagt, at tingene næsten ikke koster noget. Vi står med et finanslovsforslag, som har et alvorligt underskud. Socialdemokratiet erkender selv, at der er et problem, og Socialdemokratiet har også sagt, at de mener, at dette underskud skal væk. Så er det, man må spørge sig selv: Hvordan kan man få det til at hænge sammen, samtidig med at man vil så meget andet? Der er jo ingen af os, der er uenige i, at børn skal passes, og at gamle skal passes. Jeg sagde, at det er en af de ting, der er helt sikre. Derfor prøvede jeg at indlede med at sige, at i vores velfærdssamfund står det offentlige med nogle øgede omsorgsopgaver. Om disse skal løses i offentlig eller privat regi, kan vi diskutere, vi har ikke nogen ideologi om det, men der er ingen tvivl om, hvem der skal finansiere det; det skal det offentlige. Og det sagde jeg meget klart.

Så spørgsmålet er, hvordan vi gør det, uden at det fører til øgede offentlige udgifter. Det er det, der bliver kunsten. Og her kan det ikke nytte noget, at vi tager udgangspunkt i de 300.000 ledige. Det var det, jeg prøvede at sige. Vi må tage udgangspunkt i f.eks. de 100.000 langtidsledige. De andre går nemlig nok i højere grad ud og ind af job. Eller lad os finde et andet tal – jeg er ligeglad – men det kan ikke nytte noget, at vi tager udgangspunkt i de 300.000 ledige, for der er ikke 300.000 danskere, som hr. Lykketoft var inde på, der går ledige. Der er tale om et gennemsnit. Derfor må vi tage udgangspunkt i: Hvad skal vi f.eks. gøre

[Lone Dybkjær]

med de 100.000 langtidsledige? Kan man finde nogle måder at udnytte dem på i den offentlige sektor, f.eks. ved at de opbevarer arbejdsløshedsunderstøttelse og løste opgaver i den offentlige sektor? Det er det, vi må diskutere.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Det, der bringer mig på talerstolen endnu en gang, er antallet af arbejdsledige, og nu skal skatteministeren høre godt efter, for det er et spørgsmål til ham. Det drejer sig om antallet af ledige. Skatteministeren har udtalt, at vi kun har 70.000 ledige. Jeg kunne godt lide, om vi fik at vide, om det er 70.000 ledige, vi har i dette land, eller om det er 306.000. Det synes jeg er ganske væsentligt.

Fru Lone Dybkjær brugte udtrykket en »konflikt dagsorden«, og det er jeg faktisk enig i at det er; derfor kan Fremskridtspartiet selvfølgelig heller ikke stemme for denne dagsorden. I den forbindelse har jeg et spørgsmål til de store folk fra Socialdemokratiet. Jeg kan da ikke forestille mig, at I vil foreslå en konflikt dagsorden i dag rettet mod regeringen, når I så sent som i torsdags ved åbningsdebatten foreslog en tillidsdagsorden til regeringen, en rigtig klar tillids erklæring til statsministeren og hans regering. Det virker fantastisk, at I kommer 3 dage efter og faktisk mere eller mindre vil sætte skovlen under denne regering. Jeg forstår ikke jeres politik!

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg skal oplyse hr. Poul Nødgaard om, at det er ikke Socialdemokratiet, der er støtteparti for regeringen, og derfor kan hr. Poul Nødgaard da ikke have noget imod – ikke hvis man ser på realiteterne i hvert fald – at vi i dagsordenen klart nævner, at årsagen til, at vi i de sidste 4 år i Danmark har haft en vækstpause, som det er blevet kaldt, eller en lavvækstfælde og derved et provenutab, som løber op i størrelsesordenen 80 mia. kr., som svarer til mere, end vi udbetaler i folkepension om året, at årsagen hertil er den økonomiske politik i Danmark.

Sagen er den, at væksten internationalt har været enestående, vi har haft en enestående vækstperiode i Europa. Når vi i dagsordenen

siger, at der er ført en forkert økonomisk politik, er det, fordi denne politik, som vi hele tiden har sagt, ikke har formået at forene fremdrift i nye job med fremdrift i gode tal på betalingsbalancen. Det er uomtvisteligt; der ligger ikke noget polemisk i det; det er en simpel kendsgerning, som er lagt ind i denne dagsorden, og som netop er vejledende for, hvad det så er, vi foreslår, naturligvis samtidig med, hr. Poul Nødgaard, at konkurrencen skal fastholdes og forbedres over årene. Det er vi, som også hr. Lykketoft var inde på tidligere på dagen, grundlæggende ikke uenige om.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Jeg har fået det svar, jeg gerne ville have, nemlig Socialdemokratiets bekræftelse af, at man i torsdag gav regeringen en stor tillids erklæring. Tak!

Glønborg (KRF):

Selv om der er talt meget om kroner og om regler i dag, skal vi lige gøre os tindrende klart, at dette først og fremmest drejer sig om mennesker, og at ethvert menneske har et fundamentalt behov for at føle, at det kan noget, som andre har brug for, at det har noget at give, at det kan bidrage med noget til et konkret, menneskeligt fællesskab. Kort sagt, enhver skal have den fornemmelse: Der er også brug for mig.

Opfyldelsen af dette grundlæggende behov kan hindres af arbejdsløshed, og derfor er arbejdsløsheden så alvorligt et menneskeligt problem. Derfor synes jeg ikke, der er nogen som helst grund til at spille tid med at slå hinanden oven i hovedet med forskellige talstørrelser, for der er ingen tvivl om, at tallet er for stort, og så må vi bare se at få taget fat.

Naturligvis skal vi analysere årsagerne til, at vi er kommet ud i den misere, som vi er, og derfor vil jeg ikke afvise behovet for at tale om fortid, men lad os ikke spille tid på at komme helt tindrende nær på de helt eksakte tal. Vi skal bare tage fat.

Kristeligt Folkeparti ser det som en menneskeret, at alle har mulighed for at virke i samfundsfællesskabet. Denne mulighed kunne f.eks. skabes ved at afskaffe de stive regler, hvorved arbejdsløse bliver straffet for at tage enkelte dages arbejde. Vi opfordrer både politikere, arbejdsmarkedets parter og folk i al-

[Glønborg]

mindelighed til at prøve at se arbejdsløsheden fra en ny vinkel med større vægt på solidaritet mellem dem, der har arbejde, og dem, der er uden arbejde. Der må sættes mere ind på en omfordeling af arbejdet og på øget uddannelse, ligesom vi må lære at se på samfundsnyttigt arbejde, der er ulønnet, som værende lige så værdifuldt som lønarbejde. Jeg tror, vi har gjort mange mennesker ondt ved kun at regne det arbejde for nyttigt, som man modtager penge for.

Da dansk produktion set i verdensperspektiv er meget lille, må vi jo sige, at vores arbejdsløshed er et problem, som vi danskere selv har skabt ved vort overforbrug. Vi har sat arbejdstiden ned – desværre – ud fra en naiv betragtning om, at hvis vi satte arbejdstiden ned, kunne der komme flere i arbejde. Men man glemte, at samtidig med at vi satte arbejdstiden ned, satte vi reelt arbejdslønnen op, og derfor blev der naturligvis ingen nye arbejdspladser ud af det. Vi burde faktisk, hvor paradoksalt det end lyder, have sat arbejdstiden op og lønnen ned – se, det ville have hjulpet. Vi har givet erhvervslivet byrder, hvor vi burde have fjernet dem.

Kristeligt Folkeparti vil arbejde for, at hverken den enkelte eller samfundet indretter sig på varig arbejdsløshed. Den teknologiske udvikling går nu i retning af produkter og produktionsmetoder, der er mere miljørigtige, og vi skal være med til at præge denne udvikling og udnytte vores muligheder for øget beskæftigelse på dette område. Det vil kræve markante holdningsændringer hos arbejdsmarkedets parter og politikere at afskaffe arbejdsløshed. Der bliver behov for nytænkning og handling baseret på ægte solidaritet.

Ud fra den aktuelle økonomiske og arbejdsmarkedspolitiske situation skal jeg komme med 10 forslag, som vi vil lægge på bordet som vores bidrag til dette. De tre første har også været nævnt af andre, men jeg nævner dem igen for at tilkendegive vor tilslutning, fordi vi anser dem for vigtige. De tre næste er til gengæld vores solobidrag, og jeg håber, at man vil være opmærksom på dem, men også på de tre første, fordi jeg anser dem for at være vigtige.

Vi vil gerne tilkendegive som det første, at en anden fordeling af finansieringen af arbejdsløsheden er nødvendig. Den må i højere grad finansieres af de parter, der har indflydel-

se på antallet af arbejdsløse, og det kan vi lige så godt erkende, at det har de for arbejdsmarkedets overenskomster ansvarlige parter, altså begge sider, plus det offentlige.

Vi foreslår en dagpengeordning, hvor stat og arbejdsgivere hver dækker en tredjedel af dagpengeudgifterne og lønmodtagerne den sidste tredjedel, men hvor den enkelte lønmodtager også får mulighed for at forsikre sig til en højere dagpengeydelse end den, der er standard. Denne ændrede finansiering skal naturligvis ikke gennemføres i ét spring, men må gennemføres trinvis. Men vi angiver retningen.

I forlængelse af de indledende betragtninger, jeg havde om større solidaritet mellem os, der har en indtægt på grundlag af et arbejde, og så dem, der er ramt af arbejdsløshed, vil jeg sige, at jeg mener, det er rimeligt, at alle, der er i arbejde, er med til at betale. Derfor er vi helt med på indførelse af obligatorisk arbejdsløshedsforsikring for alle erhvervsaktive. Men samtidig skal man naturligvis give mulighed for at oprette alternative arbejdsløhedskasser uafhængigt af bestemte faglige organisationer. De kan jo eventuelt oprettes i statslig regi.

Det tredje punkt er, at der i tilfælde af en længere arbejdsløshedsperiode skal tilbydes og ydes samfundsnyttigt arbejde, så ingen skal opleve dette: Du kan bare få nogle penge, men vi har ikke brug for din indsats på nogen som helst måde.

Så vil jeg nævne tre forslag, som er vores solobidrag. Og det er naturligvis ingen overraskelse, at det også er noget, som berører familien.

Det fjerde punkt er, at vi anser det for meget væsentligt, at alle får ret til deltidsarbejde, hvis de har små børn. Så kan vi fra samfundets side supplere med en ydelse, som kan svare til højeste dagpengesats – op til 10 timer ugentlig – og denne ydelse skal betinge, at forældre afstår fra at benytte en fuldtids institutionsplads. Jeg skal ikke på grund af den begrænsede tid gå i enkeltheder med dette forslag, men blot klart bebude, at vi om kort tid fremsætter et konkret lovforslag om dette.

Som punkt 5 vil jeg nævne mulighed for deltidsarbejde for alle uden lønkomensation, men med samme ansættelsesrettigheder som fuldtidsansatte. Vi tror, at en lang række mennesker frivilligt vil gå ned i arbejdstid, hvis blot vi kan få fjernet de stive regler, som ofte forhindrer det.

[Glønborg]

Punkt 6 er et forslag om, at staten tilbyder arbejdsmarkedets parter at sænke momsens mod at undgå lønstigninger. Jeg tror, det er en meget interessant betragtning. For vi må erkende, at vi fra lovgivningsmagtens side naturligvis ikke kan diktere overenskomsterne, men vi kan komme med et reelt tilbud og sige til arbejdsmarkedets parter: Hvis I holder lønnen i ro, kan vi styrke konkurrencedygtigheden ved, at vi fra samfundets side gør pengene mere værd ved at sænke momsens.

De sidste fire punkter indeholder lidt af hvert. Som punkt 7 foreslår vi, at der indføres gradvis overgang fra ungdomsløn til normalløn, altså en indslusningsløn.

Som punkt 8: Tilbage til jobkurser for personer, der efter en pause ønsker at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Som punkt 9: Forenkling af især små virksomheders administrative byrder over for det offentlige.

Og som punkt 10: En øget medarbejdermobilitet ved flyttetilskud eller skattnedslag, når en flytning skyldes jobskifte.

Ressourcerne, som vi vinder ved alle disse forslag, som alle giver en eller anden form for besparelse for det offentlige, skal bruges til større mulighed for betalt frihed til uddannelse, omfordeling af samfundets tilbud til børnepassning, så pengene følger børnene i stedet for institutionerne, ret til plejeorlov til pasning af plejekrævende handicappede osv. Der kan nævnes en række gode ting dér.

Så skal jeg sige om dagsordenerne, at vi anser denne debat for særdeles nyttig, men at vi anser det for utidigt at tage konkret stilling til enkeltheder, når vi er i en forhandlingsposition, hvor vi alle er med. Derfor afviser vi begge dagsordener.

Helle Degn (S):

I Danmark er for få unge under uddannelse. I modsætning til det billede, vi har af os selv, ligger vi faktisk kun på femtepladsen i EF. Japan ligger selvfølgelig foran EF-landene, også Tyskland og Frankrig.

EF-Kommissionen har et rådgivende udvalg for industriel udvikling i EF. Deres undersøgelse viser, at Danmark kun ligger på femtepladsen uddannelsesmæssigt. Tyskland og Frankrig ligger selvfølgelig først med 80 pct. unge under 17 år under uddannelse. Danmark

har kun 70 pct. under 17 år under uddannelse, altså er nede på en femteplads. Japan har hele 98 pct. af alle deres unge under 18 år under uddannelse. Hvad har Danmark? 65 pct.!

Regeringen må bære ansvaret for, at vi sækker agterud. Virkningen fremover bliver katastrofal. Udfordring nr. 1 er derfor, hr. statsminister, at skaffe pladser til de unge på uddannelserne og også pladser til voksne i uddannelsessystemet. Regeringen må alene bære ansvaret for det optagelseskaos, der år efter år udspilles. Regeringen har ikke villet skabe politisk bredde over midten for at få budgetro over en årrække og dermed afvikle ventelisterne og kørerne til uddannelsespladserne. Planlægningen er foregået fra budget til budget.

Regeringens hvidbog analyserer sig klart frem til, at arbejdsmarkedsproblemet faktisk er et uddannelsesproblem. Derefter går regeringen så i øvrigt ikke i krig med at løse denne opgave, men tager fat på dagpengene i stedet for.

Fri adgang til uddannelserne, en modulopbygning af uddannelsessystemet og en samlet efteruddannelsesindsats er udfordring nr. 1. Statsministeren sagde i sin indledning til denne debat bl.a., at vi havde et gammeldags uddannelsessystem. Det synes jeg er noget sludder.

Når det drejer sig om de faglige uddannelser, ligger udfordring nr. 2 her. Regeringen ved jo godt, at Danmark har nogle af Europas flotteste faglige uddannelser til de unge. Vi vil advare regeringen imod at frasortere de tusinder af unge, som står og søger sig en praktikplads for at færdiggøre en faglig ungdomsuddannelse. Vi kan ikke forstå, at regeringen ikke allerede har lagt en plan for værkstedsskoleundervisnings placering frem. Undervisningen skal starte 1. december. Vi har endnu ikke set en plan fra regeringens side, som sikrer de mellem 3.000 og 4.000 unge en plads. Her venter man måske også bare på et optagelseskaos.

Udfordring nr. 3 er en vokseneftersuddannelse. Det kaos, vi har set på de videregående uddannelser, er bl.a. skabt grundet tilgangen til de videregående uddannelser. Dér er ønsket fra de voksne en overbygningsuddannelse. Hvorfor kommer undervisningsministeren og regeringen så ikke med et sådant udspil, så de unge og de ældre ikke skal slås om de i forvejen alt for få uddannelsespladser?

[Helle Degn]

Der er brug for en ret til betalt frihed til uddannelse – det vil vi arbejde for i de forestående finanslovforhandlinger – en udvidelse af VUS-ordningen og en genforhandling af UTB-indsatsen og en voksenerhvervsuddannelsesmulighed. Det vil vi bruge vores kræfter på at få regeringen til at forstå. Hver femte dansker skal, hvis vi ikke foretager os noget, klare sig igennem 1990'erne med 7. klasses uddannelsesniveau. Den europæiske udfordring, det, at der bliver lukket op for de europæiske markeder, må vi ruste os til, ikke med våben, men med et højt alment og fagligt uddannelsesniveau.

Den gammelkommunistiske centralisme er død i Øst, men lever desværre stadig hos undervisningsministeren. Det er håbløst for os at få vores uddannelsessystem til at fungere på den måde. Centralstyret kommandoøkonomi med rammestyling og grønthøsteri skader kvaliteten i uddannelsessystemet. De unge lærere og forskere holdes ude. Det er regeringens ansvar, at man ikke her kan sikre sig år for år at få de unge forskere og nye kræfter ind i de faste stillinger i uddannelsessystemet. Når lærerne bliver for gamle, bliver den viden, man kan trække på, også forældet, og dermed bliver de kandidater, der kommer ud af uddannelsessystemet, for dårlige.

Hvis vi skal klare os globalt eller bare i den europæiske sammenhæng, må vi være kvalificeret til optagelse på ethvert universitet. Vi må være klar til at få fat i de internationale poster, i arbejde, penge og forskning. Det er udfordringen.

En del af arbejdsløsheden skyldes, at man ikke vil tage fat i det uddannelsesproblem, vi står over for. Vi mangler at se regeringens udspil. Statsministeren sagde i sin åbningstale, at han ville arbejde for, at man fik etableret 5.000 nye uddannelsespladser osv. Jamen det er jo hårdt tilkæmpede forlig, regeringens initiativer her beror på. Hvad er Det Konservative Folkepartis og Venstres egne udspil? Det tror jeg både de unge og vi andre vil glæde os til at høre.

Eva Fatum (S):

Vi har i lang tid set, hvordan det går ned ad bakke for fiskeriet. Alligevel bliver der ikke gjort noget, alligevel har man skåret egnsudviklingsstøtten væk, alligevel har man strammet bloktilskuddene til kommunerne og am-

terne. Fiskeriets problemer smitter af på store dele af befolkningen og skaber mange tragedier, mange arbejdsløse.

I lyset af forhandlingerne i Den Baltiske Fiskerikommission tyder alt på, at torskekvoten i Østersøen bliver halveret til 25.000 t i 1992. Dette vil medføre en stigning i arbejdsløsheden på Bornholm med 1.500. I et isoleret samfund som Bornholm, hvor der i forvejen er næsten 3.000 arbejdsløse, er dette en katastrofe.

Hver dag hører vi om konkurs, vi hører om betalingsstandsning. Jeg kan bare tage dagbladet Bornholmeren fra i går den 7. oktober, hvor der står, at »Ole Basse Mortensen er gået i betalingsstandsning, har haft store tab på rejfiskeri ved Canada og et fejlslagent Indonesienprojekt«. Og dette drejer sig oven i købet om en fiskeskipper, som ikke fiskede i danske farvande. Fiskeriet er i krise.

Og så kan jeg sige, at de, der undrer sig over, at de har modtaget dagbladet Bornholmeren igennem et stykke tid, skulle tage og kigge i den avis, for den beskæftiger sig nemlig med fiskeriets krise, hvis nogen skulle være i tvivl om, hvorfor de har modtaget dagbladet Bornholmeren.

Jeg vil spørge regeringen helt konkret, hvordan man vil afbøde Bornholms store arbejdsløshed, der i stor udstrækning er begrundet i fiskeriets problemer? Fiskeriministeren vil åbenbart intet gøre. Er det ikke muligt at få fiskeriministeren til her fra talerstolen at fortælle om, hvad han vil gøre for Bornholm? Mig bekendt fik en bornholmsk delegation i sidste uge kun én ting ud af et møde med fiskeriministeren, og det var en frokost.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Må jeg først sige, at jeg synes, det er strålende, at fru Helle Degn så kraftigt fremhæver betydningen af høj kvalitet i alle vore danske uddannelser, og det er naturligvis vigtigt, uanset om vi taler om de boglige eller vi taler om de faglige uddannelser; den skal være i top. Det er den i og for sig også. I hvert fald kan vi fastslå, at Danmark er det land i verden, som bruger den forholdsvis største procent af BNP på uddannelse. Jeg fremhæver det altid, når jeg taler med udenlandske investorkandidater: Vi har et flot uddannelsesniveau.

Men vi må samtidig slå fast, at det åbenbart ikke er tilstrækkeligt, og det tror jeg også vi

[Statsministeren]

alle er enige om. Det er derfor, vi gør så stor en indsats i disse år på at fremskaffe flere uddannelses tilbud og at forbedre kvaliteten, altså gøre dem helt tidssvarende og relevante. Det vil utvivlsomt lykkes i løbet af i år og næste år at fremskaffe yderligere 25.000 uddannelses tilbud. Det kan vi altså lægge oven i den i forvejen høje standard, og det synes jeg egentlig er ganske godt, men det er utvivlsomt også nødvendigt.

Derefter er den store opgave at gøre de uddannelser, hvor det viser sig, at der er høj arbejdsløshedsprocent, mere målrettede.

Når vi taler om de helt særlige forsøg på uddannelse af langtidsløse, møder vi det tungeste af alle problemerne, og flere af ordførerne har i dag nævnt de tal, vi har til rådighed om, at forsøgene på at få de langtidsløse i sving igen, falder for dårligt ud. Det er et forfærdelig svært og tungt problem og naturligvis et af de vigtigste for os at tage fat på. Hvordan kan vi gøre disse uddannelser mere målrettede, så der er en større sandsynlighed for, at en langt højere andel kommer i praktisk beskæftigelse igen?

Jeg mener også, vi skal sætte os det mål, at vi skal væk fra adgangsbegrænsningerne. De er jo nu afskaffet på en række områder, men vi skal naturligvis i løbet af få år afskaffe dem fuldstændig, og her får vi naturligvis også den lettelse, at antallet af unge i hver årgang bliver betragtelig reduceret om ganske kort tid.

Fru Grete Schødt stillede et spørgsmål til mig, som jeg da bestemt skal besvare. Det drejede sig om de 21-24-årige, som regeringen gerne vil gøre en indsats for at aktivere, også på utraditionel vis. Fru Grete Schødt spørger: Hvis der nu er tale om, at de f.eks. skal assistere på hjemmehjælpsområdet, er det så ikke rigtigt, at de får en egentlig uddannelse? Man kunne måske føje til, at de så også skal i fagforning osv. Efter min og regeringens mening skulle vi netop ikke gå den vej. Regeringens tanke er, at vi skal undersøge, om vi på dette område – og der kan også være andre områder, hvor der er tale om offentlig service – kan lade unge, som har en rimelig baggrund for det, i alderen 21-24 være en slags føl eller assistenter, som optræder sammen med de uddannede på feltet. Taler vi om hjemmehjælpsområdet, hvor der er behov for flere hænder til assistere, skulle de unge en tid arbejde sammen

med de uddannede hjemmehjælpere, og så skulle de naturligvis under vejledning deltage i de mest elementære opgaver, hjemmehjælpen påtager sig, altså f.eks. indkøb. Det kan jo godt tage noget tid, fejning, støvsugning, rydde op, vask, strykning, sådan nogle funktioner, som i og for sig ikke kræver en direkte faglig uddannelse, og hvor de unge har en mulighed for at lære en hel masse selv, når de går sammen med uddannede hjemmehjælpere, der meget ofte er erfarne husmødre, og som er øvede i omsorg for andre mennesker. Man skal også huske, at det, der er tale om, er formentlig midlertidige job. Fatter nogen af de unge – og sådan skal det da nok gå – derefter interesse for senere at blive uddannet på feltet, så er det kun godt, men det skal altså ikke være betingelsen. Uddannelse skal ikke være en forudsætning for at kunne gå, lad os bare bruge udtrykket, til hånd. Et sådant uddannelseskrav er der heller ikke i så mange andre jobtilbud, så derfor siger regeringen: Lad os nu ikke komplicere dette her, det kan man sagtens sørge for, lad os ikke komplicere det og bureaukratisere det. Lad os forhandle med de pågældende fagforbund, og lad os håbe, at vi kan finde en ganske utraditionel praktisk løsning, som betyder, at et antal unge i en periode, mens det er svært at komme i uddannelse eller i normalt job på arbejdsmarkedet, kan få en fornuftig beskæftigelse til glæde for dem selv og til glæde for de mennesker, som får en forbedret offentlig service derved.

Fru Mimi Jakobsen fremhævede og med rette, at der naturligvis, når vi nu skal tale arbejdsmarked, og når vi nu skal tale fremskaffelse af flere job, er behov for meget andet end blot en dagpengereform. Jeg mener, og det gør regeringen, at øjeblikket er modent for det store forsøg på at få bred tilslutning til en tidssvarende dagpengeordning, som ikke mindst skal indebære en finansieringsreform, men det er da langt fra det eneste, det er ét element. Det havde jeg lyst til at fremhæve. Man ville også gøre sig skyldig i en fejltagelse, hvis man mente – jeg ved godt, at der er nogen, der mener det, men det er altså gammeldags, og jeg kan ikke støtte det – at det alene skulle være lønniveauet, som var afgørende for et lands erhvervslivs konkurrenceevne. Sådan er det jo ikke. Lønnen indgår i omkostningsniveauet som en betydningsfuld faktor, variabelt betydende fra fagområde til fagområde afhængig

[Statsministeren]

af, hvor højteknologisk produktionen er osv. Det er en væsentlig faktor, men langtfra den eneste. Der er bunker af andre elementer, som indgår i den samlede konkurrenceevne, så lad os ikke falde for fristelsen til at få kig på et enkelt punkt, som skulle være eneansvarligt for, at ledigheden i Danmark er uacceptabelt høj. Der er mange, mange elementer, og vi må bearbejde dem alle.

Dette her drejer sig om at fremkalde større efterspørgsel ude omkring på arbejdspladserne efter flere medarbejdere. Hvordan muliggør vi det? Det afhænger af mange ting, som samtidig skal være i orden.

Hr. Svend Auken gjorde gældende, at i de sidste år har vi i Danmark mistet mange arbejdspladser. Det er rigtigt, det er netop problemstillingen. Vi har mistet mange arbejdspladser, som vi før havde. Til gengæld har vi også fået nogle nye, og det må vi så lære af. Hvor er det, vi har mistet arbejdspladserne? Hvad har der været galt på de brancherområder, inden for de fagfelter, hvorfor er vi saktet agterud her? Og hvad kan vi omvendt lære af de brancher, hvor man har kunnet etablere nye arbejdspladser? Hvis vi tager vores industri, så springer det i øjnene som noget positivt, at der i løbet af de sidste fire år er etableret 60.000 nye arbejdspladser, men vel at mærke i den del af vores industri, som eksporterer. Det kan altså lade sig gøre. Det er åbenbart i de seneste år eksporten, som giver os vækstelementet. Når den samlede vækst har været utilfredsstillende, er forklaringen naturligvis den, at vi af mange gode grunde har måttet gøre en indsats for at beherske, kontrollere udviklingen i det hjemlige forbrug. Det danske hjemmemarked har kørt på lavt blus, og vi har bevidst måttet etablere den tilstand. Vi har gjort det gennem kartoffelkuren, som jo virkede, og som har fået varige effekter af positiv karakter, også selv om vi så senere kunne ophæve kartoffelkuren igen. Den har skabt en psykologisk forandring, den har bidraget, er jeg sikker på, til, at vi begyndte at blive et opsparringssamfund. Det kan altså lade sig gøre.

De tal, jeg nævner for etablering af nye arbejdspladser inden for vores eksportindustri, svarer til et andet tal, vi alle kender. Vi har haft en svag produktionsforøgelse de sidste fire år, fordi hjemmemarkedet har været så stagnerende. Den samlede produktionsforøgelse har

kun været et par procent, men vores eksport er øget med 24 pct. i mængder. Jo, det kan lade sig gøre.

Så kan man diskutere, om man i bred almindelighed skal gå ind for at ansætte ikke bare nogle få, men titusinder for ikke at sige et hundredtusindetail i nye offentlige stillinger. Regeringen vil advare mod det. Vi mener også, erfaringerne peger på, at den metode ikke er egnet. Jeg var inde på det under åbningstalen og åbningsdebatten, og jeg var også inde på det i mit indlæg tidligere i dag. Det lægger røgslør over den reelle arbejdsløshed. Det er ikke en varig løsning, den er ikke sund, for den har statsfinansielle konsekvenser, der er uheldige, og den påvirker betalingsbalancen i den forkerte retning.

Hvis vi sammenholder med perioden 1972-82, så ser vi, at i den periode voksede det offentlige personaleforbrug meget betragteligt. Det voksede nemlig med ikke færre end 263.000 mennesker. Så mange! Det var også i den periode, efterlønsordningen trak så voldsomt til sig. 65.000 mennesker forlod arbejdsmarkedet og gik på efterløn i den periode, og samtidig blev arbejdstiden reduceret meget betragteligt i dette tiår: med godt 8 pct. Men på trods af det steg ledighedstallet med 230.000 mennesker. Fra 33.000 i 1972 til 263.000 i 1982.

På mange måder var jo konjunkturerne og vilkårene anderledes i det tiår. Det vil jeg ikke indbyde til en detaljeret slagsmålsdebat om, hvor man banker hinanden i hovedet med alle tallene, rigtige og forkerte. Men jeg synes alligevel, at vores erfaring fra det tiår fortæller os, at det er ikke den vej, vi skal gå i dag. Vi skal gå en anden vej, vi skal først og fremmest etablere nye arbejdspladser ude i den private sektor. Og jeg tror, der er gode muligheder.

Vi har oplevet i de seneste år en næsten fabelagtig fremgang i vores eksportoverskud, ca. 45 mia. kr. Det svarer til knap 6 pct. af BNP. Jeg er lige ved at tro, at der ikke er noget andet land, som har et lige så tiltalende tal i disse år. Lad os være glade for det, og vi skal videre ad den vej. Vi havde et eksportunderskud for få år siden, bare for 4 år siden; nu er det blevet et forrygende eksportoverskud.

Men vi skal selvfølgelig også studere på det, der ligger bag tallene. Det er klart, at en af hovedgrundene til fremgangen i eksporten ligger i forbedret salg af almindelige varer af alle

[Statsministeren]

slags. Men jeg synes, det er interessant at hæfte sig ved, at vi på de mere utraditionelle poster også har haft betydelig fremgang. Hvis vi tager tjenestebalancen, der omfatter skibsfragt, rejser, turisme, service og alt sådan noget, det, der skjuler sig under posten, som hedder »andet« i handelsbalancen, ser vi en fremgang på ganske få år på over 9 mia. kr. Alt, som har med service at gøre, er vi åbenbart gode til, det kan vi tjene penge på i udlandet. Det er altså utvivlsomt brancheområder, som vi skal gøre en indsats for at få til at anstrenge sig endnu mere.

Danske virksomheder er i dag, det er min opfattelse, særdeles konkurrencedygtige. Det hænger meget sammen med, at den økonomiske politik, vi har ført, i en længere årrække har haft succes og har skabt det rette grundlag for, at vore virksomheder kan klare sig internationalt. Det er jeg sikker på at vi også kommer til at opleve, når vi gør status for i år, f.eks. for vores byggeeksport, og det vil slå endnu mere igennem til næste år. Når vores byggeeksport går i vejret, er det jo godt, for så får nogle danske håndværkere og teknikere job i udlandet, men det betyder endnu mere herhjemme. Vores byggeeksport er på 3 år blevet tredoblet, fra 9 mia. kr. til næsten 30 mia. kr., og altså 30 mia. kr. på et erhvervsområde, som vi før ikke kunne regne for noget i eksporten. Det er jo virkelig bemærkelsesværdigt. Hvis vi sammenligner med vores landbrugseksport, så er den, hvis jeg husker ret, på ca. 50 mia. kr. Dansk byggeeksport er nu virkelig noget, der tæller, og derfor skal vi opmuntre den. En meget stor del af den eksport er jo komponenter af alle slags, som fremstilles herhjemme i danske virksomheder, og som derfor i høj grad hjælper på den danske beskæftigelse.

Når den pæne vækst, vi oplever i år – og som, så vidt jeg kan skønne, tager til i løbet af året 1991 – har været fulgt af en stigende arbejdsløshed, så må der jo være en grund. Det er der også. Jeg er ikke i tvivl om, at vi på det sidste har oplevet en meget betragtelig forbedring af danske virksomheders produktivitet, de har effektiviseret, de har købt moderne maskiner, de har kunnet klare en større produktion uden at ansætte nye medarbejdere, mange har endog reduceret medarbejderstaben. Det ser ud til, at 1991 bliver tredje år i træk, hvor produktionen pr. arbejdstime stiger meget betragteligt, formentlig med omkring 4 pct., ude i den

private sektor, og det sker samtidig med, at produktivitetstigningen i udlandet klart ligger lavere, måske på omkring det halve.

Det betyder så igen, at dansk økonomi nu er ved at indhente produktivitetstabt fra midten af 1980'erne, og det er en god ting, for det viser vores konkurrencedygtighed.

Men det giver problemer i forbindelse med ledigheden. Det er derfor, vi må give vores arbejdspladser endnu bedre produktionsvilkår, end de kender i dag. Erhvervslivet har nu en høj, stabil indtjening, inflationen er lav, uddannelsesaktiviteten bliver hele tiden forøget. Nu har vi i Danmark en opsparing, som formentlig og forhåbentlig er stor nok til, at vi selv kan finansiere det opsving, som ligger lige omkring hjørnet, med vore egne opsparede penge.

Hvis vi skal forbedre den private sektors vilkår, skal vi følge en vej, som betyder reduktion af den offentlige sektor, større effektivitet i den offentlige sektor, endnu bedre betingelser for erhvervslivet gennem forbedret infrastruktur og styrkelse af forskning og udvikling, forbedrede muligheder for, at små og mellemstore virksomheder kan deltage i den internationale konkurrence. Sådan nogle ting er væsentlige.

Jeg mener også, det er væsentligt – selv om det ikke er temaet under denne debat – at vi holder fast i ønsket om at tilnærme den danske skatte- og afgiftsstruktur til vilkårene i et økonomisk samarbejde, der jo efterhånden ikke kender noget til grænser. Det vil involvere en reduktion af en række afgifter, og det er regeringen indstillet på. Men det vil også betyde, at vi kommer til at vende tilbage til projekterne om lavere marginalskatter og større sociale bidrag, som naturligvis må indføres gradvis af hensyn til konkurrenceevnen. Sådan nogle ting må til, men så tror jeg også, at vi kan skabe de 100.000 nye arbejdspladser i løbet af de allernærmeste år.

Kan vi få en vækst også i de kommende år som den, vi nu er ved at have, en vækst i den private produktion på ca. 3½ pct. årligt, så er den hjemme, så er målet om de 100.000 nye job realistisk, så kan vi klare det i løbet af de næste 5 år. Det er en sådan indsats, regeringen indbyder både Folketingets partier, arbejdsmarkedets parter, vores erhvervsliv, alle brancher til at deltage i. Som jeg også sagde i morges: Der skal god vilje til.

[Statsministeren]

Nu tror jeg egentlig, vi har overstået det værste. Vi har haft en debat i dag, hvor der jo har været en hel del dunk i hinandens hoveder og fægtning med tal, og er det ikke dejligt, nu har vi overstået det? Det er forbi, nu kan vi tage fat på det reelle arbejde efter denne store debat. Det skal naturligvis foregå i forhandlinger mellem partierne og regeringen, hos mange af ministrene og på mange forskellige måder. Det håber jeg alle vil gå til med god vilje, så vi i løbet af efteråret kan konstatere, at dette Folketing magtede sin opgave: at tilrettelægge de supplementter til den økonomiske politik, som kan føre til, at vi får den vækst og den beskæftigelsesfremgang, landet har brug for.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne takke for statsministerens svar på mit indlæg og sige, at vi har åbenbart alle sammen et billede af, at vi er nogle af dem, der investerer mest i uddannelse. Det tror statsministeren åbenbart også på, men det holder ikke. Jeg vil gerne gøre statsministeren opmærksom på, at EF-Kommissionen altså sætter Danmark på en femteplads med hensyn til investeringer i uddannelsesområdet. Det er ikke kun en enkelt undersøgelse, jeg refererer til. I sommer var Folketingets Uddannelsesudvalg på besøg hos Kommissionen i Bruxelles, og dér fik vi også dokumenteret sort på hvidt, at vi siden 1970'erne har sat vores ledende uddannelses- og forskningsinvesteringsindsats over styr. Både Tyskland, Frankrig og ikke mindst Japan har overhalet os markant.

Af hvidbogen – regeringens egen hvidbog – som jo peger på, at det, der er brug for nu, er en massiv uddannelsesindsats og -investering, kan man jo se, at det bliver dokumenteret. Andre undersøgelser viser, at siden 1988 er 65 pct. af de arbejdsløse uden uddannelse overhovedet.

Det er derfor, Socialdemokratiet siger: Lad os nu få fri adgang kombineret med en efteruddannelsesreform, en uddannelsesmæssig indsats for de voksne på arbejdsmarkedet. Jeg fik desværre ikke noget svar på, hvad der er De Konservatives og Venstres egentlige bud på dette område, og det vil jeg fortsat efterlyse. Hvis jeg ikke får noget svar, kan det være, fordi man ikke har nogen reelle bud i disse sager.

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Vi går til anden omgang.

Svend Auken (S):

Jeg synes faktisk, at det er en udmærket debat, vi har haft her i dag, og det er også mit indtryk, at man fra partiernes side har prøvet at give sine bedste bud på, hvad der kan gøres for at afhjælpe vores samfunds største problem, nemlig den høje arbejdsløshed.

Statsministeren sagde: Nu har vi overstået det her med at dunke hinanden lidt oven i hovedet med nogle tal og nogle beregninger, og lad os nu komme i gang med arbejdet.

Jeg er for så vidt enig i, at det, det drejer sig om nu, er den konkrete handling, og den første prøve på det er naturligvis forhandlingen omkring finansloven. Det forslag til finanslov, der er lagt frem, indebærer jo, at arbejdsløsheden vokser, og der er nok at tage fat på for at rette op på den misere, så vores finanslov i hvert fald ikke trækker i den gale retning.

Men på en anden måde er jeg ikke enig med statsministeren, og det er, når han ligesom antyder, at det jo sådan nærmest er teater, når vi diskuterer arbejdsløshed, og det sådan mere er gallerispil, for i virkeligheden vil vi jo det samme. Jeg tror faktisk, at vi, når det drejer sig om synet på, hvilken politik der skal til for at skabe en højere beskæftigelsesgrad, står over for et af de store skel i dansk politik. Der er mange andre områder, hvor vi er enige, også i den økonomiske politik, når det drejer sig om konkurrenceevne, lavinflation osv., dér er vi enige og har jo hver især ydet vores bidrag til det, men når det drejer sig om at prioritere kampen mod arbejdsløsheden højest, så er der stor forskel.

Jeg tror, at det inden for de rammer, vi har i øjeblikket, er muligt at få en langt højere beskæftigelsesgrad. I den dagsorden, som hr. Nystrup Rasmussen og hr. Holger K. Nielsen har foreslået her i dag, er der jo angivet en lang række ting, man kan gøre, som umiddelbart betyder en laveré arbejdsløshed, med hensyn til uddannelse, med hensyn til forskning og erhvervsudvikling, med hensyn til spørgsmålet om en bedre service i kommunerne over for de ældre og over for børnene, med hensyn til fremrykning af offentlige investeringer, med hensyn til en tilskyndelse til nybyggeri og byfornyelse. Alle de ting kan gøres, hvis man vil, og så går arbejdsløsheden ned.

[Svend Auken]

Det er ikke rigtigt, når statsministeren antyder, at en række af disse forslag især fører til beskæftigelse i den offentlige sektor. Langt, langt de fleste af de forslag, jeg her har nævnt, fører til job i den private sektor, men de job, der kommer i den private sektor, kommer som følge af en aktiv politik i den offentlige sektor, og det er vel ikke så ringe endda.

Så nogle enkelte bemærkninger til et par af statsministerens argumenter: For det første dette med at gøre hele vores uddannelsessystem endnu mere målrettet, end det er. Jeg mener, at man skal sætte et lille spørgsmålstegn ved, om vi virkelig kan styre uddannelsesforløbene så nøjagtigt, som statsministeren giver indtryk af. Kan vi virkelig beregne, hvad der er brug for om 20-25 år eller bare om 10 år? Har ikke den nuværende undervisningsministers 9 års regeringsperiode til overflod demonstreret, hvor ofte man kan tage fejl, hvis man forfølger det spor, som statsministeren her taler om? Var det ikke undervisningsministeren f.eks., der mente, at alle unge eller i hvert fald en væsentlig del af de unge skulle uddannes som edb-assistenter? Hvad har vi i dag? En kanonarbejdsløshed blandt edb-assistenter. Er det ikke undervisningsministeren, som har fundet på den ene teknikeruddannelse efter den anden med det resultat, at vi i dag for de forskellige nye teknikeruddannelser i meget høj grad står over for stor arbejdsløshed?

Jeg tror personligt på, at det, der er brug for, er gode grunduddannelser, almene uddannelser og så et godt efteruddannelsessystem, som gør, at man konkret kan tilpasse sig arbejdsmarkedets behov, og ikke en politik, hvor man foregiver, at man er udstyret med en krystalkugle, hvori man kan se, hvad der er brug for om 10 eller 15 år.

Den anden bemærkning, jeg skal gøre, er, at jeg ikke synes godt om statsministerens forslag om, at først fyrer man en lang række hjemmehjælpere – og man lægger jo op til at fyre mange tusinde hjemmehjælpere med de stramninger, der er gennemført over for kommunerne – og derefter sender man så unge uuddannede ud til at gå til hånde for de fortravlede hjemmehjælpere, der er tilbage i systemet. Det ville være langt bedre, hvis vi tog flere elever ind i social- og sundhedsuddannelserne og gav kommunerne den fornødne kompensation herfor. Så ville de unge få en ordentlig uddannel-

se, og man ville ikke tvinge dem, som er uddannet til at gøre et stykke arbejde, på arbejdsløshedsunderstøttelse, hvorefter man tager de unge og arbejdsløse og propper dem ind i systemet. Jeg mener, at det er et godt eksempel på noget, vi skal undgå. Jeg mener, at det hviler på en sympatisk tanke, og jeg tror ikke, at der er noget i vejen med ideens moralske værdi, men dens konsekvenser er ikke positive.

Med hensyn til industribeskæftigelsen kan jeg kun sige til statsministeren, at den faktisk er faldet hvert år siden 1986. Så sent som fra sommeren 1990 til sommeren 1991 er industribeskæftigelsen for arbejdere blevet reduceret med knap 10.000. Den beregning, som Industrirådet har lavet, og som jeg godt kan forstå statsministeren er så glad for, giver kun en del af svaret på industribeskæftigelsen. Rent faktisk er der væsentlig færre beskæftiget i dansk industri, end der var for blot få år siden.

Endelig til statsministerens kongstanke om en finansieringsreform på dagpengeområdet:

Må jeg først sige uden nogen form for malice, at det nuværende system til finansiering af dagpengeområdet er udviklet efter meget grundige undersøgelser af VKR-regeringen i slutningen af 1960'erne. Det hviler på den tankegang, at hvis arbejdsløsheden ligger omkring 4 pct., er systemet neutralt, hvis arbejdsløsheden kommer ned på det samme niveau, som den var i begyndelsen af 1970'erne, tjener staten penge på arbejdsløshedsforsikringen, men hvis den derimod går op over 4 pct., må hele samfundet være med til at betale. Under det system har vi de laveste lønomkostningsudviklinger i Europa. Er det særlig fornuftigt af os at ødelægge et system, som fungerer godt? Er det særlig klogt at gøre det til hovedopgave?

Vi har ikke afvist at diskutere også dagpengesystemet og dets finansiering, men vi har den borgerlige snusfornuft – borgerlig er altså ment i en upolitisk forstand, mere som et kulturelt begreb – at hvis noget ikke er i stykker, skal man lade være med at prøve at reparere det. Har vi ikke her i landet for mange dårlige eksempler på, at geskæftige ministre og politikere prøver at blande sig i ting, som fungerer ganske udmærket, blot for at dække over, at man ikke agter at gøre noget ved det egentlige problem, som i forhold til dagpengesystemet naturligvis er, at der er alt for mange mennesker, der er tvunget til at gå på dagpenge?

[Svend Auken]

Hvis man eksempelvis sætter en arbejdsløshedsgrad på 3 måneder, var der sidste år 370.000 mennesker, der havde en arbejdsløshed, der varede længere end 3 måneder. Problemet er alle de mange mennesker, der er arbejdsløse, det er det, vi skal gøre noget ved, og der kommer ikke en eneste mere i arbejde ved at gøre vores dagpengesystem endnu mere indviklet og besværligt, selvfølgelig bortset fra dem, der bliver ansat som sagsbehandlere i a-kasserne. Hvis statsministeren skal henvise til, hvor der er sket den største udvidelse af beskæftigelsen i hans regeringsperiode, så er det i a-kasserne under fagbevægelsen. Der har virkelig været tale om nyansatte, så det forslår noget. Vi ville meget hellere give de ledige nogle valgmuligheder, det er det, der er brug for. Lad os give dem mulighed for selv at vælge nogle uddannelsesforløb, lad os give dem nogle chancer for at klare sig i stedet for, at vi sidder centralt og vil dirigere deres tilværelse.

Men selv – og det skal være min sidste bemærkning – nok den bedste arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik kan ikke løse det problem, der hedder mangel på arbejdspladser, og derfor er det så utrolig vigtigt, at alt, hvad der sikrer, at beskæftigelsen øges i samfundet, hvad enten det er inden for industrien, inden for den private sektor, på grænseområdet mellem den private og den offentlige sektor, eller det er på udvalgte serviceområder, hvor befolkningen har brug for, at der udføres et øget stykke arbejde, bliver gjort, og i så henseende og målt med den alen må jeg sige, at både statsministerens første indlæg og statsministerens andet indlæg var en stor skuffelse.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Mine taler har nu i mere end 9 år altid været en skuffelse for hr. Svend Auken. Det ville have givet mig anledning til stor ængstelse, hvis det ikke skulle have været tilfældet også i dag.

Jeg tager ordet, fordi jeg må tilbagevise hr. Svend Aukens synspunkt om, at regeringen skulle have krævet eller foreslået begrænsninger i hjemmehjælpen, det er ikke tilfældet. Tværtimod har regeringen lagt den største vægt på, at vi, da vi i foråret skrev aftalen med kommunerne om de kommende års kommunale økonomiske udvikling, fik et ekstra beløb til rådighed for en forbedring af hjemmehjælpen, og dette beløb var 250 mio. kr. Jeg kan godt

sige, at for mig personlig var det en meget stor glæde, at det indgik i aftalen med kommunerne. Med andre ord er kommunerne nu i stand til at sørge bedre for dækning af hjemmehjælpsbehovet end før, og dertil kommer så f.eks. projektet om at få et større antal af de unge til at være assistenter på hjemmehjælpsområdet, så der må være en vej frem.

(Kort bemærkning).

Eva Fatum (S):

Jeg sad spændt og ventede på et svar fra statsministeren, og jeg sad spændt og ventede på et svar fra fiskeriministeren om problemerne på Bornholm. Bornholm står altså i en situation, hvor vi mister omkring 1.500 arbejdspladser, hvis torskekvoten halveres, hvad der er store udsigter til.

Mit helt konkrete spørgsmål var: Hvad vil regeringen gøre for at formindske Bornholms store arbejdsløshed, der i vid udstrækning er begrundet i fiskeriets problemer? Er det ikke muligt at få fiskeriministeren til at fortælle her fra talerstolen, hvad han vil gøre for Bornholm?

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Nej, regeringen har ikke tvunget kommunerne til at afskedige hjemmehjælperne, regeringen har ikke tvunget kommunerne til, at folk skal være på venteliste for at få passet deres børn, regeringen har ikke tvunget kommunerne til at nedlægge de små sygehuse, regeringen har ikke tvunget kommunerne til at have lang ventetid selv på vigtige operationer, regeringen har ikke tvunget kommunerne til at sætte deres anlægsprogrammer fuldstændig i stå, sådan at bygge- og anlægssektoren i dag lider. Nej, regeringen har næsten – jeg siger næsten – overhovedet ikke noget ansvar for den kommunale økonomi.

Problemet er bare, at den mangel på beskæftigelsesudvikling, der er i det danske samfund, og dermed de svigtende indtægter og stigende udgifter, der er for kommunerne, og den stramme økonomiske ramme, regeringen har prøvet at lægge ind over de økonomiske forhandlinger, i praksis også tvinger kommunerne til at gøre ting, som statsministeren og jeg tilsyneladende er enige om at det er betænke-

[Svend Auken]

ligt at tvinge dem til mod deres egne holdninger, nemlig at afskedige hjemmehjælpere og forringe trygheden for de ældre.

Jeg vil gerne sige til statsministeren, at når man på Københavns Rådhus må lukke plejehjem og afskedige hjemmehjælpere, er det da ikke, fordi hverken Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti eller andre partier, der indgår i det, ønsker at lukke plejehjem eller at afskedige hjemmehjælpere, men fordi Københavns Kommune, hver eneste gang den har henvendt sig til regeringen, er blevet vist vintervejen. Det er derfor, at regeringen, selv om den kommer med alle de smukke ord, ikke kan løbe fra det ansvar, den umiskendeligt har for den dårlige økonomi i kommunerne. I realiteten har regeringen derfor et meget stort medansvar for de forkerte beslutninger, der træffes derude, og som ikke mindst rammer de ældre og børnene, og det, vi er uenige om, statsminister, er netop spørgsmålet om de vilkår, man byder lokal-samfundene, de vilkår, man byder kommunerne, og som fremkalder de forkerte beslutninger.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil ikke forlænge debatten ved at imødegå ret mange af hr. Svend Aukens postulater i denne omgang. Det med hjemmehjælpen har vi altså fået sat på plads, det er altså et led i aftalen mellem regeringen og kommunerne, at der skal reserveres 250 mio. kr. yderligere til hjemmehjælpen.

Siden hr. Svend Auken i sit indlæg nu taler så varmt om børnene og behovet for børneinstitutioner, skal jeg bare sige, at jeg er enig i, at det er stort, og at det ikke er dækket fuldt ud endnu, men det bør ikke forbigås, at siden hr. Svend Auken og hans regering gik af i 1982, er der skabt tusinder og atter tusinder af flere pladser i vores børneinstitutioner. Der er en langt bedre dækningsgrad nu, end der var dengang. Det er ikke godt nok, det bliver det forhåbentlig en dag, men det kræver alt sammen tid, for det kræver forøgelse af de offentlige udgifter.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er en kendsgerning, at der skæres ned på ældreomsorgen i de kommunale budgetter, der er blevet vedtaget rundt omkring. Der skæ-

res faktisk ned på hjemmehjælp, og der skæres ned på andre omsorgstilbud til de ældre. Statsministeren siger, at det ikke er regeringens skyld, tværtimod er der givet flere penge til området. Er det, statsministeren så prøver at sige til Folketinget og dermed til offentligheden, at det er kommunalpolitikernes skyld? Er det de folkevalgte socialdemokrater, konservative, Venstre-, CD- og Socialistisk Folkeparti-repræsentanter osv., der ikke lever op til regeringens henstillinger med hensyn til de ældre? Er det deres skyld? De havde pengene til at undgå det, men de levede altså ikke op til forventningerne; de skar bare ned. Jeg tror ikke, statsministeren kan fastholde det synspunkt. Når der sker ubehagelige nedskæringer for ældre, også i socialdemokratisk styrede kommuner, er det, fordi penge-kassen er tom og de er nødt til at spare, også på ældreområdet, og derfor kan statsministeren ikke fralægge sig et medansvar for, at vi mange steder, heldigvis langtfra alle steder, behandler vore ældre medborgere alt for dårligt.

(Kort bemærkning).

Peter Brixtofte (V):

Vi er faktisk nogle stykker, der tror på det kommunale selvstyre. De overordnede økonomiske rammer aftales mellem regering og Folketing på den ene side og Kommunernes Landsforening på den anden side, og de overordnede økonomiske rammer er blevet til ved frivillige overenskomster. Inden for de økonomiske rammer er det op til kommunerne hver for sig at administrere og prioritere bedst muligt. Der er nogle kommuner, der er i stand til at administrere på en sådan måde, at der hverken er ventelister til daginstitutioner eller ventelister for de ældre, og at der er tilstrækkelig hjemmehjælp m.v., mens andre ikke er i stand til at administrere sådan, det er konsekvenserne af et kommunalt selvstyre.

(Kort bemærkning).

Lis Noer Holmberg (CD):

Det var hr. Svend Auken, der fik mig herop. Når man sidder i en kommunalbestyrelse i en storby og man igennem 10 år har været med til at lægge budgetter og ser, hvordan man prioriterer, så er det rigtigt, at man skærer ned på ydelser til de ældre, men det er en prioritering.

[Lis Noer Holmberg]

Igennem de mange år, hvor man har fået færre og færre elever i skolerne, har man altså ikke forstået eller har ikke villet forstå, at man skulle tage ressourcer fra de områder med faldende behov og give dem til de områder med stigende behov.

Når statsministeren siger, at der ifølge den seneste aftale mellem regeringen og kommunerne er givet 250 mio. kr. til de ældre, vil jeg nok sige, at de har ikke været øremærket. Vi har også dér, hvor jeg kommer fra, fået et millionbeløb, men det er ikke ensbetydende med, at kommunen bruger det. Jeg har mere indtryk af, og det bliver jeg altså nødt til at sige, at man mange steder bruger de gamle som gidsler imod regeringen i stedet for at prioritere fornuftigt.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Kommunernes problem er, at indtægterne svigter, og hvorfor svigter indtægterne? Der kan være noget skatteteknik i det, men hovedforklaringen er naturligvis den store arbejdsløshed. Det er klart, at når folk mister deres arbejde, og når virksomhederne lukker, og det gør de mange steder i landet, svigter indtægtsgrundlaget også, dvs. indtægterne bliver for små.

Hvordan går det så med udgifterne? Ja, udgifterne vokser også. Udgifterne på de sociale budgetter, først og fremmest udgifterne til kontanthjælp og til beskæftigelsesforanstaltninger for langtidsledige, er de seneste år steget eksplosivt, og det er udgifter, kommunerne er nødt til at afholde, fordi det er bundne udgifter. Tilbage bliver der et stadig mindre beløb af frie midler til brug for støtte for de ældre, og det er derfor, at kommunerne tvinges til at skære ned på ydelser til de ældre. Det er derfor, at virkningen af den forkerte økonomiske politik vedrørende beskæftigelsen og erhvervsudviklingen i Danmark rammer de ældre, fordi kommunerne er nødt til at spare og nødt til at skære ned.

Når man i f.eks. Ringkøbing Kommune i øjeblikket oplever en strejke, hvor hjemmehjælperne strejker, fordi en sjettedel af dem er blevet afskediget – det er i øvrigt en Venstre-styret kommune, men det er en aftale, der er indgået mellem Socialdemokratiet og Venstre – er det, fordi kassen i Ringkøbing er helt tom,

og så er man nødt til at gribe til ting, som også er ubehagelige, og derfor kan statsministeren, hvor meget han end drejer sig rundt i statistiske oplysninger, ikke frigøre sig fra et stort medansvar for den ulykkelige situation, som mange ældre mennesker befinder sig i ude i kommunerne.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Hr. Svend Auken lægger op til en særdeles følelsesladet debat, og jeg synes simpelt hen, at det i den grad er at overdrive det, der nu kommer frem om hele ældreproblematikken i kommunerne. Jeg sidder også selv i en kommunalbestyrelse, og de problemer, som hr. Svend Auken beskriver, kender jeg altså ikke fra min egen kommune.

Men jeg vil godt sige en enkelt ting om de tomme kasser – det udtryk blev brugt af hr. Svend Auken – at det er ganske rigtigt, at rigtig mange danske kommuners kasser er tomme, og skulle vi ikke skære ud i pap, hvorfor de er tomme? Efter at kommunerne i rigtig mange år har fået store skatteefterbetalinger fra staten i kildeskat, er det for nogle år siden begyndt at gå den stik modsatte vej, nu skal man hvert år afregne, fordi man har fået for meget udbetalt, og så har kommunerne ikke villet omprioritere deres ting i takt med, at indtægterne begyndte at stagnere, det er dér, problemerne er i kommunerne, og det ved hr. Svend Auken ganske udmærket. Derfor synes jeg, at når man stadig også i mange socialdemokratisk styrede kommuner har råd til at lave en stribe prestigeagtige projekter, er det forkert at sige i det høje Folketing, at kasserne er tomme, uden at fortælle, hvorfor de er tomme. De er tomme, fordi man har haft en uansvarlig økonomisk livsførelse i rigtig mange danske kommuner. Det tør jeg godt stå ved, for det ved jeg, og Folketingets medlemmer har også set i bladene, at man gang på gang har iværksat projekter, som man ikke har haft en jordisk chance for at gennemføre.

Derudover har kommunerne rodet sig ind i ganske mange mærkværdige ting; det seneste eksempel, vi har set, er Bibliotekscentralen; det skal vi ikke tage en længere debat om nu, men det viser i hvert fald, at kommunerne ikke har ret meget forstand på at drive erhvervsaktivitet.

(Kort bemærkning).

Peter Brixtofte (V):

Hr. Svend Auken kan ikke forklare sig ud af, at der er en frivillig aftale med Kommunernes Landsforening om den overordnede økonomiske ramme. Inden for den overordnede økonomiske ramme disponerer hver enkelt kommune selv og prioriterer selv. Jeg tror, vi er nogle, der er meget enige om, at man ikke bør have ventelister til daginstitutioner, at man skal have tilstrækkelig hjemmehjælp, døgnpleje osv., og at det gælder om at prioritere ressourcerne, således at disse mål nås. Man må så spare på administration, og man må føre en aktiv beskæftigelsespolitik, så man kan få kontanthjælpen ned ved aktivt at skaffe arbejdspladser i lokalsamfundet. Hvis alt det lykkes, kan det faktisk godt lade sig gøre ikke at have nogen ventelister, have tilstrækkelig hjemmehjælp og samtidig en rimelig skatteprocent.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Det er heller ikke rigtigt, når hr. Svend Auken siger, at det, vi oplever, er, at kommunernes indtægter viser en faldende tendens, for det forholder sig nemlig således, at siden regeringen i juni måned lavede aftalen med kommunerne om den kommunale økonomi – og det var en frivillig aftale – er kommunernes indtægter steget.

Skønnet over kommunernes indtægter nu i oktober 1991 er højere, end skønnet var i august måned, og det svarer i og for sig også udmærket til, at i denne periode er kommunernes indtægter i form af skatter af alle slags og ting og sager ikke faldet, men steget med 945 mio. kr. Det kan man se af Budgetoversigt 4, oktober 1991.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg skal ikke gå ind i en taleksercits hverken med hr. Poul Nødgaard eller statsministeren, men trods alt fastslå den kendsgerning, at hverken statens eller kommunernes økonomi naturligvis er påvirket af den massivt høje arbejdsløshed. Enhver ved, at hvad enten det drejer sig statslige eller kommunale husholdningsregnskaber, er der en direkte sammenhæng mellem den høje arbejdsløshed og det store underskud på statens finanser og kom-

munernes økonomi. Jeg synes, vi under alle omstændigheder og uanset talgymnastikken skal holde fast i, at det er hovedårsagen til – det er også til hr. Poul Nødgaard – at ganske mange kommuner er meget hårdt presset i deres økonomi. Hovedårsagen til det er først og fremmest den meget høje arbejdsløshed i alle vore kommuner hertillands, og det gælder også i Ringkøbing Amt.

Vi har nu OECD's udsagn i den sidste rapport for Danmark om, at den danske finanspolitik's sammensætning gennem de senere år i 1980'erne har skiftet karakter. De finanspolitiske stramninger er i stigende grad lagt over på kommunerne, og det er naturligvis også det resultat, vi ser nu. Også det kan bekræftes i mange af de analyser, vi er gået ind i.

Så lad os holde fast i, hr. Poul Nødgaard, at i det øjeblik vi for alvor sætter ind imod arbejdsløsheden, samtidig med at vi sørger for fornuftige nye jobtilbudsordninger på masser af serviceområderne – vel at mærke uden at forringe vores normeringer på de samme områder – kan vi faktisk både sikre en bedre service i kommunerne, og at kommunernes økonomi kan holde og forbedres. Jeg må minde hr. Poul Nødgaard om, at hver gang vi får 10.000 personer beskæftiget i industrien, får vi en forbedring af de samlede offentlige finanser i løbet af et par år på 3,5–4 mia. kr., som kommer såvel kommuner som stat til gode.

Fiskeriministeren (Kent Kirk):

Det er mig altid en glæde at svare fru Eva Fatum på spørgsmål om fiskeriets udvikling på Bornholm. Fru Eva Fatum har helt ret i, at bestandsudviklingen i Østersøen, ligesom det er tilfældet i en række andre farvande, tyder på, at vi kommer til at stå med et meget vanskeligt år i 1992. Det, der er hovedproblemet, er, at rekrutteringen til fiskebestandene er meget dårlig, specielt til den vigtige fiskeart torsken.

Hvad kan vi så gøre ved det? Vi kan selvfølgelig i vores tilrettelæggelse af reguleringspolitikken tage et specielt hensyn til de mindre fartøjer, ligesom vi har gjort i 1991, men derudover kan vi også undersøge mulighederne for, om vi via en aktiv fiskepleje kan medvirke til at gøre rekrutteringen til fiskebestandene bedre, og det har regeringen besluttet sig for, idet vi agter at sætte et pilotprojekt i gang på Bornholm allerede i indeværende vinter. Derudover

[Fiskeriministeren]

kan jeg oplyse, at vi undersøger alle muligheder for, om vi kan bytte os til nogle fisk fra bl.a. andre EF-lande, som kan være med til at forbedre fiskerigrundlaget for de danske Østersø-fiskere; her tænker jeg især på brisling og sild.

Endelig er der den anden side af sagen, som har meget at gøre med beskæftigelsen, og det er selvfølgelig arbejdspladserne i fiskeindustrien. Man kan til dels sige, at fiskerne får en vis kompensation for de manglende fangstmuligheder via de højere priser, man får for fiskeprodukterne, men det er ikke nødvendigvis tilfældet for fiskeindustrien og de arbejdspladser, der er i fiskeindustrien, og regeringen arbejder på at fortsætte den meget liberale handelspolitik, som vi har kørt igennem en række år på fiskeriområdet, hvor vi forsøger at få udenlandske råvarer til den danske fiskeindustri og dermed sikre beskæftigelsen på fiskeindustriens arbejdspladser.

Jeg mener, vi har et rimelig godt grundlag for at kunne fortsætte denne politik, som er lykkedes for os i stor udstrækning. Vi har en meget stærk kronopolitik, som gør det interessant for udenlandske fiskere at lande deres fangster i Danmark. Derudover har vi en fiskeindustri, der har en så høj kapacitet, at den også kan modtage meget store landinger på en gang og dermed altså også sikre de udenlandske fiskere gode priser på deres produkter.

Endelig er det selvfølgelig også vigtigt, specielt hvad angår Bornholm, at være opmærksom på, at hele denne politik også er medvirkende til, at serviceindustrien på Bornholm – den, der servicerer fiskerfartøjerne – får noget at bestille, når de udenlandske fartøjer er i havn, så alt i alt har regeringen en meget aktiv politik i forhold til Bornholm, men også i forhold til alle andre fiskerikommuner, som har nøjagtig de samme problemer som Bornholm med det svage rekrutteringsgrundlag til fiskebestandene og de manglende fangstmuligheder for danske fiskere.

Pia Christmas-Møller (KF):

Vi var i den konservative gruppe overordentlig tilfreds med, at den første forespørgsel i det nye folketingsår sætter fokus på det største problem, vi har tilbage, nemlig arbejdsløsheden. Det er en meget god illustration af, at det er det problem, der står øverst på dagsordenen for det kommende års arbejde.

Vi ønskede os en åben og fordomsfri debat, hvor flere døre blev åbnet end lukket, og på den baggrund har vi anstrengt os for at undgå en ødelæggende konfrontation. Det er det stik modsatte, vi har brug for, nemlig samarbejde om løsningen af de opgaver, vi står over for. Vi har bestræbt os på ikke at lade os provokere af Socialdemokratiets markeringsbehov og undertiden temmelig aggressive tone. Til gengæld har vi lyttet meget målrettet til de mange indlæg, der har været indtil nu.

Specielt opmærksomt har jeg lyttet til signallerne ikke mindst fra Socialdemokratiet i forbindelse med spørgsmålet om en dagpengereform. Desværre er jeg i bedste fald ikke blevet klogere på spørgsmålet om, hvorvidt Socialdemokratiet er parat, har mod og vilje til at tage fat på en løsning af dette store problem. Jeg er stadig usikker på, om Socialdemokratiet vil bidrage konstruktivt i de kommende forhandlinger, eller om man vil overlade hele opgaven til os andre.

Med hensyn til de to stillede dagsordener er det oplagt, at der er flere elementer i dem begge, der er rigtige og udtryk for den politik, vi må stille efter i den kommende tid, men vi er af den opfattelse i de to regeringspartier, at det mest rigtige om de to dagsordener i dag er sagt fra midterpartiernes side, nemlig at der ikke er behov for dagsordener ved indgangen til det arbejde, vi står over for; de vil alligevel ikke på udtømmende vis kunne beskrive det, vi skal i gang med. Derfor vil vi afvise begge dagsordener. Vi mener ikke, det er det, der er behov for som konklusion på dagens debat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 2 af Nyrup Rasmussen (S) og Holger K. Nielsen (SF) (se foran)

forkastedes, idet 55 (S og SF) stemte for, 60 (KF, V, FP, CD, RV og KRF) imod.

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 3 af Poul Nødgaard (FP) (se foran)

forkastedes, idet 8 (FP) stemte for, 106 (S, KF, V, SF, CD, RV og KRF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 29:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Efterløn).

Af arbejdsministeren (Kirkegaard).
(Fremsat 2/10 91).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Nyrup Rasmussen (S):

Den nuværende efterlønsordning kom til verden på den daværende socialdemokratiske regerings initiativ i december 1979. Det var, og det er, en af de vigtigste og mest succesfulde og mest velfungerende reformer i dansk arbejdsmarkedspolitik. Det viser alle erfaringer siden ordningens indførelse. Over 100.000 lønmodtagere er i dag gået på efterløn, og den senest offentliggjorte rapport om efterlønsordningen viser entydigt, at lønmodtagerne er meget tilfredse med ordningen.

Det er derfor et meget afgørende arbejdsmarkedspolitisk redskab, vi her har, som både er et vigtigt bidrag til en bedre fordeling af arbejdet og en tiltrængt mulighed for en tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet for de særlig nedslidte grupper.

Det er derfor et helt afgørende synspunkt for Socialdemokratiet i forbindelse med behandlingen af dette lovforslag, at efterlønsordningen fastholdes som en blivende del af dansk arbejdsmarkedspolitik.

Derfor er Socialdemokratiet ikke indstillet på at medvirke til forringelser af efterlønsordningen. Ligesom for de foreslåede dagpenge- og nedskæringer gælder det jo, at der ikke som følge heraf vil komme mere arbejde frem eller opnås en bedre fordeling af arbejdet, tværtimod.

Eksempelvis vil forslaget om at udskyde efterlønsalderen fra 60 til 62 år ramme mange nedslidte lønmodtagergrupper i en tid, hvor arbejdsløsheden er forvejen er alt for høj. Derfor kan Socialdemokratiet ikke medvirke til den del af det samlede lovkompleks, som drejer sig om at udskyde den generelle efterlønsalder fra 60 til 62 år.

Forslaget står i øvrigt i en mærkelig modsætning til en anden del af regeringens lovforslag, hvor man er inde på, at ledige, der er fyldt 55 år eller er ældre, og som står for at skulle modtage et arbejdstilbud, efter eget valg generelt kan overgå til efterløn på 80 pct.-satsen i stedet for arbejdstilbudet. Det er et tidsbegrænset forslag, og vi kan godt forstå en del af tanken bag dette forslag. Derfor er vi indstillet på at drøfte, hvordan et sådant tilbud til arbejdsledige over 55 år kan se ud.

Til gengæld er det afgørende for os, at vi får sikret to hensyn. For det første, at eventuelle merudgifter ved efterlønsordningen isoleret set ikke kan væltes over på arbejdsmarkedets parter til finansiering heraf.

For det andet synes vi, at det er en dårlig idé, at man i en eventuel 12-årig periode, fra man er fyldt 55 år og til 67-årsalderen, skal holdes nede på 80 pct.-satsen. Derfor tror jeg, det vil være meget mere velfungerende og hensigtsmæssigt, og det vil være vores klare ønske til forhandlingerne, at vi får sikret en individuelt beregnet sats på samme måde, som det i dag gælder for den almindelige ordning, når folk går på efterløn i 60-årsalderen.

Regeringens forslag om en fortrydelsesret er vi også indstillet på at drøfte positivt, hvis vi blot herigennem får sikret enkle, funktionsduelige ordninger.

I det hele taget gælder det, at det er helt afgørende for os, at ordningens enkelthed og overskuelighed sikres som det samlede resultat.

Socialdemokratiet har nogle betænkeligheder ved den del af forslaget, der drejer sig om retten til at udvide arbejdsmængden fra de gældende 200 timer. Jeg tror, det er vigtigt, at vi sammenholder dette forslag med den allerede gældende ordning om delpension og får fundet ud af, hvad der nu er mest hensigtsmæssigt. Vi har også stor frygt for, at dette kan udvikle sig til et nyt omfattende bureaukrati for a-kasse-systemet.

Vi vil i udvalgsarbejdet og i forhandlingerne prøve at se på, om det ikke er sådan, at delpensionsordningen i virkeligheden løser den del af tilpasningerne på arbejdsmarkedet, som vi her taler om. Og er det i virkeligheden ikke sådan, at en meget stor del af vores efterlønsmodtagere – det kan vi jo se af rapporterne – faktisk ikke ønsker at påtage sig videre arbejde?